

บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความเข้าใจต่อสังคมยุคดิจิทัล
เพื่อความมั่นคงด้านพลังงาน

โดย

นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร
รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ กลุ่มธุรกิจองค์กร
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 – 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความเข้าใจต่อสังคมยุคดิจิทัลเพื่อความมั่นคงด้านพลังงาน

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัย นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 57

จากกระแสสังคม การเมืองที่เปลี่ยนไป ในกระแสสังคมไทยยุคดิจิทัล ทำให้เกิดกระแสต่อต้านที่ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาพพจน์ บทบาทของธุรกิจของ ปตท. ในการเป็นกลไกของรัฐ ดำเนินยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน สร้างความมั่นคงทางพลังงาน เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศ แต่ขณะเดียวกันความไม่เข้าใจและกระแสที่เผยแพร่ผ่านสื่ออย่างรวดเร็วก็ทำให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินธุรกิจของ ปตท. และอาจเป็นประเด็นลูกถามได้

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบและปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ศึกษาบทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และเสนอแนะยุทธศาสตร์ ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับภาคสังคม โดยมีขอบเขตการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และ การสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิในช่วงปี 2557 และผลวิจัยความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียต่อ ความน่าเชื่อถือสาธารณะ (Public Trust) โดยเชื่อมโยงกับ บทบาทภารกิจของ ปตท. สถานการณ์พลังงานของประเทศ นโยบายรัฐที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานมีลักษณะเป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิและ ศึกษาวิเคราะห์เชิงสหวิทยาการ (Multi-disciplinary)

ผลการวิจัยและข้อมูลต่างๆ จากการสัมภาษณ์พบว่า ปตท. เริ่มสูญเสียชื่อเสียงและคะแนนนิยมระดับองค์กร ในหลายกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะนักลงทุน ข้าราชการ สื่อมวลชน และ NGO ข้อโจมตีสำคัญคือ ความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูล การแยกจากการเมือง การจัดสรรผลกำไร ปตท. จึงต้องปรับตัวเข้ากับการบริหารภายใต้สองบทบาทคือ การสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้ประเทศและสร้างความมั่นคงให้ผู้ถือหุ้น โดยสร้างให้พนักงานตระหนักถึงความคาดหวังของ Stakeholder และผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ที่จะมีการแบ่งกลุ่มชัดเจน และมีการดำเนินงานแบบ Proactive มีทีมงานและโครงสร้างดูแลงาน มีการสื่อความด้านนี้โดยเฉพาะ ขณะเดียวกันก็ต้องบริหารความเสี่ยง และมีทีมกฎหมายเพื่อดำเนินการที่เกี่ยวข้องด้วย

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความเข้าใจด้านพลังงานต่อสังคมยุคดิจิทัลกับความมั่นคงทางพลังงาน” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหาร กลุ่มบริษัท ปตท. มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 รวมระยะเวลาการทำงานมา 32 ปี

ปตท. เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในด้านการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และ เศรษฐกิจของประเทศไทย และเป็นกลไกของรัฐ ในการจัดหาและดูแลการใช้ประโยชน์ด้าน การพลังงาน และเสถียรภาพทางพลังงานของประเทศไทย มาเป็นเวลาสามสิบกว่าปี อย่างไรก็ตาม จาก การที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกัน ปตท. ก็ได้ แปรรูปเป็น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) การเติบโตของ ปตท. ไม่เพียงแต่สร้างความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศไทยและสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็มีกลุ่มผลประโยชน์ หรือ กลุ่มประชาชน ผู้ใช้พลังงานที่ต้องการมีบทบาทในการรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานของ ปตท. รวมถึงมีการเรียกร้องให้ ปตท. กลับไปสู่การเป็นรัฐวิสาหกิจในรูปแบบเดิม กระแสเหล่านี้ได้โหมรุนแรงขึ้นเมื่อมีการใช้สื่อยุคดิจิทัลช่วยเผยแพร่ และทำให้ผู้ได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ไม่ทราบข้อเท็จจริง รวมถึงไม่สามารถถ่วงถ่วง มีความเชื่อ และเกิดความไม่พอใจการ ดำเนินงานของ ปตท. จนนำไปสู่การประท้วงโจมตี ปตท. ในรูปแบบต่างๆ ส่งผลต่อชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ของ ปตท.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นการพิจารณาบททวนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ของ ปตท. และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียรวมถึงแนวทางที่ควรดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการ ดำเนินงานของ ปตท. ในปัจจุบัน และอนาคตที่ยั่งยืน โดยคาดหวังที่จะได้ข้อสรุปที่สามารถเสนอให้ ดำเนินการในการบริหารจัดการของ ปตท. และการปรับบทบาทของ ปตท. ให้สะท้อนต่อมุมมอง ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย สังคมส่วนรวม อย่างรอบด้านมากขึ้น รวมถึงปรับปรุงจุดอ่อน ต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น เพื่อที่ ปตท. จะได้สามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเสาหลักที่นำพาความมั่นคง มั่งคั่งทางเศรษฐกิจมาสู่ประเทศไทย ตามเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง ปตท. สืบต่อไป

(นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ข้อจำกัดของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิด นโยบายพลังงานกับความมั่นคงของชาติ	5
สถานการณ์การใช้และการผลิตพลังงานของโลก	5
สถานการณ์การใช้และการผลิตพลังงานของประเทศ	6
ทฤษฎีและประเภทพลังงาน	6
ยุทธศาสตร์ประเทศ	12
แนวคิดนโยบายพลังงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
ฉบับที่ 11	13
บทบาทของกระทรวงพลังงานกับรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงพลังงาน	15
บทที่ 3 บทบาทของ ปตท. กับความมั่นคงทางพลังงาน	20
บทบาทของ ปตท. ทางด้านความมั่นคงทางพลังงาน	20
บทบาท ปตท. ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม	26
บทบาทที่เป็นปัญหาของ ปตท. ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียและผู้ทรงคุณวุฒิ	27

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
การกำหนดกลยุทธ์ใหม่เพื่อกำหนดบทบาทของ ปตท.	
เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงานในสังคมยุคดิจิทัล	35
วิเคราะห์ปัญหาหลักของบทบาท ปตท. กับความมั่นคงด้านพลังงาน	35
วิเคราะห์บทบาทของ ปตท.	36
ผลการวิจัยของผู้มีส่วนได้เสียกับบทบาทของ ปตท.	38
ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถามบุคคลทั่วไป	39
ข้อเสนอในแผนกลยุทธ์ในการเสริมความเข้าใจกับภาคพลเรือน	
และผู้มีส่วนได้เสีย	42
ข้อเสนอในการจัดตั้งโครงสร้างเฉพาะกิจ 3 ปี	43
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	52
สรุป	52
ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก. บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถาม	58
ทีมลูกศิษย์หลวงปู่พุทธอิสระ	58
กลุ่มปฏิรูปพลังงานเพื่อความยั่งยืน	59
กลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร Leadership Development	
Program (LDP3) รุ่นที่ 1 ของ กลุ่ม ปตท.	62
ภาคผนวก ข. Energy and Power Unit Comparison	65
ประวัติย่อผู้วิจัย	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 ตารางวิเคราะห์ Stakeholder	48

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 -1 ภาพรวมของระบบพลังงาน	7
2 -2 โครงสร้างของกระทรวงพลังงาน	15
2 -3 โครงสร้าง การกำหนดนโยบาย และกำกับกิจการพลังงาน	19
3 -1 ภาพรวมการจัดหาปีโตรเลียมในปี 2556	21
4 -1 โครงสร้างเฉพาะกิจทีมบริหารงาน	43
4 -2 ตำแหน่งของผู้มีส่วนได้เสียสัมพันธ์กับผลประโยชน์	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กว่า 36 ปี ที่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ปตท.) รัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ก่อตั้งขึ้นมา ปตท. ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกของรัฐ ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน ทำให้ประเทศไทยมีพลังงานรูปแบบต่างๆ ใช้อย่างเพียงพอสำหรับการขนส่งอุตสาหกรรม และการอุปโภค มีการจัดหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นพลังงาน ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและใช้ในอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ที่ช่วยสร้างพื้นฐานให้กับธุรกิจ อุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ กระตุ้นให้เกิดการค้า การลงทุนต่างๆ โดยได้สร้างผลกระทบเป็นลูกโซ่แบบทวีคูณ (Multiplier) เป็นพลังอำนาจแห่งชาติในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สถานะทางการเมืองเกิดการแบ่งขั้วประชาชนและเกิดความขัดแย้งชัดเจน เมื่อรัฐบาลของพรรคหนึ่งเข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศ ก็จะถูกโจมตีจากอีกพรรคหนึ่ง ทั้งทางตรงและผ่านทาง NGO สื่อ และตัวแทนต่างๆ ประกอบกับสังคมไทยยุคดิจิทัลซึ่งมีความก้าวหน้าในเทคโนโลยีสื่อสาร ทำให้ประเทศไทยมีจำนวน โทรศัพท์อัจฉริยะ (Smart Phone) มากกว่าจำนวนประชากร มีการใช้สื่อ Online เช่น Facebook, Line, Internet อย่างแพร่หลาย Social Media ต่างๆ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือน จนก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาพพจน์ บทบาททางธุรกิจของ ปตท. และเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจ

จากกระแสใน Social Media ข้อมูลบิดเบือนของ ปตท. ได้ขยายตัวไปสู่สื่อพื้นฐาน อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จนกระทั่งถึง วิทยุชุมชน เคเบิลทีวี โดยได้มีการต่อยอดข้อมูลเพียงด้านเดียวและมีการใช้การตลาดการเมืองเพื่อทำให้เกิดความนิยมกลุ่มและส่วนตัว โดยไม่ใส่ใจต่อรายละเอียดข้อเท็จจริง ความถูกต้อง และกฎหมายของประเทศ

ถึงแม้ ปตท. จะเป็นบริษัทที่มียอดขายสูงที่สุดในประเทศไทย คิดเป็น 10% ของ GDP ของประเทศ สร้างประโยชน์ให้กับประเทศทั้งในรูปภาษี เงินปันผล และการสนับสนุนทางด้านสังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อมมากมาย แต่การที่ ปตท. ถูกกล่าวหาในหลายๆ ด้าน โดยใช้ข้อมูลเพียงบางมุม เพื่อให้คนเชื่อผู้ที่ให้ข่าวเหมือนเป็นสาวก ปราศจากการไตร่ตรอง และแพร่กระจายไปใน

กลุ่มเพื่อนอย่างรวดเร็วเหมือนเชื้อไวรัส โจมตี ปตท. จนส่งผลให้มีคนจำนวนหนึ่งไม่เชื่อถือ และไม่รัก ไม่ชอบ ปตท. ไปแล้ว

การเผยแพร่ข่าวบิดเบือนดังกล่าว ได้สร้างกระแสความไม่พอใจต่อองค์กรด้านพลังงานอย่างรุนแรง และนำไปสู่การรวมตัว ตั้งเวทีอภิปรายโจมตีที่หน้าอาคาร ปตท. และการประท้วงหน้ากระทรวงพลังงาน ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2556 จนกระทั่งสุดท้ายได้มีพลังมวลชนเข้ามายึดครองพื้นที่และค้ำแรมในบริเวณสำนักงานใหญ่ ปตท. และกระทรวงพลังงาน ตั้งแต่ช่วงวันที่ 25 มกราคม - 18 กุมภาพันธ์ 2557

เมื่อสังคมเกิดความไม่เข้าใจ ไม่ไว้วางใจ การดำเนินบทบาทตามภารกิจสำคัญของ ปตท. ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การดำเนินธุรกิจของ ปตท. ไม่ราบรื่น ไม่ว่าจะในด้านการขยายการลงทุน ทางธุรกิจ การค้า การขายและการผลิต ที่จะคอยถูกจ้องจับผิดตลอดเวลา จากประเด็นเล็กน้อยจนกลายเป็นประเด็นใหญ่ จากไม่มีประเด็นก็ถูกถามจนกลายเป็นเรื่องราวได้

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลให้บุคลากรของ ปตท. ทั้งอดีตและปัจจุบัน ต้องทบทวนบทบาทและทำความเข้าใจบริบทในภาคสังคม รวมถึงหาสาเหตุที่แท้จริงอย่างเร่งด่วน อีกทั้งต้องมีมาตรการเชิงรุกในการสร้าง Social Trust ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้ประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้คนส่วนใหญ่ของประเทศมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการดำเนินงานของ ปตท. และให้การสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานของ ปตท. เพื่อให้ ปตท. สามารถเป็นกลไกที่จะสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้แก่ประเทศ ส่งเสริมการเติบโตของระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นบริษัทของคนไทยในเวทีโลกที่สร้างความภูมิใจให้คนไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) รวมถึงปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของบริษัทพลังงานแห่งชาติ (NOC'S)
2. ศึกษาบทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการสร้างความน่าเชื่อถือต่อการดำเนินงานด้านสาธารณะของ ปตท.
3. เสนอแนะยุทธศาสตร์ ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับภาคสังคม เพื่อให้ ปตท. สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงทางพลังงาน และเศรษฐกิจของประเทศไทย
4. เสนอแนะบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมที่อาจมีส่วนร่วมสนับสนุน อาทิ เช่น หน่วยราชการ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจต่อ

สถานการณ์พลังงานของประเทศ และต่อบทบาทของบริษัทพลังงานแห่งชาติ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) ที่เกี่ยวข้องกับ ปตท. จากที่มีการแปรรูปเป็นบริษัทมหาชน เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่จะชี้แจงและทำความเข้าใจ แก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว และเป็นข้อมูลนำไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานในประเทศอย่างยั่งยืน
2. นำเสนอประเด็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานของบริษัทพลังงานแห่งชาติ จากการที่สาธารณชนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และ สิ่งที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต
3. เน้นวิเคราะห์ผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียกับ ปตท. ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทเอกชน
4. เน้นวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ทั้งสื่อและหนังสือพิมพ์ ในช่วงปี 2556 ถึง 2557
5. เน้นการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิในช่วงปี 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) ที่เกี่ยวกับบริษัทพลังงานของรัฐ โดยเชื่อมโยงกับ บทบาทภารกิจของ ปตท. สถานการณ์พลังงานของประเทศ นโยบายรัฐที่เกี่ยวข้อง การเทียบเคียงกับบริษัทพลังงานแห่งชาติอื่น ๆ ในโลก และวิวัฒนาการต่าง ๆ ของประเด็นปัญหา การดำเนินงานมีลักษณะเป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)
2. ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้เสีย ที่มีผลกับการดำเนินธุรกิจของ ปตท. ทั้งในรูปธุรกิจ สังคม และการเมือง อีกทั้งยังมีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงโอกาสที่จะเกิดผลกระทบมากหรือน้อยกับ ปตท.
3. ศึกษาวิเคราะห์เชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและการสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะอย่างยั่งยืนของ ปตท. ในอนาคต

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิที่จะใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่การสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผลวิจัยความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียที่นำมาประกอบในช่วงปี 2557

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ ปัญหา อุปสรรค
2. ได้ทราบประเด็นร้อน (Hot Issues) ที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานของบริษัทพลังงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุและแก้ไขปัญหา
3. เพื่อทบทวนข้อควรปรับปรุงที่ ปตท. ควรดำเนินการ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะให้สอดคล้องกับบทบาท และ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงแนวทางการปฏิบัติที่ควรดำเนินการต่อไปในอนาคตเพื่อให้เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพของรัฐด้านพลังงาน
4. เพื่อนำยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับภาคสังคมที่ได้จากการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ ปตท. สื่อสารและแสวงหาช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพลังงานของชาติตามบทบาทที่เหมาะสม

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดนโยบายพลังงานกับความมั่นคงของชาติ

เป็นที่ตระหนักดีว่าพลังงานมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน สังคมเมืองที่มีความเจริญมากขึ้น การใช้พลังงานต่อหัวต่อคนก็ยิ่งสูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้พลังงานยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่พลังงานมีอยู่อย่างจำกัดแต่ความต้องการใช้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การใช้และการผลิตพลังงานของโลก

จากการศึกษาของบริษัท British Petroleum (BP)¹ พบว่า ในปี 2555 (2012) โลกมีความต้องการใช้พลังงาน 12,000 ล้านตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (Million Tons of oil equivalent; Mtoe) โดยมีอัตราเติบโตเฉลี่ย 2.2% จากปี 2005-2015 และคาดว่าอัตราการเติบโตจะลดลงเหลือ 1.7% ในปี 2015-2025 และเหลือ 1.1% ในช่วง 2025-2035 โดยประเทศกลุ่ม Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ซึ่งมีปริมาณการใช้พลังงานในสัดส่วนกว่า 50% จะค่อย ๆ ลดความต้องการลงจนเหลือเพียง 30% ในขณะที่จีน อินเดีย และประเทศเกิดใหม่ใน AEC แอฟริกา จะมีอัตราการเติบโตในการใช้พลังงานรวมเป็นกว่า 70%

หากแบ่งตามประเภทธุรกิจจะพบว่าในปี 2555 (2012) ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่ใช้พลังงานมากกว่า 50% ตามมาด้วยภาคการเกษตร การค้า ที่อยู่อาศัย 30% นอกนั้นจะเป็นภาคขนส่ง 20% อัตราการเติบโตการใช้พลังงานประมาณ 2.0% - 2.5% เป็นการเติบโตในภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีการเติบโตสูงสุดกว่า 1% สำหรับในภาคอื่นๆ เช่น ภาคการค้า ที่อยู่อาศัย มีการเติบโตประมาณ 0.7% นอกจากนี้เป็นภาคขนส่ง 0.4%

สำหรับเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตพลังงานในปี 2555 (2012) นั้น น้ำมันดิบยังมีสัดส่วนการใช้มากกว่า 35% รองลงมาเป็นถ่านหิน 32% และก๊าซ 25% ที่เหลือ 8% มาจากพลังน้ำ นิวเคลียร์ และพลังงานทดแทน สัดส่วนของการใช้เชื้อเพลิงมีแนวโน้มจะเติบโตในส่วนของกาใช้ก๊าซ ถ่านหิน และพลังงานทดแทน ในขณะที่น้ำมันดิบมีแนวโน้มจะเติบโตเพียง 0.2% - 0.4%

¹ “BP Energy Outlook 2035”. (Online). Available : http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/Energy-Outlook/Energy_Outlook_2035_booklet.pdf, 2014.

จึงทำให้สัดส่วนการใช้พลังงานในอนาคตระหว่างปี 2015-2035 จะเปลี่ยนไปเป็น ถ่านหิน 32% ก๊าซ 28% น้ำมัน 23% ส่วนที่เหลือ 17% มาจากพลังน้ำ นิวเคลียร์ และพลังงานทดแทน อื่นๆ

สาเหตุของการปรับเปลี่ยนสัดส่วนของการใช้เชื้อเพลิง เนื่องมาจากการที่ทุกประเทศทั่วโลกมีความพยายามจะใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และการพัฒนาเทคโนโลยีการขุดเจาะ Shale Oil และ Shale Gas รวมถึงเทคโนโลยี Clean Coal ทำให้เชื้อเพลิงดังกล่าวได้รับการพัฒนาจนสามารถนำมาใช้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสัดส่วนการใช้ถ่านหินที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากในจีน ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย ประกอบกับพลังงานทดแทนทั้ง พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานจากพืช ก็ได้รับความนิยมมากขึ้นจากเทคโนโลยีและปริมาณการขยายตัว ซึ่งจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อหน่วยต่ำลง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกว่า Fossil Fuel

สถานการณ์การใช้และการผลิตพลังงานของประเทศ

จากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน ระบุว่าในปี 2557 ประเทศไทยมีความต้องการใช้พลังงานประมาณ 2.07 ล้านบาร์เรลต่อวัน โดยพบว่าการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้นจะมีการใช้ก๊าซธรรมชาติสูงสุดคือมีความต้องการใช้ประมาณ 916 ล้านบาร์เรลต่อวัน รองมาเป็นความต้องการใช้น้ำมันที่ 731 ล้านบาร์เรลต่อวัน โดยที่เหลือจะเป็นความต้องการใช้ถ่านหิน ไฟฟ้าพลังน้ำและไฟฟ้านำเข้า โดยรวมประเทศไทยมีการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 2.2% ทั้งนี้เมื่อคิดเป็นมูลค่าการใช้พลังงานพบว่าในปี 2557 ประเทศไทยใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีมูลค่าสูงถึง 2.17 ล้านล้านบาทเพิ่มขึ้นจากปี 2556 1.9% ในส่วนของการนำเข้าพลังงานพบว่าในปี 2557 ประเทศไทยมีการนำเข้าพลังงานคิดเป็นมูลค่า 1.4 ล้านล้านบาท โดยเกิดจากการนำเข้าน้ำมันดิบ 67% รองลงมาเป็นการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูป 15% และก๊าซธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้านและในรูป LNG ประมาณ 11% ตามลำดับ สำหรับการผลิตพลังงานในประเทศไทยสามารถผลิตพลังงานคิดเป็น 1.07 ล้านบาร์เรลต่อวัน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของการใช้ในประเทศ แต่ประเด็นสำคัญคืออัตราการเติบโตของการผลิตพลังงานในประเทศมีสัดส่วนที่ลดลงเนื่องจากทรัพยากรปิโตรเลียมที่มีอยู่เริ่มลดลงนั่นเอง

ทฤษฎีและประเภทพลังงาน

พลังงานเป็นสิ่งที่มนุษยชาติต้องการ เพื่อใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และขับเคลื่อนพาหนะและเครื่องจักรในกระบวนการผลิตและการขนส่งต่างๆ ในปัจจุบัน แหล่งทรัพยากรทาง

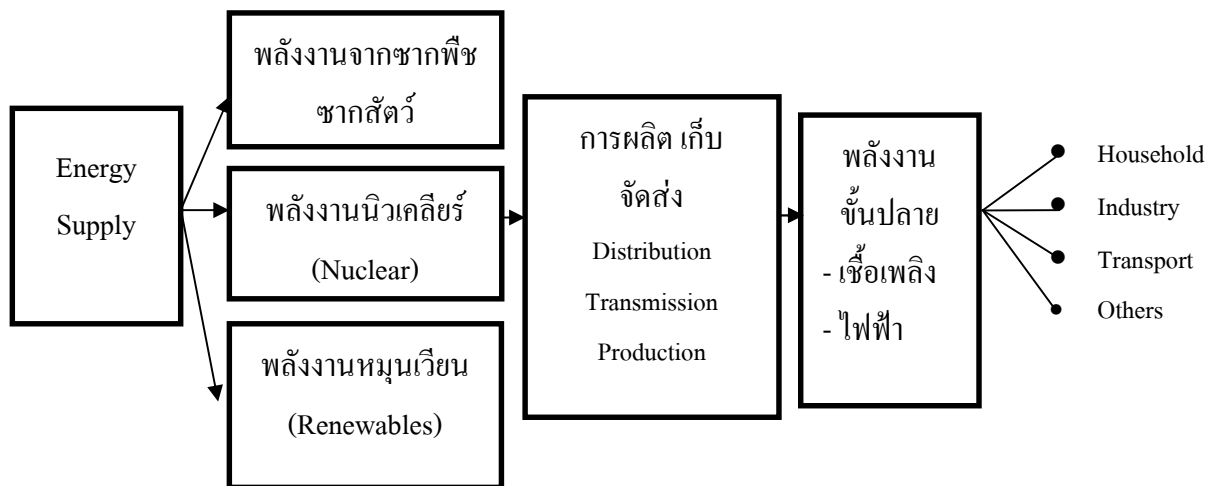
พลังงานที่นำมาใช้ผลิตกำลัง (Power) ขั้นต้น (Primary Energy) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท² ได้แก่

1. แหล่งที่มาจากซากพืชซากสัตว์ที่ทับถมกันนานนับพันล้านปี หรือเรียกว่า Fossil Fuel อันได้แก่ น้ำมันดิบ ถ่านหิน หินน้ำมัน Shale Oil Shale Gas และ ก๊าซธรรมชาติ ซึ่งใช้แล้วหมดไป

2. แหล่งพลังงานที่เกิดจากปฏิกิริยาการแผ่รังสีของเรย์เรเนียมและพลูโตเนียม เป็นพลังงานนิวเคลียร์ (Nuclear) ซึ่งใช้แล้วหมดไปเช่นกัน

3. แหล่งพลังงานหมุนเวียน (Renewables) เป็นการนำพลังงานที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งสามารถผลิตรวมทั้งนำมาใช้ได้อย่างไม่มีวันหมด เช่น พลังงานของมนุษย์ สัตว์ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานความร้อน พลังงานจากพืช พลังงานจากคลื่น เป็นต้น ดังแผนภาพ ที่ 2-1

แผนภาพที่ 2-1 ภาพรวมของระบบพลังงาน

ในปี 2013 โลกใช้พลังงานจากแหล่งต่างๆ ทั้ง 3 แบบ คิดเป็นปริมาณน้ำหนักรวม 12,730 ล้านตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (MTOE) หรือเท่ากับพลังงาน (Energy) ประมาณ 530 Exajoules หรือเท่ากับกำลังงานในอัตราคงที่ประมาณ 16.8 Trillion Watts โดยแบ่งเป็น มาจากแหล่งพลังงานขั้นต้นคือ น้ำมันดิบ 32.9% หรือประมาณ 4,185 MTOE ถ่านหิน 30% หรือประมาณ 3,826 MTOE

² Bob Everett and others. *Energy Systems and Sustainability*, (The open university, Oxford University Press, 2012)

ก๊าซธรรมชาติ 23.7 % หรือประมาณ 3,020 MTOE พลังน้ำ 6.7% หรือประมาณ 856 MTOE นิวเคลียร์ 4.4 % หรือประมาณ 563 MTOE พลังงานหมุนเวียนอื่นๆ 2.2% หรือประมาณ 279 MTOE

แหล่งทรัพยากรพลังงานขั้นต้นสามารถนำมาผลิตเป็นกำลังงานในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. น้ำมันดิบ ชนิดต่างๆ ทั่วโลก จะต้องนำมาเข้าโรงกลั่น ผ่านกระบวนการกลั่น เพื่อให้ได้เชื้อเพลิงปิโตรเลียม เช่น ก๊าซปิโตรเลียมเหลว น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล น้ำมันเครื่องบิน น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น และยางมะตอย แล้วนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในรูปการเป็นเชื้อเพลิงและไม่ใช่เชื้อเพลิง หน่วยซื้อขายของน้ำมันจะเรียกตามปริมาณเป็น บาร์เรล (Barrel) ตัน แกลลอน ลิตร แต่หากจะเทียบว่าน้ำมันแต่ละชนิด มีคุณสมบัติให้ค่าความร้อนได้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนคาร์บอนและสิ่งเจือปนอยู่ในน้ำมันนั้นๆ โดยเรียกหน่วยวัดเป็น BTU/kg. หรือ Calories

ปริมาณน้ำมันดิบสำรองในโลกกว่า 56% อยู่ในตะวันออกกลาง 16% ในทวีปอเมริกาเหนือ 9% ในแอฟริกา 8% อเมริกากลาง - ใต้ 7% ยุโรป และ 3% เอเชีย โดยเฉพาะซาอุดีอาระเบีย (25.5%) อิรัก (11.1%) คูเวต (9.5%) อิหร่าน (9.2%) UAE (7.8%) เวเนซุเอล่า (6.2%) รัสเซีย (5.0%) โดยในปี 2012 ปริมาณสำรองที่พิสูจน์แล้วเท่ากับ 1,332,000,000 Kilo Barrel ปริมาณการใช้ประมาณ 90,000 Kilo Barrel ต่อวัน จะเหลือใช้ได้ 14,800 วัน หรือประมาณ 40 ปี หากตัวเลขการใช้และการสำรวจและผลิตคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

2. ถ่านหิน มนุษย์คุ้นเคยกับการนำถ่านจากไม้มาทำเป็นพลังงานเพื่อให้ความร้อนในการหุงต้มทำอาหารและให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ถ่านส่วนใหญ่ทำจากไม้ที่ถูกเผาในที่อับออกซิเจน โดยเรียกกระบวนการทำถ่านไม้ (Charcoal) ว่าเป็นกระบวนการ Pyrolysis ในปี ค.ศ. 1200 มีการขุดเจาะเพื่อเอาถ่านหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงลอนดอน ขนส่งทางทะเลแล้วผ่านเข้ามาทางแม่น้ำเทมส์ แต่การนำมาใช้ถูกจำกัดเพราะการเผาถ่านหินทำให้เกิดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_x) ซึ่งเป็นสาเหตุของฝนกรด เกิดการกัดกร่อนเป็นมลพิษ จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในปี 1844 ซึ่งถ่านหินถูกนำกลับมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิต พลังงานไอน้ำ เเผาเหล็ก และใช้ในการขนส่ง

ถ่านหินเกิดจากซากพืชทับถมกันนานกว่า 100-400 ล้านปี จากซากพืชปริมาณ 10 เมตร ทับถมกันด้วยความดันจะเหลือถ่านหิน 1 เมตร หรือจาก 100 ฟุต เหลือถ่านหินเพียง 1 ฟุต ชนิดของถ่านหินแบ่งเป็น Upper Coal คือ อายุมากกว่า ได้แก่ Black Coal ภาษาราชการเรียกว่า Anthracite หรือ Bituminous Coal อีกชนิดหนึ่งเรียก Lower Coal อายุน้อยกว่า ได้แก่ Brown Coal หรือ Lignite บางครั้งเรียก Sub-Bituminous Coal ส่วนใหญ่ 2 ใน 3 ของการนำถ่านหินมาเผา ใช้ไปในการผลิตกระแสไฟฟ้า ส่วนที่เหลืออีก 1 ใน 3 นำไปทำ Coal Town Gas และทำถ่าน Coke เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมหลอมและถลุงเหล็ก ทั้งนี้ Coke ได้จากการเผา Coal ในที่อับอากาศ ทำให้ Coal

ไม่มี SO_x จากสถิติที่ยืนยันในปี 2009 มีปริมาณถ่านหินสำรอง รวม 826,000 ล้านตัน ผลิตขึ้นมาใช้จำนวน 6,941 ล้านตันต่อปี และจะเหลือให้ใช้ได้มากกว่า 119 ปี (คำนวณจากค่า Reserve to Production (R/P Ratio))

3. ก๊าซธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ประเภทที่ขุดพบพร้อมกับพบบ้ำมัน เรียกว่า Associated Gas ซึ่งหากมีปริมาณไม่มาก ก็ไม่คุ้มค่าที่จะนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงหรือนำไปทำเป็นวัตถุดิบของปิโตรเคมี จึงมักจะเผาทิ้งออกจากปล่องไฟ (Flare) หรืออัดกลับเข้าไปในหลุมตามเดิม และมักมีสารคาร์บอนหนัก อยู่ในรูปของ Wet Gas , Condensate หรือ ก๊าซโซลีนธรรมชาติ (NGL)

3.2 ประเภทเป็นก๊าซปกติ (Conventional Gas) ซึ่งจะไหลออกจากปากหลุมได้โดยง่าย แต่มีก๊าซบางชนิดที่เกิดผิดจากรูปแบบก๊าซปกติ เรียกว่า Unconventional Gas ซึ่งยากต่อการแยกก๊าซ หรือต้องใช้กระบวนการและต้นทุนสูง เช่น Coal Bed Methane Gas ได้จากปากหลุมถ่านหิน Tight Oil, Shale Gas ได้จากชั้นหินดินดานที่ต้องเจาะลึกลงไปหรือระเบิดเพื่อให้ได้ Methane Hydrates

การนับปริมาณสำรองของก๊าซและน้ำมันจาก The McKelvey Diagram ได้แบ่งการคำนวณปริมาณสำรองไว้ 3 ระดับ ได้แก่

1. Proven Reserve (P1 or P90) คือ ปริมาณที่คาดว่าจะมีโอกาสดูพบและนำมาใช้ได้มากกว่า 90%
2. Proven and Probable Reserve (P2 or P50) คือ P1 รวมถึงปริมาณที่ยืนยันได้ว่า มีโอกาสดูพบมากกว่า 50 %
3. Proven Probable and Possible Reserve (P3 or P10) คือปริมาณ P2 รวมถึงปริมาณที่มีโอกาสที่จะดูพบมากกว่า 10%

ดังนั้นในปี 2009 BP ได้สรุปไว้ว่า โลกมีปริมาณสำรองก๊าซ 187.5 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต นำขึ้นมาใช้ 2.987 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุตต่อปี หากโลกยังใช้และมีปริมาณการผลิตคงที่ ก็จะมีปริมาณก๊าซใช้ได้ไปอีกราว 63 ปี

4. พลังงานนิวเคลียร์ หรือ Atomic Energy ค้นพบในปี ค.ศ.1940 สามารถนำมาใช้ผลิตไฟฟ้าได้ด้วยต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ต่ำแต่ยังสูงกว่าพลังน้ำ พลังงานนิวเคลียร์เกิดจากการเคลื่อนย้ายของอะตอมด้วยปฏิกิริยาแตกตัว Fission และปฏิกิริยารวมตัว Fusion จะทำให้เกิดพลังงานมหาศาล แร่ธาตุที่นำมาใช้ทำให้เกิดปฏิกิริยาและพลังงาน ได้แก่ ยูเรเนียม -238, 235 พลูโตเนียม -239 Strontium -90 และ Iodine -131

ในปี 2009 มีการใช้นิวเคลียร์ผลิตไฟฟ้าในกว่า 30 ประเทศทั่วโลก มีโรงไฟฟ้า 435 แห่ง ผลิตไฟฟ้าจำนวน 270 TWh จากโรงงานทั้งหมดที่มีกำลังผลิต 375 GWh ประเทศฝรั่งเศสใช้

นิวเคลียร์ในการผลิตกระแสไฟฟ้าสูงสุดกว่า 70% ฟินด์แลนด์ เกาหลี สโลวาเกีย เบลเยียม และ สวิตเซอร์แลนด์ กว่า 30 -50 % แคนาดา รัสเซีย อังกฤษ อเมริกา เยอรมัน ใช้นิวเคลียร์กว่า 10-30 % ส่วนจีนและอินเดีย 3 - 5%

พลังงานนิวเคลียร์นับเป็นพลังงานสะอาดที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า เนื่องจากปล่อย CO₂ ต่ำมาก และต้นทุนถูกกว่าถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน สามารถใช้เพื่อความมั่นคงทางพลังงานของประเทศไทยได้ แต่ก็ยังมีประเด็นต่างๆ ที่ยังต้องพิจารณาอีกมากมาย เช่น การรักษาความปลอดภัย การทิ้งกากนิวเคลียร์ การลงทุนสูง ภาพลักษณ์ยังมีคนต่อต้านมาก ความมั่นคงและต่อเนื่องในการหาแหล่งยูเรเนียม พลูโตเนียม

5. พลังงานหมุนเวียน คือพลังงานที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะสามารถหามาทดแทนได้ เช่น ปลูกป่าเอาไม้มาทำฟืน หรือปล่อยน้ำจากเขื่อนมาปั่นไฟ แล้วไหลลงทะเล กลายเป็นไอน้ำ และเป็นฝนตกลงมาสู่โลกอีก หรือแสงอาทิตย์ที่ได้รับจากดวงอาทิตย์อย่างไม่มีวันหมดสิ้น

ในอดีตที่ผ่านมา การใช้พลังงานหมุนเวียนส่วนใหญ่ เป็นพลังงานที่ได้มาจากไม้ ฟืน แกลบ และถ่าน ซึ่งเป็นการใช้ในครัวเรือน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงสามารถเสริมสร้างแหล่งพลังงานจากชีวมวลได้มาก นอกจากนี้ยังมีการนำมูลสัตว์ที่ได้จากฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาผลิตก๊าซชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนด้วย โดยวัตถุประสงค์ในช่วงแรกเป็นการส่งเสริมให้มีการกำจัดมูลสัตว์ที่ถูกสุขลักษณะ และมีพลังงานเป็นผลพลอยได้

ต่อมาเมื่อความต้องการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันหลายครั้ง รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พลังงานและส่งเสริมการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนขึ้นมาใช้ประโยชน์มากขึ้น นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดเป้าหมายให้มีการใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้น เพื่อทดแทนน้ำมัน ได้แก่ พลังงานจากแอลกอฮอล์ ชยะ ไม้โตเร็ว พลังน้ำขนาดเล็ก ก๊าซชีวภาพ ความร้อนใต้พิภพ แสงอาทิตย์ และลม โดยส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนา และผลิตพลังงาน หมุนเวียนที่คุ้มค่าในเชิงพาณิชย์ขึ้นมาใช้ประโยชน์³

พลังงานหมุนเวียนเป็นพลังงานที่นับวันจะได้รับความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากพลังงานฟอสซิล (Fossil Fuel) ใช้แล้วหมดไปจะมีราคาแพงขึ้น และมีผลถึงการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่บรรยากาศ ทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น

เมื่อมีปริมาณการใช้มากขึ้น เทคโนโลยีในการใช้พลังงานหมุนเวียนก็จะได้รับการพัฒนาให้ถูกลง และมีความสามารถรวมถึงประสิทธิภาพดีขึ้น พลังงานหมุนเวียน ได้แก่

- 5.1 พลังงานจากน้ำ (Hydro Power)
- 5.2 พลังงานจากพืช (Bio Energy)
- 5.3 พลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Energy)

5.4 พลังงานลม (Wind Energy)

5.5 พลังงานคลื่น (Wave Energy)

5.6 พลังงานความร้อนใต้พิภพ (Geo-Thermal Energy)

พลังงานส่วนใหญ่เป็นพลังงานที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายสสาร ทำให้เกิดพลังงาน (Flow Energy) แต่พลังงาน Fossil เกิดจากการสันดาปของพลังงานที่มีอยู่ (Strom Energy)

เนื่องจากพลังงานขั้นต้นและขั้นสุดท้ายมีสถานะแตกต่างกัน จึงมีการเรียกหน่วยแตกต่างกัน บ้างก็เรียกเป็นปริมาณ บ้างก็เรียกเป็นน้ำหนัก อย่างไรก็ตามหากจะเทียบกันจะต้องเทียบกับค่าพลังงานที่ให้ต่อน้ำหนัก เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่าย

พลังงานแฝงอยู่ในหลายรูปแบบ ได้แก่ การแปรรูปทางเคมีให้กลายเป็นพลังงานพาหะและเครื่องจักรในกระบวนการผลิตและการขนส่งต่างๆ ในปัจจุบัน แหล่งทรัพยากรทางสำหรับหน่วยหลักที่ใช้เรียกพลังงานตามแบบสากล (System International Unit : SI System) มีดังนี้

1. SI สำหรับเรียกหน่วยของพลังงาน คือ จูล (Joule) ตัวย่อ คือ J ส่วนการเรียกหน่วยของน้ำมัน เรียกตามปริมาณ คือ บาร์เรล หรือ ลิตร หรือ ตัน และถ่านหินเรียกเป็น ตัน (Tons) สำหรับก๊าซเรียกตามปริมาตร เป็น ลูกบาศก์เมตร

2. Watt เป็นชื่อเรียกกำลัง (Power) เป็นอัตราพลังงาน Energy ที่เปลี่ยนหรือแปลงเป็นพลังงานต่อวินาที

ดังนั้น 1 Watt เท่ากับ 1 Joule ต่อวินาที

Heater 600 Watt เท่ากับ 600 Joule ต่อวินาที

โลกใช้ไฟฟ้า 15.9 TW (Tera Watt) แปลงเป็น 15.9 (Million Million Joule)

สรุป กำลังงาน (Power) 1 Watt = 1 Joule Per Second
 1 Kilowatt = 1,000 Joule Per Second
 = 3,600,000 Joule Per Hours

พลังงาน (Energy)

1 Kilowatt-Hour = 3,600,000 Joules (J)

1 kWh = 3.6 MJ

1 MWh = 3.6 GJ

³ ([http://www.eppo.go.th/power/powerN/PICP/File/\(13\).pdf](http://www.eppo.go.th/power/powerN/PICP/File/(13).pdf))

$$1 \text{ GWh} = 3.6 \text{ TJ}$$

$$1 \text{ TWh} = 3.6 \text{ PJ}$$

การเทียบปริมาณความร้อนที่ปล่อยออกมาจากการเผาใช้น้ำมัน 1,000 กิโลกรัม จะเท่ากับ

$$1 \text{ Tonne Oil Equivalent (TOE)} = \text{พลังงาน } 41.868 \text{ GJ}$$

ในจำนวนพลังงานทั้งหมดของโลก มาจากน้ำมัน 32 % เพราะฉะนั้นจะเป็นน้ำมันเท่ากับ

$$= 3,800 \text{ MTOE}$$

$$= 29,640 \text{ MBBL / YR}$$

$$= 81 \text{ MBBL / DAY}$$

1 TOE เท่ากับ ประมาณ 1,250 ลิตร

(0.8 ลิตร = 1 กก.) เท่ากับ ประมาณ 7.8 บาร์เรล

สำหรับรายละเอียดหน่วยของพลังงาน หน่วยของกำลัง ดูจากภาคผนวก ข.

ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy)

จากกรอบการสร้างฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ประเทศใน 3 ด้านหลักคือ

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้หลุดพ้นจากฐานะการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง
2. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคม เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ
3. การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แม้ว่ายุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้านมีส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับนโยบายพลังงาน แต่ยุทธศาสตร์ 2 ด้านหลักคือยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญอย่างมากต่อทิศทางการกำหนดนโยบายด้านพลังงาน โดยในยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะมีนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องคือ การปรับโครงสร้างการใช้/ราคาพลังงานที่เหมาะสม การจัดหาเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานเป็น new growth ของประเทศ การเชื่อมโยงพลังงานและผลิตพลังงานในอาเซียน และการผลักดันให้ราคาพลังงาน (น้ำมัน) เท่ากันทั่วประเทศ ในขณะที่ยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีนโยบายพลังงานมารองรับในเรื่องการสร้างมาตรการลดการใช้พลังงาน และนโยบายการสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน

แนวคิดนโยบายพลังงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

การใช้พลังงานแปรผันตามการพัฒนาเศรษฐกิจ⁴ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่สมดุลและยั่งยืน โดยแผนฯ ฉบับที่ 11 ได้มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ทั้งนี้มียุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่

1. การสร้างความเป็นธรรมทางสังคม
2. การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
3. ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
4. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
5. การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
6. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สำหรับยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร และพลังงาน กำหนดให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความมั่นคง โดยเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพ ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชนและประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในภาคเกษตร ให้สามารถพึ่งตนเองและเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้อย่างมั่นคง โดยจัดให้มีระบบจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้ทั้งเป็นอาหารและเป็นพลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงานชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและจัดการให้มีกลไกการกำกับดูแล โครงสร้างของพลังงานชีวภาพและปลูกจิตสำนึกในการใช้พลังงานชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า⁴

จากการที่ประชากรโลกเพิ่มจำนวนขึ้น อัตราการใช้พลังงานจึงเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วตามไป การส่งเสริมการผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงทดแทน ชีวภาพ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์ม จึงเป็นโอกาสของไทยซึ่งมีจุดแข็งในด้านนี้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องพิจารณาถึงความสมดุลในด้านอาหารด้วย

⁴ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน “แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)”, สำนักนายกรัฐมนตรี

ดังนั้น กลยุทธ์ของแผนพัฒนาฯ ของชาติด้านพลังงาน จึงมีการกำหนดนโยบายภาคปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ปตท. โดยตรง โดยกระทรวงพลังงาน มีนโยบาย ดังนี้

1. เปิดเสรีการค้าทั้งน้ำมันและก๊าซ ลดการผูกขาดลง
2. ราคาเป็นไปตามกลไกตลาด และการเก็บภาษีและกองทุนฯ จะต้องเหมาะสมไม่บิดเบือนการใช้และมองภาพรวมของประเทศ
3. ส่งเสริมพลังงานทดแทน
4. ลดการใช้ก๊าซธรรมชาติลง เพิ่มการใช้ถ่านหินเพื่อผลิตไฟฟ้ามากขึ้น
5. เร่งเปิดสัมปทานชุดชุดเจาะปิโตรเลียม รอบที่ 21 เพื่อลดการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศ เพิ่มความมั่นคงทางพลังงานให้ประเทศ
6. หาแหล่งพลังงานจากต่างประเทศ เช่น พลังน้ำจากลาว พม่า และแหล่งปิโตรเลียมในเขตพื้นที่ทับซ้อนในไทย-กัมพูชา⁵

หลังจากที่ภาครัฐฯ โดยกระทรวงพลังงานมีนโยบายเช่นนี้ รัฐบาลก็ได้ดำเนินการในหลายๆ ด้าน เช่น การปรับราคาและภาษีรวมทั้งกองทุนฯ ทั้งน้ำมันและก๊าซให้สอดคล้องกับกลไกตลาดมากที่สุด ซึ่งเป็นจังหวะดีที่แนวโน้มราคาน้ำมันลดลงในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2557 จึงทำให้การปรับโครงสร้างภาษีและกองทุนกลับเป็นผลดีต่อผู้ใช้พลังงาน และกองทุนฯ กลับมาเป็นบวก อีกทั้งโครงสร้างราคาก็เข้าสู่กลไกตลาดมากขึ้น

นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานยังต้องการส่งเสริมการแข่งขันในธุรกิจพลังงาน เช่น ธุรกิจการกลั่นน้ำมัน ทั้งนี้ รัฐบาลต้องการลดบทบาทของ ปตท. ซึ่งถือหุ้นในโรงกลั่นถึง 5 แห่ง จากจำนวนโรงกลั่นในประเทศทั้งหมด 6 แห่งลง เนื่องจากในช่วงหลังวิกฤติต้มยำกุ้ง รัฐบาลในขณะนั้นได้มอบหมายให้ ปตท. เข้าไปมีส่วนร่วมในโรงกลั่นที่มีปัญหาทางการเงินเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางพลังงานในประเทศและส่งเสริมให้เกิดการฟื้นฟูกิจการ ปัจจุบันเวลาผ่านมากกว่า 10 ปี โรงกลั่นต่างๆ แข็งแรงและเติบโตขึ้นตามสถานะเศรษฐกิจ ประกอบกับรัฐบาลต้องการให้มีการแข่งขันมากขึ้น จึงมีนโยบายให้ ปตท. ขายหุ้นในโรงกลั่นบางจาก และสตาร์รีไฟเนอร์รี่ ให้แล้วเสร็จภายในปี 2558

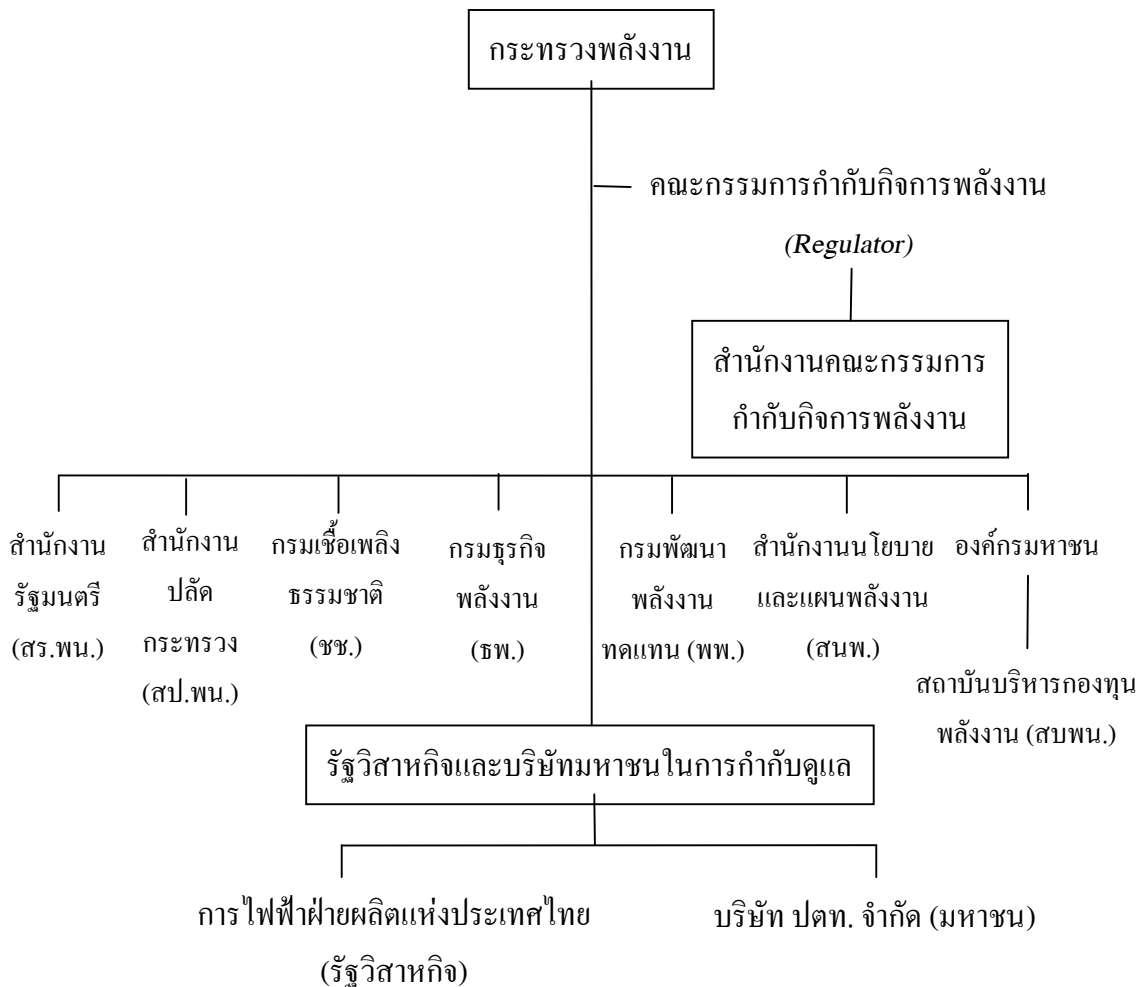
นอกจากนั้น คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ซึ่งมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้เห็นชอบให้เปิดให้ยื่นขอสัมปทานปิโตรเลียมรอบที่ 21 ซึ่งจะเปิดสำรวจทั้งหมด 29 แปลง ทั้งบนบกและในทะเล ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงพลังงาน แต่ภายหลังมีกลุ่มคนต่อต้านจึงเสนอให้ สนช. พิจารณาแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย

⁵ ประชาชาติธุรกิจ. 2-5 ตุลาคม 2557. หน้า 4.

บทบาทของกระทรวงพลังงานกับรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงานจัดตั้งขึ้นเมื่อ 9 มกราคม 2545 ในช่วงรัฐบาลของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเล็งเห็นว่าพลังงานมีส่วนสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจการคลังของประเทศ แต่ในขณะนั้น การบริหารงานด้านพลังงานอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานกว่า 20 หน่วยงานใน 9 กระทรวง จึงให้รวบรวมหน่วยงานต่างๆไว้ด้วยกันและจัดตั้งกระทรวงขึ้นมา ทั้งนี้ก่อนหน้าที่จะมีกระทรวงพลังงาน ก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ นโยบายพลังงานแห่งชาติ มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำหนดนโยบายพลังงานของประเทศตั้งแต่ปี 2535 จนกระทั่งมีการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารมาเป็นกระทรวงพลังงานในปัจจุบัน ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารงาน ดังแผนภาพที่ 2-2

แผนภาพที่ 2-2 โครงสร้างของกระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงานประกอบด้วย 4 กรม 1 Regulator 2 รัฐวิสาหกิจ และ 1 องค์การมหาชน เป็นกระทรวงที่กำหนดนโยบายพลังงาน ตั้งแต่การส่งเสริมจัดหาพลังงานเชื้อเพลิง Fossil Fuel จนถึงพลังงานทดแทน รวมทั้งการดูแลด้านการกำหนดโครงสร้างราคากองทุน ภาษีต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสม เป็นธรรม โดยมี 2 รัฐวิสาหกิจที่เป็นกลไกคือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งเป็นผู้จัดซื้อเชื้อเพลิงรูปแบบต่างๆ เช่น น้ำ ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติมาทำการผลิตไฟฟ้า และมี ปตท. เป็นผู้ดำเนินธุรกิจสำรวจ ผลิต จัดหา ก๊าซ และจำหน่ายปิโตรเลียม และ ปิโตรเคมี

นอกจากรัฐวิสาหกิจ 2 แห่งนี้แล้ว ยังมีเอกชนผู้ผลิตไฟฟ้า ทั้งในรูปแบบของ IPP (Independent Power Plant) และ SPP (Small Power Plant) อีกจำนวนมาก ซึ่งผลิตไฟฟ้ารวมกันถึงร้อยละ 40 เช่น โรงไฟฟ้าโกลว์ โรงไฟฟ้าราชบุรี โรงไฟฟ้าอมตะ โรงไฟฟ้าโคโค เป็นต้น

ส่วนเอกชนผู้ผลิตและจัดจำหน่ายปิโตรเลียมและปิโตรเคมีก็มีอีกจำนวนมากเช่นกัน เช่น ESSO, Caltex PT, Susco ทำธุรกิจปิโตรเลียม และ SCG, DOW, BAFS, BAYER, PTTGC, IRPC ทำธุรกิจปิโตรเคมี

สำหรับการกำหนดนโยบายพลังงานนั้น รัฐบาลดำเนินการโดยผ่านคณะกรรมการ 4 คณะและคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (Regulator) อีก 1 คณะ ได้แก่

1. คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีรัฐมนตรีเป็นกรรมการ (ตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการฯ พ.ศ. 2535 แก้ไข ฉ. 2 (พ.ศ. 2550) ฉ. 3 (2551))
2. คณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กบง.) มีรัฐมนตรีกระทรวงพลังงานเป็นประธาน (ตามคำสั่ง กพช. ที่ 4/2545 วันที่ 19 ธ.ค. 45)
3. คณะกรรมการกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (กอ.) มีรัฐมนตรีกระทรวงพลังงานเป็นประธาน (ตาม พ.ร.บ. การส่งเสริมการอนุรักษ์ฯ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม ฉ.2 (2550))
4. คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) หรือ Regulator มีรัฐมนตรีกระทรวงพลังงานเป็นประธาน
5. คณะกรรมการปิโตรเลียม ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพลังงานเป็นประธาน กรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติปิโตรเลียมมาตรา 22 ทำความตกลงราคาขายก๊าซธรรมชาติในราชอาณาจักรตามมาตรา 58 อนุญาตให้ผู้รับสัมปทานถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามมาตรา ๖๕

จะสังเกตได้ว่า กระทรวงพลังงาน เพิ่งได้รับการจัดตั้งมาได้เพียง 12 ปี ในขณะที่ ในปี 2557 ปตท. ก่อตั้งมาแล้ว 36 ปี โดยเดิมอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม จนกระทั่งได้ย้ายมาสังกัดกระทรวงพลังงาน ในปัจจุบัน

นโยบายของกระทรวงพลังงานได้พยายามสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการขุดเจาะสำรวจ การสร้างกลไกให้เกิดการแข่งขัน การดูแลกำหนดราคาให้เป็นธรรม การส่งเสริมให้ผลิตและใช้พลังงานทดแทน การส่งเสริมการอนุรักษ์ และประหยัดพลังงาน โดยในระยะหลังๆ ปตท. และ กฟผ. ได้ลดบทบาทลงเป็นเพียงผู้ปฏิบัติการ ในธุรกิจหลัก และส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาร่วมแข่งขันทำธุรกิจกับรัฐวิสาหกิจได้ ทั้งธุรกิจไฟฟ้า ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (IPP, SPP และ VSPP) และธุรกิจน้ำมัน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสถานีบริการน้ำมัน การค้าตรงผู้บริโภครถ ล้วนแล้วแต่มีคู่แข่ง ได้แก่ Shell Caltex Susco PT เป็นต้น โดยกระทรวงพลังงานมียุทธศาสตร์หลักคือ

ยุทธศาสตร์ 1 จัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการ ในการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ยุทธศาสตร์ 2 การสร้างเสริมความมั่นคงและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านพลังงานของประเทศ มีโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการที่เสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน และมีอุตสาหกรรมใหม่ด้านพลังงาน (New Growth) ของประเทศ และมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการค้าด้านพลังงานในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ 3 การกำกับดูแลกิจการพลังงานและราคาพลังงาน. การผลิต การแปรรูป บรรจุจำหน่าย และการขนส่งมีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนได้ใช้พลังงานที่มีคุณภาพและปลอดภัย ประชาชนเข้าถึงพลังงานในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกภาคส่วนและสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง

ยุทธศาสตร์ 4 การพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีสัดส่วนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น ชุมชนมีการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาพลังงานเพื่อสนองความต้องการตามศักยภาพของพื้นที่

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่าช่วงเวลา 12 ปี ที่มีการจัดตั้งกระทรวงพลังงานขึ้นมา ประเทศไทยได้รับการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาให้นักธุรกิจภาคเอกชนสามารถเข้าสู่ธุรกิจภาคพลังงาน ทั้งไฟฟ้า ปิโตรเลียม และปิโตรเคมี ได้เป็นจำนวนมาก จนทำให้เกิดการแข่งขัน ยกเว้นระบบสายส่งไฟฟ้าที่ยังคงให้ กฟผ. เป็นเจ้าของ แต่สำหรับ ปตท. นั้น กิจการน้ำมันต้องแข่งขันกับบริษัทชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น Esso, Shell, Caltex และธุรกิจปิโตรเคมีก็มีผู้ค้าระดับโลก เช่น DOW, BASF, BAYER, SABIC กลุ่มบริษัทญี่ปุ่นมาร่วมลงทุนเพิ่มขึ้น

ในช่วงหลังจากที่ประเทศไทยได้ค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ที่มีคุณสมบัติที่ดี เป็น Wet Gas สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปิโตรเคมีและพลาสติกได้เป็นอย่างดี ในช่วงปี 2525 จนถึงปัจจุบัน ธุรกิจนี้สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศในปี 2556 ถึง 680,000 ล้านบาท มีการจ้างงานกว่า 460,000 คน ในจำนวนกว่า 5,000 โรงงาน

อย่างไรก็ตาม ปตท. ยังเป็นผู้ดำเนินธุรกิจท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซฯ รายหลัก เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจก๊าซธรรมชาติในช่วงต้น ไม่มีเอกชนรายใดกล้าเสี่ยงที่จะมาลงทุนท่อส่งก๊าซ และ โรงแยกก๊าซฯ ปตท. ในฐานะรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้รับมอบหมายให้ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานให้กับประเทศ เพื่อนำก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยมาใช้ประโยชน์สูงสุดในการผลิตไฟฟ้า เป็นเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรมภาคครัวเรือน ภาคขนส่ง และปิโตรเคมี

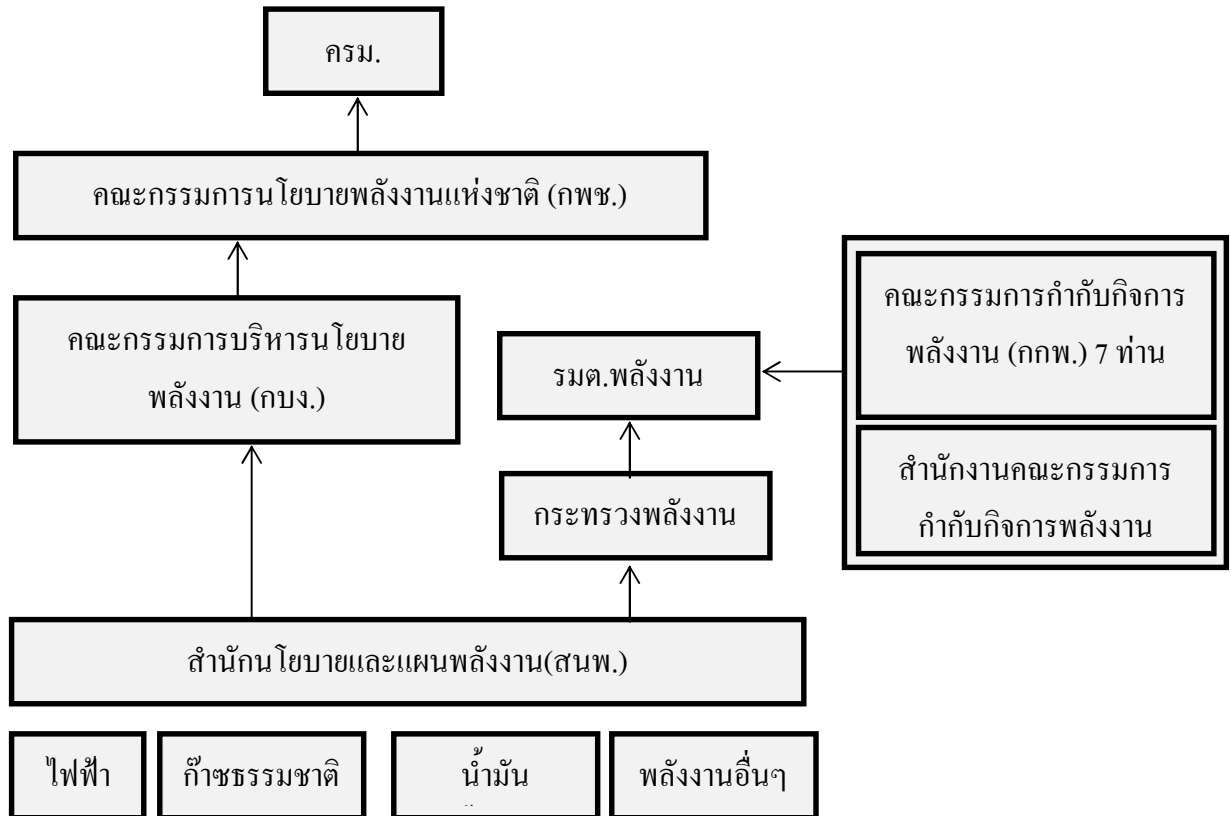
ดังนั้น ธุรกิจท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซฯ จึงเป็นธุรกิจที่ผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) ซึ่งเป็นไปตามนโยบายรัฐที่ต้องการให้ธุรกิจมี Economy of Scale มี Technology และ Know How ที่แข็งแกร่ง รวมถึงต้องใช้เงินลงทุนสูง แต่มาในปี 2550 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) เพื่อทำหน้าที่ กำกับกิจการไฟฟ้าและกิจการก๊าซธรรมชาติ ภายใต้ พ.ร.บ.การประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อกำกับกิจการพลังงานด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยการกำกับดูแลแบ่งเป็น

1. การกำกับกิจการไฟฟ้า 5 ประเภท ได้แก่ ระบบไฟฟ้า (Generator) ระบบสายส่ง (Transmission) ระบบจำหน่ายไฟฟ้า (Distribution) จำหน่ายไฟฟ้าปลีก (Retail) ศูนย์ควบคุมระบบไฟฟ้า (System Operator)
2. การกำกับกิจการก๊าซธรรมชาติ 4 ประเภท ได้แก่ การจัดหาและคงคลัง (Supply & Wholesale) การขนส่งผ่านระบบส่ง (Transmission) การค้าปลีกผ่านระบบจำหน่าย (Retail & Distribution) คลังรับจ่ายก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Terminal)

นอกจากนั้นยังต้องกำหนดอัตราค่าไฟฟ้า การออกใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้า และกิจการก๊าซธรรมชาติ ดูแลการดำเนินงานของกองทุนไฟฟ้า

สรุปได้ว่า กระทรวงพลังงาน และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) เป็นผู้ให้นโยบายทั้งด้านการสำรวจขุดเจาะในประเทศ การส่งเสริมพลังงานทดแทน การส่งเสริมการประหยัดพลังงาน ดูแล การค้า โครงสร้างราคาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ดูแลผู้บริโภค อีกทั้งยังต้องดำเนินการให้กลไกราคาทำงาน กกพ. และ ปตท. มีผู้ใช้ทำธุรกิจรายใหญ่และไม่มีสิทธิพิเศษใดๆ ที่จะผูกขาด เพราะจะมี Regulator ดูแลควบคุมทุกขั้นตอน

แผนภาพที่ 2-3 โครงสร้าง การกำหนดนโยบายและกำกับกิจการพลังงาน

บทที่ 3

บทบาทของ ปตท. กับความมั่นคงทางพลังงาน

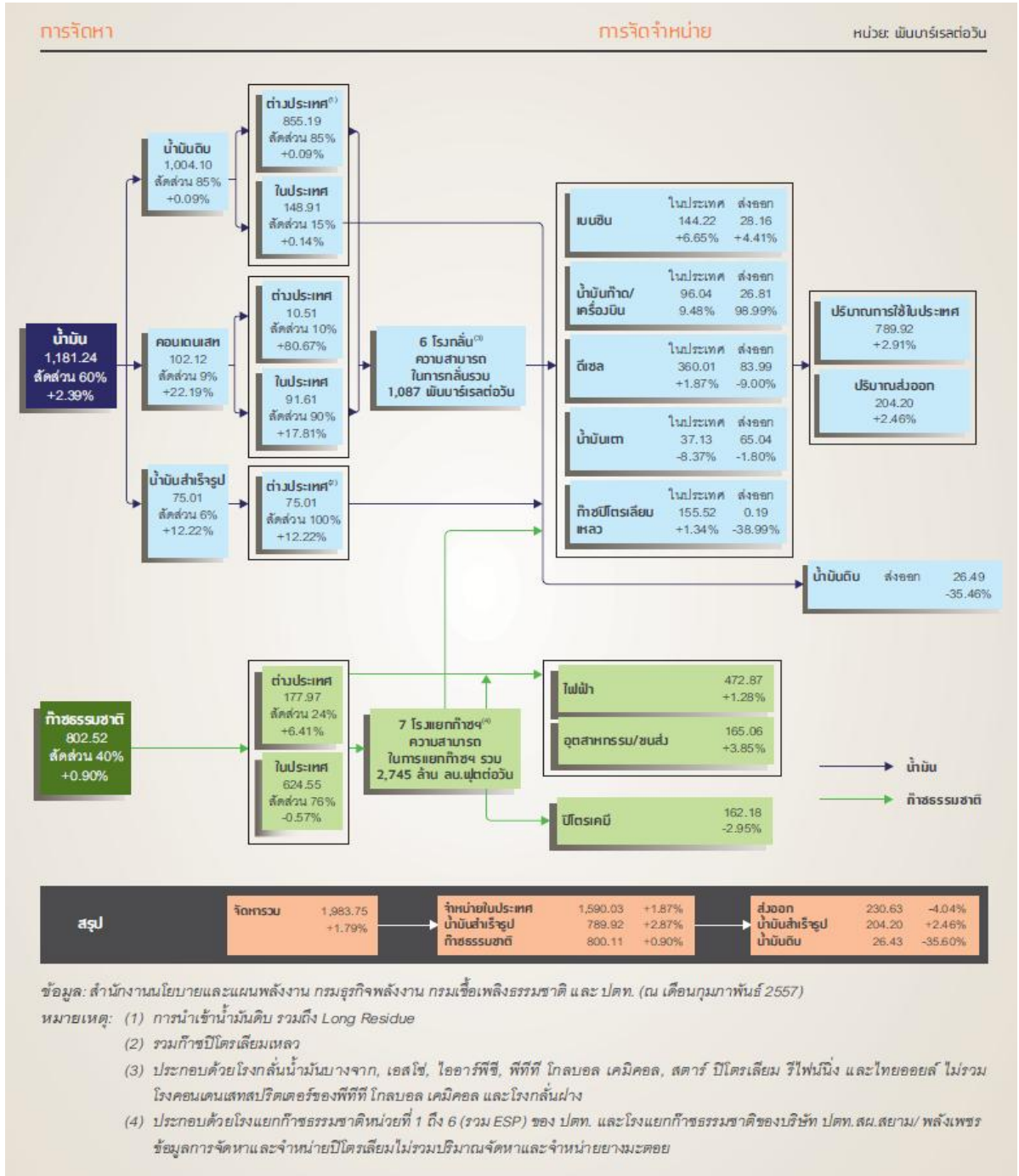
บทบาทของ ปตท. ทางด้านความมั่นคงทางพลังงาน

1. การจัดหาพลังงานอย่างเพียงพอในราคาที่แข่งขันได้

ปตท. (การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยขณะนั้น) ก่อตั้งขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์น้ำมันขาดแคลนครั้งที่ 2 (พ.ศ.2521) โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศ โดยเฉพาะการจัดหาน้ำมันเพื่อรองรับความต้องการใช้ภายในประเทศให้ได้อย่างพอเพียง ต่อมาประเทศไทยได้สำรวจพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ ปตท. ลงทุนก่อสร้างระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ และ โรงแยกก๊าซธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทย และเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในปี 2528 ปตท. ได้จัดตั้ง บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (ปตท.สผ.) เพื่อดำเนินธุรกิจหลัก คือ การสำรวจ พัฒนาและผลิตปิโตรเลียม ทำให้ ปตท. สามารถจัดหาพลังงาน ทั้งก๊าซธรรมชาติ น้ำมันดิบ และ คอนเดนเสท ป้อนให้แก่โรงแยกก๊าซฯ โรงไฟฟ้า และ โรงงานปิโตรเคมี และลงทุนในธุรกิจปิโตรเคมีที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากแหล่งปิโตรเลียมภายในประเทศ นอกจากนี้ ปตท. ยังได้ดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเพื่อจัดหาน้ำมันดิบตลอดจนผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นๆ ให้แก่โรงกลั่นน้ำมันดิบในประเทศด้วย

โดยภาพรวมการจัดหาปิโตรเลียมในปี 2556 ตามแผนภาพที่ 3.1 ประเทศไทยมีปริมาณการจัดหารวมทั้งสิ้น 1,983.75 พันบาร์เรลต่อวันเทียบเท่าน้ำมัน (KBOED) โดยแบ่งเป็นปริมาณการจัดหาน้ำมัน 1,181.24 KBOED และปริมาณการจัดหาก๊าซธรรมชาติ 802.52 KBOED (คิดเป็นสัดส่วนน้ำมันต่อก๊าซธรรมชาติโดยประมาณ 60:40) โดยปริมาณกว่า 899.15 KBOED เป็นปริมาณการจัดหาน้ำมันดิบให้แก่โรงกลั่นเนื่องจากประเทศไทยมีสถานะเป็นผู้นำเข้าพลังงาน อีกทั้งต้องนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากต่างประเทศเป็นปริมาณ 177.97 KBOED หรือคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 และ ร้อยละ 22 ของปริมาณการจัดหารวมในแต่ละประเภท

แผนภาพที่ 3-1 ภาพรวมการจัดหาปิโตรเลียมในปี 2556

ปตท. ในฐานะองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ ได้ดำเนินการจัดหาก๊าซธรรมชาติในปี 2556 เป็นปริมาณทั้งสิ้น 4,602 ล้านลูกบาศก์ฟุต โดยเป็นปริมาณการจัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งผลิตในประเทศคิดเป็นสัดส่วน 78% และส่วนที่เหลือ

นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน และนำเข้า LNG ทั้งนี้ก๊าซธรรมชาติกว่า 59% ถูกนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า

สำหรับการจัดหาน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูปนั้น กว่า 80% ของปริมาณจัดหาทั้งหมดมาจากการนำเข้าจากต่างประเทศโดยส่วนใหญ่นำเข้าในรูปแบบของน้ำมันดิบ เพื่อป้อนให้แก่โรงกลั่นน้ำมันดิบในประเทศ ปตท. ทำหน้าที่ในส่วนของการจัดจำหน่ายน้ำมันสำเร็จรูปและน้ำมันหล่อลื่น และเป็นผู้ให้บริการสถานีบริการ โดยมีส่วนแบ่งการตลาดกว่า 38% และมีปริมาณจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศรวม 17,648 ล้านลิตร (รวมปริมาณจำหน่าย LPG) นอกจากนี้ ปตท. ยังเป็นผู้ให้บริการและปฏิบัติการคลังสำรองผลิตภัณฑ์ รวมถึงการจัดหาและจัดส่งปิโตรเลียมเพื่อความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ อีกทั้งรับผิดชอบการเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ปตท. จัดหาพลังงานให้กับประเทศในราคาที่ยั่งยืนตามกลไกตลาดโลก โดยมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ทำหน้าที่กำกับดูแลโครงสร้างราคาพลังงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และป้องกันการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค

2. ลงทุนขยายโครงข่ายพลังงานเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ ปตท. คือการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางด้านพลังงานเพื่อสร้างโครงข่ายพลังงานที่มั่นคง โดย ปตท. ได้ลงทุนก่อสร้างเครือข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ท่อน้ำมันและคลังปิโตรเลียม ตลอดจนดำเนินการขยายสถานีบริการน้ำมันให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงพลังงานอย่างทั่วถึง

ปตท. มีการลงทุนในโครงข่ายระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ และระบบท่อจัดจำหน่ายก๊าซธรรมชาติ ซึ่งมีความยาวรวมกันกว่า 4,000 กิโลเมตร เพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้แก่ประเทศ ตลอดจนลงทุนก่อสร้างโครงข่ายท่อส่งก๊าซฯ เพื่อนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จากแหล่งยาดานา แหล่งเขตากูน และแหล่งซอดิกา จากประเทศพม่า ตลอดจนแหล่งพัฒนาร่วมชายแดนไทย-มาเลเซีย (JDA) เพื่อส่งให้แก่โรงไฟฟ้าต่างๆ โดยตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า 2010 ประเทศไทยจะมีความต้องการไฟฟ้าสูงสุดสุทธิในปี 2573 ที่ระดับ 52,526 เมกะวัตต์ และมีกำลังผลิตไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น ณ สิ้นปี 2573 ประมาณ 70,686 เมกะวัตต์ โดยเป็นโรงไฟฟ้าที่ต้องใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าเป็นปริมาณถึงกว่า 40,000 เมกะวัตต์ ทั้งนี้ ปตท. มีโครงการในอนาคตที่จะก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการจัดการก๊าซฯ สำหรับสร้างความมั่นคงทางพลังงานทั้งจากแหล่งนำทูนำในประเทศอินโดนีเซีย และพื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชา (OCA)

นอกจากนี้ ปตท. ยังได้ลงทุนในโครงการคลังรับก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Terminal) ผ่านบริษัท พีทีที แอลเอ็นจี จำกัด (PTTLNG) เพื่อให้บริการในการรับเรือ จัดเก็บ และแปลงสภาพ LNG ให้กลับเป็นก๊าซธรรมชาติเพื่อให้สามารถจัดหาก๊าซธรรมชาติได้เพียงพอกับความต้องการที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง คลังรับก๊าซดังกล่าวมีศักยภาพในการรองรับก๊าซธรรมชาติเหลวที่ 5 ล้านตันต่อปี และจะขยายศักยภาพการรองรับในอนาคตให้เพิ่มขึ้นเป็น 10 ล้านตันต่อปีภายในปี 2017 วัตถุประสงค์ของโครงการนี้คือเพื่อจัดหาก๊าซธรรมชาติให้เพียงพอต่อความต้องการใช้งานในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคไฟฟ้า ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 59% ของปริมาณการจำหน่ายไฟฟ้าทั้งหมด

จากความต้องการใช้ LPG ในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินความสามารถในการผลิต LPG ภายในประเทศทั้งที่ได้จากโรงแยกก๊าซธรรมชาติ และ โรงกลั่นน้ำมัน มาตั้งแต่ต้นปี 2551 ปตท. จึงได้รับมอบหมายจากภาครัฐให้เป็นผู้นำเข้า LPG ตามพระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516

การนำเข้า LPG ดังกล่าว ผู้ค้าตามมาตรา 7 รายอื่น ๆ สามารถที่จะนำเข้า LPG ได้เช่นกัน แต่เนื่องจากผู้นำเข้าจะต้องแบกรับภาระส่วนต่างของต้นทุนการนำเข้า LPG ในราคาตลาดโลกแล้วนำมาจำหน่ายเป็นเชื้อเพลิงในประเทศในราคาต่ำกว่าที่ภาครัฐควบคุมในขณะนั้นแล้วจึงมาแจ้งแก่ภาครัฐเพื่อขอรับการชดเชยจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงในภายหลัง จึงไม่มีเอกชนรายใดต้องการนำเข้า

ความต้องการที่การนำเข้าที่สูงขึ้น ทำให้ระบบรองรับการนำเข้า LPG ของประเทศไม่เพียงพอ ปตท. จึงได้ลงทุนในโครงการขยายความสามารถในการนำเข้า การจ่ายและระบบขนส่ง LPG เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยมีแผนเพิ่มขีดความสามารถในการนำเข้าเป็น 250,000 ตันต่อเดือนให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 และ 500,000 ตันต่อเดือนภายในปี 2561 ยังได้จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานของธุรกิจน้ำมัน (Facility Master Plan) เพื่อพัฒนาเครือข่ายคลังและระบบขนส่งเพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศด้วย

นอกจากนั้น ปตท. ยังได้เข้าไปถือหุ้นในบริษัทขนส่งน้ำมันทางท่อ โดยเฉพาะบริษัทขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด (แทปไลน์) ซึ่งระบบท่อส่งน้ำมันของแทปไลน์เป็นระบบที่สามารถขนส่งน้ำมันได้หลายชนิดภายในท่อเดียวกัน ปัจจุบันแทปไลน์ให้บริการขนส่งน้ำมันผ่านระบบท่อ 3 เส้นทางหลักคือ

1) ท่อส่งน้ำมันศรีราชา-สระบุรี มีความยาว 255 กิโลเมตร ออกแบบให้มีกำลังการขนส่งสูงสุด 26,000 ล้านลิตรต่อปี มีเส้นทางเริ่มต้นจากสถานีสูบน้ำมันต้นทางที่ศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรับน้ำมันจากโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ โรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ คลังน้ำมันปตท.

และคลังน้ำมันของบริษัท ชลบุรี เทอร์มินัล จำกัด เพื่อลำเลียงไปยังคลังปลายทางที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และที่อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี โดยมีท่อแยกไปที่คลังน้ำมันท่าอากาศยานดอนเมือง

2) ท่อส่งน้ำมันมาบตาพุด-ศรีราชา แทปไลน์ได้ขยายระบบท่อส่งจากศรีราชาไปเชื่อมต่อยังโรงกลั่นน้ำมันของบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) และโรงกลั่นสตาร์ปิโตรเลียม ที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีความยาวท่อประมาณ 67 กิโลเมตร ออกแบบให้มีกำลังการขนส่งสูงสุด 10,600 ล้านลิตรต่อปี

3) ท่อส่งน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานสุวรรณภูมิ แทปไลน์ได้ขยายระบบท่อส่งจากคลังน้ำมันลำลูกกาไปยังคลังน้ำมันท่าอากาศยานสุวรรณภูมิระยะทาง 38 กิโลเมตร โดยมีขีดความสามารถจัดส่งน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานให้กับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อรองรับผู้โดยสารได้ 100 ล้านคนต่อปี

3. สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจก๊าซธรรมชาติ

ปตท. มีนโยบายในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานให้แก่ก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีจากต่างประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอื่นๆ ของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ทั้งนี้ภาคอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 365,470 ล้านบาท

ปตท. ได้ดำเนินการก่อสร้างโรงแยกก๊าซธรรมชาติเพื่อผลิตวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับภาคปิโตรเคมีและรองรับความต้องการ LPG ที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีโรงแยกก๊าซฯ ทั้งหมด 6 หน่วย มีความสามารถในการแยกก๊าซธรรมชาติรวมกันกว่า 2,740 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน โดยในปี 2556 ปริมาณการผลิตจากโรงแยกก๊าซฯ ทั้งหมดของ ปตท. มีปริมาณทั้งสิ้นกว่า 6.2 ล้านตัน แบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็นก๊าซฮีเทน 2 ล้านตัน ก๊าซโพรเพน 0.73 ล้านตัน ก๊าซโซลีนธรรมชาติ 0.7 ล้านตัน และก๊าซ LPG อีกกว่า 2.7 ล้านตัน

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานก๊าซธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยขยายการใช้ก๊าซธรรมชาติในภาคการผลิตไฟฟ้าในรูปแบบ CHP/DCS (CHP: Combined Heat and Power, DCS: District Cooling System) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้าและลดการสูญเสียในระบบส่งไฟฟ้า อีกทั้ง ปตท. ยังได้ลงทุนในธุรกิจปิโตรเคมีผ่านการร่วมลงทุนในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) (PTTGC) บริษัท เอชเอ็มซี โปลิเมอร์ส จำกัด (HMC) บริษัท พีทีที อาซาฮี เคมิคอล จำกัด (PTTAC) การดำเนินงาน

ของบริษัทเหล่านี้จะครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการผลิตและจำหน่ายปิโตรเคมีขั้นต้น ขั้นกลางและขั้นปลาย ตลอดทั้งสายโพลีเอทิลีนส์และอะโรเมติกส์

4. บทบาทการพัฒนาพลังงานสะอาด/พลังงานทางเลือก

ปตท. เป็นผู้สนับสนุนและริเริ่มการใช้น้ำมันไร้สารตะกั่ว (ULG: Unleaded Gasoline) ตามแนวทางและนโยบายของรัฐบาลและคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติในสมัย ฯพณฯ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี โดยประเทศไทยได้ยกเลิกการจำหน่ายน้ำมันเบนซินชนิดที่มีสารตะกั่วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539 เป็นต้นมา

นอกจากนี้ ปตท. ยังได้ส่งเสริมการหาแหล่งพลังงานทดแทนโดยมีส่วนร่วมในการนำก๊าซธรรมชาติสำหรับรถยนต์ (NGV) เข้ามาใช้รวมทั้งการก่อสร้างสถานีบริการ NGV ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เพื่อเป็นการให้บริการเชื้อเพลิงทางเลือกให้แก่ประชาชน และเพื่อลดการพึ่งพาน้ำมันสำเร็จรูปซึ่งมีราคาแพง อีกทั้งยังค้นคว้าวิจัยและสนับสนุนให้เกิดการใช้เชื้อเพลิงเอทานอลร่วมกับน้ำมันเบนซินพื้นฐานในรูปแบบของน้ำมัน Gasohol 95/91/E20/E85 และพัฒนา Bio Diesel เพื่อสนับสนุนนโยบายภาครัฐ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ได้มีมติเห็นชอบการกำหนดมาตรฐานในการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงตามมาตรฐาน EURO 4

5. บทบาทด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม

ปตท. ให้ความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนควบคู่กับการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาที่ผ่านมา ปตท. ได้ริเริ่มโครงการด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากมาย อาทิเช่น โครงการรักษ์ป่าสร้างคน 84 ตำบลวิถีพอเพียง โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จำนวน 1 ล้านไร่ในปี 2542 ซึ่งยังคงดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของโครงการมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี 2553 ปตท. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน นักอนุรักษ์ นักวิชาการ และสื่อมวลชน ดำเนินการจัดตั้งสถาบันลูกโลกสีเขียวให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปและผู้สนใจได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนปรึกษาหารือถึงประเด็นที่เป็นปัญหาในพื้นที่ท้องถิ่นต่างๆ เพื่อหาทางออกร่วมกันและก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งสถาบันปลูกป่า ปตท. (PTT Reforestation Institute) ขึ้นในปี 2555 เพื่อสานต่อองค์ความรู้ในการปลูกป่าและดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมกับชุมชนในการติดตามดูแลพื้นที่ป่าในโครงการ และจัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน “สิรินธรราชินี” จ.ประจวบคีรีขันธ์

บทบาท ปตท. ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

1. ด้านเศรษฐกิจ : จากการดำเนินงานที่มุ่งมั่นตลอดระยะเวลา 36 ปีที่ผ่านมา กลุ่ม ปตท. สร้างความมั่นคงทางพลังงานและมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่ ได้แปรรูปจาก การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยมาเป็น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในปี 2544 เป็นต้นมา กลุ่ม ปตท. มีส่วนแบ่งตลาดทุน 13.2 % (ณ 17 ธ.ค. 57) ซึ่งถือเป็นอันดับ 1 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำไรในแต่ละปีของ ปตท. จะนำส่งในรูปภาษีคืนให้แก่ภาครัฐ รวมถึงใช้ไปเพื่อสร้างประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับประเทศไทยและคนไทยทุกคน

ในช่วงปี 2544 - 2556 กลุ่ม ปตท. ส่งรายได้ให้รัฐในรูปเงินปันผลและภาษีเงินได้รวมเป็นเงินประมาณ 582,493 ล้านบาท และจากข้อมูลกำไรก่อนหักภาษีในปี 2556 กำไรจำนวน 52% ถูกนำไปลงทุนสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้ต่อเนื่องและใช้ชำระหนี้ระยะยาว 27% ส่งเป็นรายได้ให้รัฐในรูปของภาษีนิติบุคคล 14% กลับคืนสู่รัฐในรูปเงินปันผลของกระทรวงการคลัง และกองทุนวายุภักษ์ และอีก 7% จ่ายเป็นเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นรายอื่นๆ จึงนับได้ว่า ปตท. มีส่วนสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

แผนการลงทุน 5 ปี (2558-2563) จะเป็นการลงทุนในกลุ่มธุรกิจก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจหลักของ ปตท. ประกอบด้วย ท่อส่งก๊าซธรรมชาติ รวมถึง การขยายความสามารถในการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) เพื่อรองรับความต้องการใช้ก๊าซธรรมชาติที่จะเพิ่มขึ้น การลงทุนเพื่อขยายความสามารถในการนำเข้า การจ่าย และระบบขนส่งก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ของธุรกิจน้ำมัน รวมถึงการร่วมทุนและลงทุนในบริษัทลูกที่ถือหุ้นร้อยละ 100 เพื่อรองรับการขยายธุรกิจพลังงานในต่างประเทศ

2. ด้านสังคม : การขึ้นลงของราคาน้ำมันและก๊าซ ถือว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อสังคม เพราะน้ำมันและก๊าซเป็นปัจจัยพื้นฐานที่คนทุกระดับต้องใช้ ในฐานะบริษัทพลังงานแห่งชาติ ปตท. มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลในการช่วยตรึงราคาน้ำมันและก๊าซไว้ในบางช่วงเวลา เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในเบื้องต้น และมีหน้าที่ในการจัดหา น้ำมันและก๊าซให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในชาติ อีกทั้ง การตั้งบริษัทในกลุ่ม ปตท. เพื่อดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ มีสาขาและสำนักงานในหลายจังหวัดได้ช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในพื้นที่จำนวนมาก

ปตท. ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสังคม ชุมชนไทยให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยจะเริ่มจากสังคมที่อยู่ใกล้กับสถานประกอบการก่อน หน่วยงานของ ปตท. ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ของชุมชนใด จะสนับสนุนการจัดกิจกรรม ให้ความรู้ และงบประมาณเพื่อช่วยให้ชุมชนบริเวณนั้นมีความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น รวมถึง ปตท. มี

ความตั้งใจที่จะพัฒนาการศึกษาของคนไทย เพราะเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของคนจะต้องเริ่มที่ การศึกษา จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนกำเนิดวิทย์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา และสถาบัน วิทยาลัยเรธิ ซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นกำลังในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศได้อย่าง ยั่งยืนในอนาคต

3. ด้านสิ่งแวดล้อม : จากการประกอบธุรกิจปิโตรเลียมครบวงจร ตั้งแต่การสำรวจ ขุดเจาะ โรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซ รวมถึง โรงงานปิโตรเคมีต่างๆ แม้จะมีข้อกังวลจากหลายฝ่าย ว่าอาจทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม แต่กลุ่ม ปตท. ก็ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย และมาตรฐานสากลอย่างเคร่งครัดทุกขั้นตอน โดยคิดมาตรการป้องกันล่วงหน้าตั้งแต่ในช่วง ออกแบบโครงการ และดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงในกรณีเกิดปัญหาทางเทคนิค เช่น จัดให้มีระบบ การบริหารจัดการของเสียให้อยู่ในปริมาณที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด ก่อนจะปล่อยสู่ สิ่งแวดล้อมภายนอก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการดำเนินงานที่ผิดพลาดใน อดีต และหามาตรการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต มีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้ ครอบคลุมและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ปตท. ยังให้ความร่วมมือกับแนวโน้ม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลกและประเทศ เข้าร่วมอย่างจริงจังในการจัดทำโครงการที่จะมีส่วน ช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น เช่น โครงการปลูกป่าล้านไร่ โครงการถวายนกกล้าล้านต้น โครงการผลิต แก้ว Bio Plastic สำหรับใช้เป็นแก้วกาแฟในร้าน Café Amazon เป็นต้น

หน้าที่หลักของ ปตท. ในฐานะบริษัทพลังงานแห่งชาติจึงมิใช่แค่ดำเนินการเพื่อ สร้างผลงานและผลกำไร แต่ยังมีหน้าที่ที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนและ ประเทศชาติเป็นสำคัญ ทั้งในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน การแสวงหา ผลิต คิดค้นจำหน่าย พร้อมทั้งกระตุ้นเตือนจิตสำนึกให้คนไทยในชาติตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ในการใช้พลังงานและรู้ รักรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างมีคุณภาพด้วย เพื่อโลกในปัจจุบันและอนาคต

บทบาทที่เป็นปัญหาของ ปตท. ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียและผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ด้านความโปร่งใส

การโจมตีในเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินงานและการบริหารงานของ ปตท. นั้น มีสาเหตุจากหลากหลายเรื่อง ตั้งแต่ประเด็นข้อสงสัยในเรื่องสาเหตุความจำเป็น ตลอดจน กระบวนการจัดสรรหุ้นในระหว่างขั้นตอนของการแปรรูปองค์กร การแต่งตั้งกรรมการบริษัทที่มา จากนักการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงในกระทรวง การคัดสรรผู้บริหารระดับสูงที่มี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในรัฐบาลหรือฝ่ายการเมือง โครงสร้างราคาและกลไกการกำหนดราคาขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูปที่ดูจะไม่สะท้อนราคาน้ำมันตลาดโลกเท่าที่ควร เป็นต้น

ที่ผ่านมา ปตท. ได้ออกชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ผ่านสื่อสาธารณะหลากหลายประเภทในประเด็นที่ถูกโจมตีมาตลอด อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวตามที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น ส่งผลให้เกิดความสงสัยในประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ ปตท. จนนำไปสู่การปฏิรูปพลังงานภายหลังการทำรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางระบบบริหารจัดการพลังงานของประเทศไทยเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายทั้งในเรื่องของข้อมูล ข้อเท็จจริงด้านพลังงานและกลไกการกำกับดูแลที่จะช่วยลดความขัดแย้งลง

2. ด้านผลกำไร

ปตท. มีผลกำไรสุทธิในปี 2556 เป็นเงินจำนวน 94,652 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบกับบริษัทมหาชนอื่นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ปตท. เป็นองค์กรที่มีผลกำไรมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางกลุ่มซึ่งมีความคาดหวังว่า ปตท. ในฐานะที่เป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ อีกทั้งมีภาครัฐเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่โดยถือหุ้นผ่านกระทรวงการคลังและกองทุนวายุภักษ์กว่า 69% นั้นควรมีบทบาทในฐานะองค์กรที่ดำเนินธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไปเป็นหลัก หาใช่ทำธุรกิจเพื่อมุ่งหวังผลกำไรสูงสุดและสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น ส่งผลให้เกิดกระแสต่อต้านและข้อคิดเห็นที่ขัดแย้งในบทบาทของ ปตท. ว่ามีกำไรจากการดำเนินงานเกินกว่าระดับที่ควรจะเป็น หรือกระทั่งควรจะมีการนำกำไรบางส่วนกลับคืนสู่สังคมผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น นำกำไรบางส่วนมาอุดหนุนเพื่อลดราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศ หรือการตรึงราคาขายก๊าซ NGV/LPG ซึ่งประเด็นนี้เชื่อมโยงมาจากความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ นำมาสู่ความขัดแย้งทางสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาและการรักษาพยาบาล คนที่รวยก็ยิ่งรวยมากขึ้นมาก ในขณะที่คนจนตามไม่ทัน ความเหลื่อมล้ำนี้ถูกนำมาใช้ในการกระตุ้นให้คนส่วนมากที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงพลังงาน ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล และอยู่ในภาวะถูกบีบคั้นทางเศรษฐกิจ เกิดความเกลียดชัง ปตท. ซึ่งแลดูเป็นหนึ่งในผู้รวยแล้วยิ่งรวยขึ้นไปอีก

นิยามของคำ “คนจน” ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์คือบุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนหรือคนที่มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะซื้ออาหารและสินค้าจำเป็นตามเกณฑ์ความต้องการขั้นต่ำ

“เส้นความยากจน” คือ เกณฑ์ชี้วัดที่คำนวณจากมาตรฐานความต้องการบริโภคอาหารและสินค้าที่จำเป็นขั้นต่ำที่เพียงพอต่อความต้องการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล มีหน่วยเป็น

บาท/คน/เดือน ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม ระบุว่าเส้นความยากจนในปี 2556 ทั่วประเทศอยู่ที่ 2,572 บาท/คน/เดือน

ในประเทศไทยนั้น ถ้าแบ่งคนออกเป็น 10 กลุ่ม แยกตามฐานะความเป็นอยู่ โดยให้คนกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุด และคนกลุ่มที่ 10 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะร่ำรวยที่สุด จะพบว่าคนกลุ่มที่ 1 มีรายได้เฉลี่ยตกอยู่ประมาณครอบครัวละ 4,300 บาท/เดือน ส่วนใหญ่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นคนชราที่มีรายได้หลักมาจากเงินที่ถูกหลานส่งมาให้ ในจำนวนนี้มีเพียง 1 ใน 4 เป็นครอบครัวเกษตรกร ครอบครัวในกลุ่มนี้ 44% อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอีก 30% อยู่ในภาคเหนือ

ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มครอบครัวที่รวยที่สุด ส่วนมาก เกือบ 40% ของกลุ่มนี้เป็นครอบครัวที่ประกอบวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น แพทย์ วิศวกร อีก 12% เป็นเจ้าของธุรกิจ และที่น่าสนใจคือ ประมาณ 9% ของคนกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรจากภาคใต้ นั่นคือ ข้อพิสูจน์ที่ว่าผู้ที่อยู่ในภาคการเกษตรไม่ได้จนเสมอไป ครอบครัวในกลุ่มนี้จะมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละราว 90,000 บาท/เดือน

ข้อมูลจากการสำรวจในปี 2529 กับ 2554 แสดงว่า ตลอดเวลา 25 ปีที่ผ่านมารายได้ของกลุ่มครอบครัวที่ยากจนที่สุดมีรายได้เพิ่มขึ้นจากประมาณ 1,429 บาท/เดือน เป็นประมาณ 4,266 บาท ไม่ถึง 3 เท่า ในขณะที่กลุ่มครอบครัวที่รวยที่สุด มีรายได้เฉลี่ยเมื่อปี 2529 ประมาณ 28,808 บาท/เดือน แต่พอถึงปี 2554 รายได้เฉลี่ยของคนกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 90,048 บาท/เดือน นั่นคือสูงขึ้นถึงกว่า 3 เท่า หรือจะเทียบว่า เมื่อ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา กลุ่มครอบครัวที่รวยที่สุด 10% สุดท้าย รวยกว่ากลุ่มครอบครัวที่จนที่สุด 10% แรก 20 เท่า และเพิ่มขึ้นเป็น 21 เท่าในปี 2554 หรือเท่ากับว่ากลุ่มครอบครัวที่จนที่สุด ต้องทำงานถึง 21 เดือน หรือเกือบ 2 ปี เพื่อให้มีรายได้เท่ากับที่กลุ่มครอบครัวที่รวยที่สุดหามาได้ภายใน 1 เดือน

นั่นคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาไม่ดีขึ้นเลย GDP ของไทยเพิ่มขึ้นเกือบ 4 เท่า แต่รายได้ที่ไปถึงครอบครัวไทยจริงนั้น เพิ่มขึ้นเพียง 3 เท่า การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของคนในประเทศ อาจจะมีคนถามถึงจำนวน “รายได้เฉลี่ย” ครอบครัวไทยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 23,000 บาท/เดือน แต่ถ้าดูจากจำนวนตัวเลขจริง จะมีครอบครัวเพียงไม่ถึง 30% ที่มีรายได้สูงกว่า 23,000 บาท อีกประมาณ 2 ใน 3 มีรายได้ไม่ถึง ดังนั้นถ้าอยากจะทำบ่าวระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ประมาณเท่าใด ควรต้องดูจากระดับรายได้ที่ครอบครัว 50% ของประเทศมีรายได้ต่ำกว่า และครอบครัวอีก 50% มีรายได้มากกว่า นั่นคือ “รายได้กึ่งกลาง”

รายได้กึ่งกลางของประเทศอยู่ที่ประมาณ 15,000 บาท/เดือน การที่รายได้กึ่งกลางต่ำกว่ารายได้เฉลี่ย แสดงว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงกลุ่มเล็กๆ นั้น มีรายได้ที่สูงมากๆ เมื่อเทียบกับครอบครัวส่วนใหญ่ ครอบครัวส่วนใหญ่ของประเทศจำนวน ประมาณ 1.1 ล้านครอบครัว มีรายได้ระหว่าง 7,000-8,000 บาท/เดือน แต่ถ้าจะตั้งเกณฑ์ที่ 5,000-10,000 บาท/เดือน จะมีครอบครัวอยู่ในกลุ่มนี้ประมาณถึง 1 ใน 4 ของครอบครัวทั้งหมดเลยทีเดียว

ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของไทยอยู่ที่อันดับ 162 จาก 174 ประเทศจากการจัดอันดับความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งในรายงาน Global Wealth Databook จัดทำโดย Credit Suisse วิธีหนึ่งที่จะดูการกระจุกตัวของรายได้และทรัพย์สิน ก็คือที่สัดส่วนการถือครอง ครอบครัวที่รวยที่สุด 10% มีสัดส่วนรายได้มากถึง 38% ของรายได้ทั้งหมด ในขณะที่มูลค่าทรัพย์สินของกลุ่มที่มั่งคั่งที่สุด 10% เป็นเจ้าของทรัพย์สินสุทธิมูลค่า 57% และเมื่อดูบัญชีเงินฝาก ก็พบว่าบัญชีที่มียอดเงินฝากสูงสุดเกือบ 10% มีเงินในบัญชีรวมสูงกว่า 93%

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการสาธารณสุขด้วย เด็กที่เกิดจากกลุ่มครอบครัวที่รวยที่สุด 2 กลุ่มสุดท้าย มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าเด็กจากครอบครัวที่จนที่สุด 2 กลุ่มแรก ถึง 3 เท่า ส่วนในด้านคุณภาพของบริการสาธารณสุขก็จะเห็นได้เช่นกันว่า แพทย์ 1 คนในกรุงเทพฯ ดูแลผู้ป่วยน้อยกว่า 1,000 คน แต่แพทย์ 1 คนในภาคอีสานต้องดูแลผู้ป่วยถึง 5,000 คน ถ้าจะถามว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้ ไม่มีรัฐบาลใดพยายามหาทางแก้ไขเลยหรือ จากสถิติก็แสดงอีกเช่นกันว่า นักการเมืองซึ่งควรเป็นผู้แทนราษฎร ไม่ได้เป็นผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุด เพราะกลุ่มครอบครัวนักการเมืองจำนวน 500 คนที่ได้รับเลือกตั้งมาเมื่อปี 2554 นั้น มีทรัพย์สินโดยเฉลี่ยแล้ว ครอบครัวละ 81 ล้านบาท มากกว่ามูลค่าทรัพย์สินของครอบครัวไทยทั่วไป 99.999%

รัฐบาลหลายรัฐบาลพยายามเสนอนโยบายประชานิยมต่างๆ โดยอ้างว่าเป็นนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และประเทศไทยก็อยู่ภายใต้ันนโยบายประชานิยมมานานนับ 10 ปี แต่การออกนโยบายประชานิยมแตกต่างจากรัฐสวัสดิการตรงที่รัฐบาลเน้นสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองเป็นหลัก จึงแทรกแซงกลไกตลาดในเกือบทุกนโยบาย การให้ใช้รถไฟฟ้าฟรี รถเมล์ฟรี โดยไม่เคยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นการเพาะให้เกิดความเสียหาย และเป็นการเสพติดโดยไม่รู้ตัว ในเมื่อรถเมล์ รถไฟฟ้าฟรีแล้ว ทำไมจะใช้น้ำมันฟรี และก๊าซฟรีบ้างไม่ได้ และเมื่อไม่ได้ตั้งใจ ประกอบกับช่วงเวลาเหมาะสม คือมีคนคอยกระพือความรู้สึกชอบธรรมที่รัฐจะต้องหาให้ทุกอย่าง จึงนำมาสู่ความรู้สึกชอบธรรม และเป็นธรรมที่จะต้องให้ ปตท. สนับสนุนแบบรัฐบาลบ้าง เมื่อ ปตท. ไม่สามารถสนับสนุนได้ จึงกลายเป็นว่าเพราะ ปตท. ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ต้องเรียกร้องเอา ปตท. กลับมาเป็นของคนไทย เอากลับมาเป็นรัฐวิสาหกิจต่างๆที่

ปตท. ไม่เคยฟื้นสภาพการเป็นรัฐวิสาหกิจมาตั้งแต่แรก จากประเด็นข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณา ร่วมกับการให้ข้อมูลที่บิดเบือนในประเด็นเรื่องราคาขายปลีกน้ำมันสำเร็จรูปที่ได้มีการนำเสนอว่า ประเทศไทยใช้น้ำมันราคาแพงกว่าเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซียและ อินโดนีเซีย จึงทำให้เรื่องผลกำไรของ ปตท. กลายเป็นประเด็นที่สร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและก่อให้เกิดกระแสต่อต้าน ปตท. มากยิ่งขึ้น

3. การผูกขาดสถานีบริการเชื้อเพลิง/การถือหุ้นในโรงกลั่นน้ำมัน/กิจการ

ก๊าซธรรมชาติ

ปตท. ถูกมองว่าผูกขาดธุรกิจการกลั่นน้ำมันของประเทศจากการที่เข้าเป็นผู้ถือหุ้น ใหญ่ในโรงกลั่นน้ำมันจำนวน 5 แห่งจากทั้งหมด 6 แห่ง และยังคงกล่าวหาว่าผูกขาดในธุรกิจ ต่อเนื่องคือธุรกิจสถานีบริการน้ำมัน เนื่องจาก ปตท. มีสัดส่วนทางการตลาดสูงกว่าคู่แข่งราย อื่น ซึ่งเมื่อนำทั้ง 2 ประเด็นมาพิจารณาร่วมกันทำให้มีการกล่าวหาว่า ปตท. มีปริมาณน้ำมัน จำหน่ายมากกว่าคู่แข่งรายอื่นที่ไม่ได้ถือหุ้นหรือมีโรงกลั่นน้ำมันเป็นของตนเองและดำเนินธุรกิจ ผูกขาดในการจำหน่ายน้ำมันสำเร็จรูป¹

นอกจากนี้ ธุรกิจผลิตและจำหน่ายก๊าซธรรมชาติของ ปตท. ก็ถูกมองว่ามีการดำเนิน ธุรกิจแบบผูกขาดเช่นเดียวกัน เนื่องจากโรงแยกก๊าซธรรมชาติทั้ง 6 โรงของประเทศไทย มี ปตท. เป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว (TDR) ซึ่งหลายผูกขาด! ปตท. อยู่ได้กม. แข่งขันการค้า โดย กรุงเทพธุรกิจออนไลน์) อีกทั้ง ปตท. ยังเป็นเจ้าของและผู้ให้บริการระบบท่อส่งก๊าซ ธรรมชาติซึ่งได้มีการก่อสร้างขึ้นในสมัยที่ ปตท. ยังเป็นการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ซึ่ง ภายหลังจากที่ได้มีการแปรรูปการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยไปเป็นบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2544 และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มูลนิธิ

เพื่อผู้บริโภคได้ดำเนินการยื่นฟ้องคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพลังงานต่อศาลปกครองสูงสุดเพื่อขอให้ศาล มีคำสั่งเพิกถอนพระราชกฤษฎีกาใน กระบวนการแปลงสภาพการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เพื่อให้ ปตท. สิ้นสุดสถานะการเป็นบริษัทมหาชน และกลับไปมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามเดิม ซึ่งศาล ปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาออกมา เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2550 ในประเด็นการถือครอง

¹ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. “การผูกขาดธุรกิจพลังงานไทยของ ปตท. และชะตากรรม คนไทย: ทิศอาร์ไอ”. (ออฟไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.consumerthai.org/main/index.php?option=com_content&view=article&id=2076:2012-02-03-03-40-20&catid=206:2012-05-15-05-58-47&Itemid=316

ทรัพย์สินส่วนที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิทธิการใช้ที่ดินเพื่อวางระบบการขนส่ง
ปิโตรเลียมทางท่อ สรุปได้ดังนี้

1. ให้ยกคำขอตามคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้เพิกถอนพระราชกฤษฎีกาฯ ที่เกี่ยวกับการ
การแปรรูป หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ให้ ปตท. ยังคงเป็นบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์ ต่อไป ไม่
ต้องถูกเพิกถอนกลับไปเป็นรัฐวิสาหกิจที่ชื่อว่า การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีร่วมกันแบ่งแยกทรัพย์สินส่วนที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
และสิทธิการใช้ที่ดินเพื่อวางระบบการขนส่งปิโตรเลียมทางท่อ รวมทั้งให้แยกอำนาจและสิทธิใน
ส่วนที่เป็นอำนาจมหาชนของรัฐออกจากอำนาจและสิทธิของบริษัทฯ

นอกจากนี้ ในวันที่ 18 ธันวาคม 2550 คณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเห็นชอบเกี่ยวกับ
คำพิพากษา 5 เรื่องด้วยกัน คือ

1. รับทราบคำวินิจฉัยและคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

2. เห็นชอบหลักการแบ่งแยกทรัพย์สินอำนาจและสิทธิของการปิโตรเลียมแห่ง
ประเทศไทยที่จะให้เป็นของกระทรวงการคลัง และมอบหมายให้กระทรวงพลังงานและกระทรวง
การคลังรับไปดำเนินการ โดยให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความ
ถูกต้อง หากมีข้อโต้แย้งทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการตีความคำพิพากษาในการดำเนินการแบ่งแยก
ทรัพย์สิน ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้พิจารณา

3. มอบหมายให้กระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์รับไปดำเนินการกำหนด
หลักเกณฑ์ในการคิดอัตราเช่าในส่วนของทรัพย์สินระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ

4. มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมที่ดินรับไปพิจารณาเรื่องค่าธรรมเนียม
การจดทะเบียนเช่าทรัพย์สิน

5. มอบหมายให้กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย รับไปพิจารณาในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับภาระภาษีที่เกิดขึ้น

โดยท้ายที่สุดแล้ว ปตท. ได้ดำเนินการแยกและส่งคืนทรัพย์สินตามคำสั่งศาลปกครอง
สูงสุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ที่ดินที่ได้มาจากการใช้อำนาจเวนคืน

ที่ดินส่วนนี้คือ ที่ดินในโครงการท่อส่งก๊าซระยอง - โรงไฟฟ้าบางปะกง - โรงไฟฟ้า
พระนครใต้ (ท่อสายประธาน) จำนวน 106 แปลง ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี จังหวัด
ฉะเชิงเทรา และจังหวัดสมุทรปราการ

2. ที่ดินที่เป็นสิทธิการใช้ที่ดินเหนือที่ดินของเอกชน ประกอบด้วยที่ดินประมาณ
4,070 ไร่ 2 งาน 26.75 ตารางวา จำนวนเจ้าของที่ดินประมาณ 7,508 ราย อยู่ในโครงการ ดังนี้

- โครงการท่อบางปะกง-วังน้อย
- โครงการท่อจากชายแดนไทยและพม่า-ราชบุรี
- โครงการท่อราชบุรี-วังน้อย

3. ท่อส่งก๊าซธรรมชาติและอุปกรณ์ ที่อยู่ในที่ดินตามข้อ 1 และ 2 ทรัพย์สินตามข้อ 1, 2 และ 3 รวมมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 16,176.22 ล้านบาท (ความจริงเรื่องการส่งคืนท่อก๊าซธรรมชาติของ ปตท. <http://thaipublica.org>)

อย่างไรก็ตาม สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติถูกมองว่าถูกผูกขาดโดย ปตท. เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้องลงทุนสูง การแข่งขันจึงไม่มีความคุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์เพราะเป็นการลงทุนที่ซ้ำซ้อน จึงทำให้กิจการดังกล่าวเข้าข่ายลักษณะของการผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) ปัญหาดังกล่าว จึงไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการเปลี่ยนผู้ถือสิทธิครอบครอง ดังนั้นคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) จึงกำหนดแนวทางแก้ปัญหาการผูกขาดด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้จัดหาก๊าซธรรมชาติรายอื่นๆ สามารถเข้ามาแข่งขันในการจำหน่ายก๊าซธรรมชาติ โดยได้ออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดให้ใช้หรือเชื่อมต่อระบบส่งก๊าซธรรมชาติและสถานีแอลเอ็นจี แก่บุคคลที่สาม (Third Party Access Regime: TPA Regime) ไปเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2557 โดยกำหนดให้ ปตท. ผู้รับใบอนุญาตที่มีระบบโครงข่ายพลังงานต้องยินยอมให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ประกอบการพลังงานรายอื่นใช้หรือเชื่อมต่อระบบโครงข่ายพลังงานของตนเพื่อลดการผูกขาดในด้านการดำเนินงาน

4. ประสิทธิภาพในการสื่อสารไปยังผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะภาคประชาชน

ปตท. ดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลชี้แจงโดยปรากฏบนหน้าสื่ออย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามกระบวนการสื่อสารและชี้แจงประเด็นต่างๆ ของ ปตท. เป็นไปในลักษณะเชิงตั้งรับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบโต้ข่าวเชิงลบต่างๆ ที่อยู่ในกระแส เช่น กรณีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเข้าตลาดหลักทรัพย์ กรณีผูกขาดระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ การชี้แจงข้อมูลที่ถูกบิดเบือนและข้อเรียกร้องของกลุ่มทวงคืนพลังงานรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอข้อมูลคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง เป็นหลัก มากกว่าการมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ในสิ่งที่ ปตท. ดำเนินการและผลประโยชน์ที่ประเทศชาติได้รับ ซึ่งผลที่ตามมาคือประชาชนยังคงไม่มีความเข้าใจในความรู้พื้นฐานของกิจการพลังงานของประเทศเท่าที่ควร ทำให้ขาดภูมิคุ้มกันต่อข้อมูลที่บิดเบือน ซึ่งข้อมูลดังกล่าว หากถูกเผยแพร่ส่งต่อออกไปแล้วเป็นการยากที่จะนำข้อมูลที่ถูกต้องไปหักล้าง

นอกจากนี้ การสื่อสารถึงบทบาทและผลการดำเนินงานของ ปตท. ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเพื่อสังคมต่างๆ เช่น โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ และกิจการเพื่อสังคมต่างๆ ซึ่งเป็นผลดีกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้หลายครั้ง ปตท. ถูกมองว่าทำไปเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับองค์กร มากกว่าการมุ่งหวังสร้างประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้น ปตท. จึงควรให้ความสำคัญและมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องการ เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ง่าย อย่างทั่วถึง และต่อเนื่องร่วมกับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ร่วมกันที่ประเทศไทยจะได้รับจากการดำเนินธุรกิจของ ปตท. ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอีกทางหนึ่ง

บทที่ 4

การกำหนดกลยุทธ์ใหม่เพื่อกำหนดบทบาทของ ปตท. เพื่อให้เกิด ความมั่นคงด้านพลังงานในสังคมยุคดิจิทัล

วิเคราะห์ปัญหาหลักของบทบาท ปตท. กับความมั่นคงด้านพลังงาน

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ใน พ.ศ. 2557 แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ พ.ร.บ.การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ปี 2521 เนื่องจากบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การทบทวนบทบาทของ ปตท. เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากธุรกิจพลังงานมีลักษณะเฉพาะบางประการ ที่อาจนำไปสู่ความไม่เข้าใจของสาธารณชน และถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นโจมตี ปตท. ได้ อาทิเช่น

1. ธุรกิจพลังงานมีลักษณะต้องใช้เวลาในการลงทุนสูง (Capital Intensive) อาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย (High Technology) จึงทำให้ผู้ที่สามารถลงทุนในธุรกิจพลังงานมีจำกัดและส่งผลให้ธุรกิจพลังงานมีลักษณะของการผูกขาด และกึ่งผูกขาดโดยธรรมชาติ ของผู้ประกอบการในประเทศไทยและในระดับโลก การเข้ามาของเอกชนไทยอื่นๆ ที่ทุนและเทคโนโลยีเพียงพอในอดีต จึงไม่สามารถมีส่วนร่วมมากนัก ภาคธุรกิจบุคคลละเนื้อหากับภาคพลเมือง

2. ในระยะหลัง เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น นักธุรกิจรุ่นใหม่ ที่ครอบครัวมีความพร้อมทั้งด้านเงินทุนและปัจจัยผลิตได้รับการศึกษาจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ต้นทุนทางการเงินถูกลง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับนโยบายของรัฐที่เปิดโอกาสให้มีการลงทุนหรือทุนธุรกิจมากขึ้น

3. การที่ ปตท. มีธุรกิจอยู่เดิมก็อาจจะเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจเอกชนด้านพลังงานใหม่ๆ ทั้งที่เอื้อต่อกันและที่ขัดผลประโยชน์กัน

ปัจจัยเหล่านี้ จึงนำไปสู่ความไม่เข้าใจหรือเข้าใจยากของประชาชน NGO สื่อมวลชน และอาจจะมีผู้ที่ไม่พอใจเนื่องจากมี Hidden Agenda เพื่อประโยชน์ของกลุ่มตนและประโยชน์พวกพ้องหรืออาจมาจากความต้องการมีชื่อเสียงทางการเมืองของกลุ่ม NGO และนักการเมืองบางจำพวกโดยอ้างการเรียกร้องเอาประโยชน์ของประเทศบังหน้า

ในปี 2556-2557 ปตท. ต้องยอมรับสภาพว่า มีผู้ไม่เข้าใจบทบาทและพฤติกรรมของ ปตท. อย่างมาก ทั้งจาก NGO ภาคพลเมืองต่างๆ อีกทั้งในช่วงหลังจากที่มีการส่งเสริมให้เอกชนมา

ทำธุรกิจพลังงานในปี 2550 โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (Regulator) ขึ้น นอกจากนั้น ยังมีผู้เข้ามาประกอบธุรกิจจุดสำรวจและค้าขายน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และไฟฟ้า จำนวนมากขึ้น ทั้งเอกชนในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการนโยบายพลังงาน (กบง.) รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (กอ.) เข้ามามีบทบาทควบคุมการทำงาน ของหน่วยงานด้านพลังงานเพิ่มขึ้น

ปตท. จึงต้องปรับตัวอย่างมาก จากเดิมที่เคยเป็นเครื่องมือของรัฐในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานทั้งก๊าซธรรมชาติ และน้ำมันให้กับประเทศ เริ่มต้นจากการแข่งขันกับบริษัท ต่างประเทศจนกระทั่งแข็งแกร่งสามารถมีอำนาจเหนือตลาด และเป็นผู้ทำธุรกิจหลักในหลายธุรกิจ รวมทั้งเป็นผู้เดียวในการดำเนินธุรกิจก๊าซธรรมชาติเพราะเป็นการลงทุนที่สูงและรัฐต้องการ ส่งเสริมให้เกิดการสำรวจพลังงานในประเทศจนนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียมขั้น 1 2 และ 3 เศรษฐกิจของประเทศยิ่งขยายตัวมาก เอกชนที่เข้ามาสู่การทำธุรกิจต้นน้ำ กลางน้ำและ ปลายน้ำใน Value Chain ก็มีจำนวนมากมากขึ้น ทั้งธุรกิจไฟฟ้า น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ จึงเป็นธรรมดา อยู่เองที่ไม่ต้องการให้เกิดการผูกขาดและเอาเปรียบ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะเอกชนก็ ต้องการขยายตัวและทำกำไร อีกทั้งองค์ความรู้และบุคลากรทั้งที่มาจากทั้งบริษัทเอกชนและ ปตท. ก็มีการขยายตัวมากขึ้น

วิเคราะห์บทบาทของ ปตท.

ปตท. ในวันนี้จึงมีบทบาท 2 บทบาท คือ

1. สร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศ ผ่านการใช้นโยบายของรัฐ โดย กระทรวงพลังงานและกระทรวงการคลัง และมี Regulator คือ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) และ คณะกรรมการบริหารพลังงาน (กบง.) และนโยบายสูงสุดจากคณะกรรมการพลังงาน แห่งชาติ (กพช.) ที่มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
2. สร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับประเทศและผู้ถือหุ้น โดยเป็นโครงสร้าง พื้นฐานสำหรับการผลิตไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรม การค้า และการบริการต่างๆ ในฐานะเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

จากบทบาทดังกล่าว ปตท. จึงต้องบริหารงานบนความพึงพอใจและความคาดหวัง ของผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม หลายความคาดหวัง และบ่อยครั้งความคาดหวังมีทั้งเพื่อประเทศ เพื่อ ส่วนรวม และเพื่อประโยชน์ตน ซึ่งขัดแย้งกันเอง ปตท. จึงตกเป็นหน่วยงานที่ถูกกระทำจากการ ปรับเปลี่ยนของปัจจัยภายนอกในหลายๆ ครั้ง

ถ้าจะเปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจมากขึ้น ปตท. เปรียบเสมือนลูกฟุตบอลที่ถูกเตะให้กลิ้งไปตามสถานการณ์การเมือง และสังคม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับผู้ที่มาเตะลูกฟุตบอลลูกนี้ ซึ่งมีผู้ถือหุ้นมากกว่า 60% เป็นของรัฐบาลทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนที่เหมือนเป็นของมหาชนคือมีผู้ถือหุ้นกว่าห้าหมื่นราย กระทรวงเจ้าสังกัด กรรมการบริษัท ผู้บริหาร และพนักงาน ดูเหมือนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ลูกบอลลูกนี้จะหนีไม่พ้นเกมการเมืองที่เข้ามากระทบอย่างแน่นอน ในช่วงปลายปี 2550 ถึงกลางปี 2557 มีข้อเสนอปนคำกล่าวหาต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปมากมาย ตัวอย่างเช่น

1. การนำหุ้นเข้าซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เมื่อ 1 ตุลาคม 2544¹ ก็ถูกกล่าวหาว่ากระจายหุ้นภายใน 1 นาที 17 วินาที เป็นการขายสมบัติชาติ แล้วถูกมองว่าจัดสรรให้กับรัฐมนตรี นักการเมืองและครอบครัวนักการเมือง และกลุ่มธุรกิจการเมืองในสมัยนั้น มีการเชื่อมโยงไปถึงการต่อต้านทักษิณมิกส์ ซึ่งจะนำเศรษฐกิจไทยไปสู่ความเป็นทาสเต็มรูปแบบ ที่ดินและฐานทรัพยากรอาจถูกยึดครองโดยต่างชาติได้ การผลิตและการบริหารที่สำคัญจะเป็นของทุนนอก กำไรส่วนเกินจะถูกคูดอกนอกประเทศ ในขณะที่เดียวกัน หาก ปตท. ไม่เข้าระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ก็จะไม่มีการไปช่วยแก้ปัญหาให้บริษัทลูก ไม่มีเงินไปซื้อธุรกิจที่มีราคาถูกหลังวิกฤตต้มยำกุ้ง

2. การคืนต่อก้าวธรรมชาติของ ปตท. ให้กระทรวงการคลังไม่ครบถ้วนตามคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด โดยไม่ได้คืนต่อในทะเลซึ่งถือเป็นสมบัติของประชาชนที่จะต้องคืนด้วย

3. การเปิดสัมปทานปิโตรเลียม รอบที่ 21 เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์พลังงาน ทั้งต่างประเทศ และในประเทศ โดยผลประโยชน์ไม่ได้ตกอยู่กับประชาชนที่เป็นเจ้าของพลังงานในประเทศ และพยายามชี้ให้เห็นว่าสัญญาการให้สัมปทานเสียประโยชน์ อีกทั้งในประเทศยังมีทรัพยากรอีกจำนวนมาก

4. การเอา ปตท. กลับคืนมาเป็นของรัฐจะทำให้น้ำมันราคาถูกลงเพราะ ปตท. ขายน้ำมันในประเทศแพงกว่าการส่งออก จึงทำให้มีกำไรมหาศาลถึง 80,000-100,000 ล้านบาทต่อปี

5. การจัดสรร LPG ให้กับธุรกิจปิโตรเคมีถูกกว่าภาคอุตสาหกรรมอื่น ทำให้ปริมาณ LPG ไม่พอเพียงสำหรับภาคครัวเรือน และขนส่ง ต้องมีการนำเข้าและทำให้ราคา LPG สำหรับภาคขนส่ง อุตสาหกรรม และครัวเรือนมีราคาสูง

¹บรรยง พงษ์พานิช ปรบ.ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด. “ความจริงแปรรูปรัฐวิสาหกิจ”.

6. ปตท. มีกำไรมหาศาลจากทรัพยากรของประเทศ ควรแบ่งส่วนกำไรมาช่วยประชาชนในด้านการส่งเสริมพลังงานทดแทนในชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และเป็นโครงการประจำ รวมทั้งมีการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้ชุมชนมีพลังงานของตนเองใช้ ลดการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศลง

7. กำหนดนโยบายให้ ปตท. เข้าสู่ระบบการแข่งขันอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า เพื่อสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรม โดยอาศัยกลไกตลาดเป็นสำคัญ

8. หา วิธีแยกท่อส่งก๊าซฯสายหลักและคลังก๊าซฯให้เป็น Third Party Access และเป็น Service Provider เพื่อเปิดให้มีการให้บริการระบบขนส่งก๊าซธรรมชาติแก่บุคคลที่สาม จะทำให้ มีผู้ค้าก๊าซธรรมชาติเพิ่มขึ้น ผู้ใช้สามารถเลือกซื้อก๊าซธรรมชาติได้

9. ให้ ปตท. ลดการถือครองหุ้นในโรงแยกก๊าซธรรมชาติ โรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และกิจการพลังงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดระบบแข่งขันที่เป็นธรรมและทำให้กลไกการตลาดเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

10. ศึกษาและพิจารณานโยบายและมาตรการถือครองหุ้นของรัฐในกิจการของ ปตท. อย่างรอบคอบ ผลดีผลเสียในการลดการถือครองหุ้นของรัฐที่ต่ำกว่า 50% หรือเพิ่มสูงกว่า 50% เพื่อรักษาอำนาจในการบริหารจัดการ สร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศเป็นส่วนรวม

(ข้อเสนอ 1-5	เป็นข้อเสนอของกลุ่ม ASTV รสนาและพวก
ข้อเสนอ 6	เป็นข้อเสนอของกลุ่มพุทธะอิสระ กลุ่มแจ้งวัฒนะ
ข้อเสนอ 7-10	เป็นข้อเสนอของสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม)

ผลการวิจัยของผู้มีส่วนได้เสียกับบทบาทของ ปตท.

เนื่องจาก ปตท. มีผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมากทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงมีการสำรวจภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กรเป็นประจำทุกปี รายงานผลการศึกษาคำสำรวจชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ปตท. ในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียปี 2556 สรุปผลได้ดังนี้

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 5,975 ตัวอย่างใน 14 กลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางความคิดและนักวิชาการ NGO ประชาชนทั่วไป ผู้บริโภคของ ปตท. นักลงทุนรายย่อย นักวิเคราะห์การเงิน สื่อมวลชน ชุมชนรอบที่ทำการ ปตท. เยาวชน พนักงาน ปตท. คู่ค้า Suppliers นักการเมืองส่วนกลาง

สรุปได้ว่าในปี 2556 ปตท. ยังรักษาความเป็นผู้นำขององค์กรที่มีชื่อเสียงได้โดยรวมคะแนนสูงสุดยังสูงกว่าบริษัทชั้นนำในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ปตท. เริ่มสูญเสียระดับของชื่อเสียงองค์กรโดยรวมจากในหลายกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในปีนี้ โดยเฉพาะนักลงทุนและข้าราชการสำหรับกลุ่มสื่อมวลชน และ NGO เป็นกลุ่มที่ ปตท. มีจุดอ่อนมากที่สุดในการสร้างชื่อเสียงองค์กร

คู่ค้า Suppliers และพนักงาน ปตท. ยังเป็นกลุ่มที่สนับสนุนภาพลักษณ์ ในด้านความเป็นคนดีของ ปตท.

กล่าวโดยสรุป กลุ่มที่คะแนนต่ำมาก มี 2 กลุ่ม ได้แก่ สื่อมวลชน และ NGO รองลงมา มี 2 กลุ่ม ได้แก่ นักลงทุน และข้าราชการ สำหรับกลุ่มที่มีคะแนนระดับกลาง มี 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำความคิด ประชาชนทั่วไป นักการเมืองท้องถิ่น ผู้บริโภค ปตท. สำหรับผู้ที่สนับสนุน ปตท. มี 5 กลุ่ม คือ คู่ค้า Suppliers พนักงาน ปตท. เยาวชน และ ชุมชนรอบคอง

ถึงแม้คะแนนจะสูงกว่าบริษัทชั้นนำอื่นๆ แต่ส่วนใหญ่กลับมีคะแนนลดลงเกือบทุกกลุ่ม และมีประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ปกปิดของ ปตท. สร้างความสับสนต่อผู้คน และเป็นช่องทางให้ผู้สื่อข่าวบางส่วนไปวิเคราะห์ด้านลบได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสารองค์กร ของ ปตท.
2. ปตท. เป็นองค์กร 2 สถานะ ได้แก่ สถานะเป็นบริษัทมหาชน และสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ แต่กลับมีรอยร้าวในการแข่งขัน ปิดกั้นการพัฒนา ครอบงำพลังงานทุกระดับ ขาดนวัตกรรม การตรวจสอบไร้ผล มีการตัดดวงผลประโยชน์เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงของ ปตท. ก็มาจากระบบพรรคการเมือง กรรมการไม่ได้มีความเป็นอิสระ เป็นช่องทางการเข้ามาตัดดวงผลประโยชน์ เป็นรางวัลตอบแทนข้าราชการและพรรคการเมือง
3. การไม่โปร่งใสและผิดพลาดในการลงทุน
4. การไม่โปร่งใสในการกำหนดราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ
5. การตัดดวงผลกำไรเกินควร มากกว่าการสร้างคามอยู่ดีมีสุขให้กับภาคประชาชน และการพัฒนาประเทศ
6. การได้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพลังงาน และกฎระเบียบทางธุรกิจที่ไม่อยู่บนพื้นฐานการแข่งขันในภาคธุรกิจ แต่ในขณะที่เดียวกันการแบ่งผลตอบแทนคืนสู่สังคมยังอยู่ในระดับต่ำ
7. ความไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย ระหว่างผู้ถือหุ้นที่ได้ประโยชน์จาก ปตท. อย่างมาก กับชุมชนที่สูญเสียระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติและการพึ่งพาตนเองไป

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถามบุคคลทั่วไป

การสำรวจเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก : การสัมภาษณ์และเสวนา ซึ่งเป็นการลงพื้นที่และสัมผัสกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ส่วนที่สอง : การส่งแบบสอบถามให้ตอบ จำนวน 48 ชุด โดยพอสรุปข้อเสนอความคิดเห็นดังนี้ :

ส่วนแรก : ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มลูกศิษย์หลวงพ่อพุทธอิสระ วันที่ 16 ตุลาคม 2557 เวลา 16.00-17.00 น. มี 5 ข้อใหญ่ แบ่งเป็น 14 ข้อย่อย ส่วนใหญ่เป็นในเชิงให้ความเห็นเกี่ยวกับ นโยบายพลังงานที่ยังถูกรอปรองจากกระบอบทักษิณ และไม่เกิดผลดีต่อผู้มีรายได้น้อย อีกทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับ NGV หรือผู้โจมตีของกลุ่มที่ไม่ได้ทำเพื่อประเทศแต่เรียกร้องเพื่อให้ตนเองโด่งดัง รวมทั้งเสนอแนะให้การประชาสัมพันธ์ของกระทรวงพลังงานและ ปตท. ต้องทำเชิงรุก

1.1 ควรเป็นการพึ่งพาพลังงานในประเทศ ระดับราคาเป็นไปตามกลไกตลาด

1.2 กลุ่มฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะกับ ปตท. 3 ข้อ คือ ควรใช้กำไรที่ได้จากธุรกิจพลังงานของประเทศมาดูแลชุมชน ฝึกอาชีพ และสร้างพลังงานทางเลือก ควรใช้ธรรมาภิบาลและมีระบบการทำงานที่โปร่งใสทั้งพนักงาน ผู้บริหาร และกรรมการ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การกุศล บริจาค การลงทุน การรับพนักงานใหม่ เป็นต้น

1.3 ปตท. ต้องดูแลชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจดูญาติมิตร และดำเนินการอย่างรับผิดชอบด้วยมิตรไมตรีอย่างมีระบบ

2. กลุ่มปฏิรูปพลังงานเพื่อความยั่งยืน วันที่ 15 ตุลาคม 2557 เวลา 10.30-11.30 น.

2.1 เน้นเสนอนโยบายเร่งการสำรวจปิโตรเลียมในประเทศ เน้นความเป็นสากล โปร่งใส การใช้กลไกราคา และการแข่งขัน มีการนำหน่วยงานต่างๆ มาเป็นศูนย์รวมในการกำหนดนโยบาย จัดการแทรกแซงทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและรัฐวิสาหกิจ ลดการผูกขาด กรรมการรัฐวิสาหกิจต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและโปร่งใส ต้องแยกแยะระหว่าง “บทบาทการกำกับนโยบาย” กับ “บทบาทการทำตามนโยบาย” ไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนกัน

2.2 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ปตท. มี 2 ข้อ คือ

ก. ปตท. ต้องไม่มีสิทธิพิเศษใด ๆ ต้องแข่งขันทั้งระบบ

ข. ต้องเปิดระบบก๊าซธรรมชาติให้เอกชนหรือหน่วยงานรัฐอื่นๆ มาใช้ระบบก๊าซธรรมชาติได้ เพื่อให้เกิดการแข่งขันมีประสิทธิภาพสูง

3. กลุ่มผู้บริหาร LDP 3 (Leadership Development Program) ของกลุ่ม ปตท.

3.1 สังคมแยกไม่ออกระหว่าง ปตท. กับกระทรวงพลังงานกับกระบอบทักษิณ คิดว่าเป็นทีมเดียวกันทั้งหมด

3.2 ปตท. จะต้องยืนหยัดในระบบที่โปร่งใสและพยายามทำความเข้าใจในบทบาทผู้ดำเนินการทำธุรกิจ แยกออกจากการกำหนดนโยบายของกระทรวงพลังงาน

3.3 ต้องแยก ปตท. ออกจากการเมือง โดยสร้างระบบและภูมิคุ้มกันทั้งระดับคณะกรรมการ ผู้บริหาร และตั้งกรรมการอิสระที่เป็นมืออาชีพโปร่งใส รวมทั้งร่วมมือกับองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน

3.4 ต้องมีทีมงานโฆษกและลอบบี้ยิสต์ จัดทำแผนกลยุทธ์ “ปตท. พลังที่ยั่งยืน เพื่อชาวไทยเป็นสุขทุกคน” สลัดภาพลักษณ์ “คนเก่าที่มีคนหมั่นไส้” เป็น “คนดีที่มีคนรัก ปตท. เด็บโต ประเทศไทยเจริญ”

3.5 ปตท. ต้องทำให้คนไทยเชื่อว่า พลังงานใช้แล้วหมดไป และเป็นสิ่งจำเป็น ต้องรู้จักใช้อย่างประหยัดให้คุ้มค่า เพื่อเก็บให้ลูกหลานไว้ใช้ให้นานที่สุด ราคาพลังงานต้องไม่ถูกเกินไป จะทำให้ไม่เกิดการประหยัด ทำให้มีเสถียรภาพ เร่งสร้างพลังงานหมุนเวียนมาทดแทน รวมทั้งลงทุนในระบบขนส่งมวลชนให้ประชาชน

บทสรุปจากแบบสอบถาม

จากการออกแบบสอบถามตั้งแต่ พฤศจิกายน - ธันวาคม 2557 มีผู้ที่ตอบแบบสอบถาม 48 ชุด มาจากสื่อมวลชน 15 ชุด พนักงานรัฐวิสาหกิจ 15 ชุด ประชาชนทั่วไป 18 ชุด สรุปประเด็นได้ดังนี้

คำถามข้อ 1 บทบาทของ ปตท. ที่ผ่านมาเหมาะสมหรือควรปรับปรุงอย่างไร

- เหมาะสมแล้ว - ราคาเป็นธรรม เป็นไปตามกลไกตลาด บริกรดี ได้มาตรฐาน แข่งขันกับต่างชาติได้ ร้อยละ 60
- ไม่เหมาะสม - ควรพยายามให้ประชาชนมีสถานีบริการน้ำมัน NGV LPG ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และมีราคาที่ไม่แพง เพื่อช่วยเหลือประชาชน เพราะเป็นทรัพยากรจากในประเทศ
- การตอบสนองคืนกำไรให้กับผู้ถือหุ้น ทำให้ราคาแพง ไม่สะท้อนกลไกตลาดโลก ควรคำนึงถึงประชาชนมากกว่ากลุ่มทุนที่ถือหุ้น
- ไม่ทำตัวเป็นผู้นำด้านพลังงานในการสร้างกลไกเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไทย
- ไม่แสดงความรับผิดชอบที่ดีพอกรณีน้ำมันรั่วกลางทะเล (ประมาณร้อยละ 40)

คำถามข้อ 2 ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาปตท. ถูกโจมตีด้านลบ ท่านคิดว่ามาจากสาเหตุใด

- ปตท. บริหารงานไม่โปร่งใส มีการเมืองมหาผลประโยชน์ มีคอร์รัปชันภายใน และผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้บริหารระดับสูง มีความใกล้ชิดกับฝ่ายการเมืองมากเกินไป ร้อยละ 30
- กำไรมากเกินไป ผู้ถือหุ้นไม่ได้รับประโยชน์ ขณะที่ราคาน้ำมันแพง ผูกขาดเอาเปรียบประชาชน กำไรมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่เมืองไทยก็ขุดเจาะน้ำมันได้ ผูกขาดธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ร้อยละ 60

▪ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ปตท. ถูกมองในแง่ลบ คนไทยไม่เข้าใจว่า ปตท. ทำประโยชน์อะไรให้กับประเทศ

- มีกำไรสูง คั้นกำไรสู่สังคมในชาติน้อยกว่าที่ใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติ
 - มีการกระจายหุ้นตั้งแต่ปี 2544 ที่เข้าตลาดหลักทรัพย์ไม่โปร่งใส
 - ราคาแพงกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น มาเลเซีย ร้อยละ 10
คำถามข้อ 3 จากคำถามหาและสาเหตุในข้อ 2 ปตท. ควรปรับบทบาทและกลยุทธ์
อย่างไรให้ สังคม ชุมชน ขอมรับมากขึ้น และลดความไม่พอใจลงได้
 - ประเด็นน้ำมันรั่วต้องแก้ไขให้เร็วกว่านี้ ควรมีกลยุทธ์ด้าน CSR ร้อยละ 20
 - ควรทำประโยชน์ให้ประเทศมากขึ้น ดูแลราคาไม่ให้สูงเกินไป ปรับราคาตาม
ตลาดโลก แบ่งกำไรสู่ประชาชนมากกว่าผู้ถือหุ้นและพนักงาน ร้อยละ 20
 - อธิบายและตอบข้อซักถามอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เชิงรุก ชี้แจงว่ากำไรมาจาก
ไหน เอากำไรไปทำอะไรให้สังคมและประเทศบ้าง ควรมี Digital Media / Social Network เพื่อ
ประชาสัมพันธ์เชิงรุก ร้อยละ 30
 - ผู้บริหารควรเข้มแข็งและไม่ให้นักการเมืองล้วงลูก ใช้เงินมากเกินไปในการทำ
ธุรกิจและ ประชาสัมพันธ์ บางบริษัทภาพลักษณ์ดีแต่ใช้เงินน้อยกว่ามาก ร้อยละ 20
 - ต้องบริหารอย่างโปร่งใส ตรวจสอบและอธิบายได้ ควรมีการกระจายหุ้นมากขึ้น
ร้อยละ 5
 - ควรปรับลดราคาช่วยเหลือประชาชน ปตท. ควรแสดงให้เห็นว่า ปตท. สามารถ
สร้างประโยชน์ให้ประเทศได้อย่างไร ร้อยละ 5
- คำถามข้อ 4 อื่น ๆ
- ปตท. จะสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้ประเทศได้อย่างไรยังไม่ชัดเจนเพราะ
ใช้ราคาน้ำมันเท่าตลาดโลก หากไม่มี ปตท. บริษัทอื่นๆ ก็ใช้ราคาตามตลาดโลกได้
 - คั้นกำไรให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรักษาธรรมชาติ
 - อยากให้ประชาชนไทยทุกคนเป็นเจ้าของ ปตท. บริษัทน้ำมันแห่งชาติมากกว่า
เป็นของนักการเมืองเพียงบางกลุ่ม เพราะคนไทยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาราคา
พลังงาน

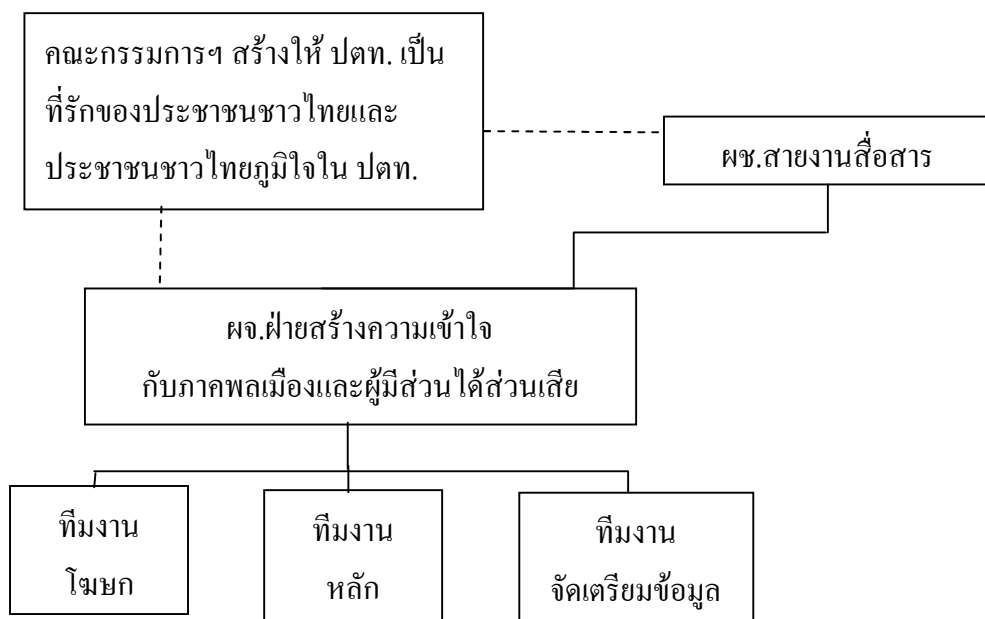
ข้อเสนอในแผนกลยุทธ์เพื่อเสริมความเข้าใจกับภาคพลเรือนและผู้มีส่วนได้เสีย

ปตท. ต้องตระหนักว่าภาคพลเมืองและเทคโนโลยีการสื่อสารได้ก่อให้เกิดการสื่อสารด้วย Social Media ตรงสู่ประชาชนพลเมือง และมีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากการสื่อสารโดยวิธีหลักๆ เดิมๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ อีกทั้งยังเกิด Hate Issues ได้ง่าย ซึ่งในสังคมยุคดิจิทัลเมื่อคนเชื่อก็จะกระทบกลับมาสู่ ปตท. ได้ง่าย รวดเร็ว และไร้ตัวตน

ปตท. ต้องปรับองค์ภาพพและกระบวนการดำเนินการเป็นแบบ Proactive และมีทีมงานที่ดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับทัศนคติ จากความเกลียดเป็นไม่เกลียด จากเฉยๆ เป็นชอบ จากชอบเป็นรัก ได้ ดังนี้

ข้อเสนอในการจัดตั้งโครงสร้างเฉพาะกิจ 3 ปี

แผนภาพที่ 4-1 โครงสร้างเฉพาะกิจทีมบริหารงาน

เป้าหมาย : ให้ ปตท. เป็นที่รักของประชาชนชาวไทย และภูมิใจใน ปตท. ที่เป็นบริษัทของคนไทยชั้นนำข้ามชาติ ภายในปี 2020

วิธีการ :

- สร้างให้พนักงานตระหนักถึงทิศทางกลยุทธ์องค์กร และการปฏิบัติงานตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี พร้อมมีความรักความสามัคคีในองค์กร
- สร้างพนักงานให้สามารถเป็นผู้ชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยของ ปตท. ได้ โดยใช้สื่อที่ง่ายและเป็นเนื้อหาที่เข้าถึงผู้คนแต่ละกลุ่ม
- แยกกลุ่ม Stakeholder และมีวิธีการเข้าถึงเนื้อหาและกำหนดผู้ดูแล รวมทั้งแนบปฏิทิน Action Plan โดยมี KPI เป็น Agenda Base ร่วมกับการทำกิจกรรมทางธุรกิจ CSR/CSV เป็น PTT Group Agenda

1. กลุ่ม Direct & Internal Customer and Suppliers and Contractors : ทุกหน่วยธุรกิจและบริษัทในเครือทั้งหมด ต้องมีผู้แทนที่จะชี้แจงและให้คำอธิบายให้ฟังได้ง่าย สร้างความเข้าใจ และลดความไม่พอใจเมื่อเกิดความคาดหวัง

2. กลุ่มราชการต่างๆ : กำหนดหน่วยงานที่ติดต่อกับหน่วยราชการ ให้ขอเข้าพบกับหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ป้อนข้อมูลที่มีเหตุผลให้คิดมากกว่าการยึดเขียดหรือเชิญชวนมาเยี่ยมชมกิจการ ปตท. แบบ Proactive

3. กลุ่มนักวิชาการต้องพยายามหานักวิชาการด้วยกันหรือผู้บริหารระดับสูง เข้าเสวนาให้ทราบความเป็นมาเพราะมุมมองด้านนโยบายจะมีด้านหนึ่งดีและมีอีกด้านหนึ่งมีผลกระทบทางลบเสมอ ไม่มีถูกหรือผิด

4. กลุ่ม NGO ต้องใช้สื่อมวลชนและ NGO หรือนักวิชาการอิสระที่เป็นกลางและมี ความเข้าใจ ร่วมชี้แจงประกบทุกเวที

5. จัดตั้ง SPT (Stakeholder Proactive Team) มีหน้าที่เป็น โฆษกที่จะแจ้ง Goodwill Issues และชี้แจง Hate Issues อย่างทันทั่วถึงที่ เข้าถึงประชาชนในกลุ่มเป้าหมายเป็นประจำ ต่อเนื่อง มีการวัดผล ประเมินผล และดูแลการปรับแผนธุรกิจให้เห็นผลภายใน 1-2 ปี

6. กลุ่มนักการเมือง/พรรคการเมือง/กรมการพลังงาน/สนช./สพช. ที่เป็นผู้นำทางความคิด : จะต้องอาศัยความสัมพันธ์จากฐานของผู้บริหารและพนักงาน ปตท. และในกลุ่ม ปตท. เพื่อเข้าถึงเครือข่ายโยงโย และพยายามสอบถามความคิดเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับ ปตท. ก่อน แล้วจึงค่อยๆ หาวิธีการปรับทัศนคติให้เป็นผลสนับสนุนกับ ปตท. มากขึ้น หรือเชิญเข้าร่วมสัมมนา กับ ปตท. และกลุ่ม ปตท.

องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของทีมงาน : ทีมงานต้องประกอบด้วยบุคลากรที่ หลากหลายสาขา ทั้งก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน สำรวจและผลิต นโยบายและแผน ประชาสัมพันธ์ CSR CSV โดยมีคุณสมบัติที่สามารถชี้แจง ชักจูงใจ โน้มน้าวให้ผู้ฟังกลุ่มต่างๆ คล้อยตาม และนำไปคิด สามารถ Arrangement มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีความน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร/พนักงาน ปตท. กลุ่ม ปตท. หรืออดีตพนักงาน หรือผู้บริหาร ที่มีหัวใจรัก ปตท. โดยมีหน้าที่หลัก คือวางแผน และกำหนดกลยุทธ์เพื่อดำเนินการปรับทัศนคติและเสริมสร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละกลุ่ม คัดเลือกแนวทางการเข้าถึงและวิธีสื่อ ความที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม

1. การดำเนินงานเชิงรับ : ทีมงานติดตามประเด็น hot issues ถึงที่มาหรือสาเหตุของ ประเด็น กลุ่มผู้สร้างประเด็น รวมถึงวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่กลุ่มผู้สร้างประเด็นต้องการ และวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์การสื่อความที่เหมาะสม

2. การดำเนินงานเชิงรุก : ทีมงานวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์การสื่อความที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม

3. การสร้างพนักงานให้เป็นผู้สื่อความ : ทีมงานวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ให้กับพนักงาน เพื่อให้พนักงานสามารถเป็นตัวแทนและสื่อความได้

ทั้งนี้หากใช้ทฤษฎี The Conflict Resolution Model แล้ว ปตท. พรารถจะไปไปถึงจุดที่ตกลงกันได้ด้วยดี (Consensus) แต่ในสังคมจะมีคนจำนวนประมาณ 10% -20% ที่มี Hidden Area เสมอ หากการให้ Hate Issues บ่อยครั้ง และได้มีการชี้แจงแล้ว เข้าพบทั้งทางตรงทางอ้อมแล้ว ก็ยังมี Hate Speech อย่างต่อเนื่อง ไม่ลดละ มีแต่จะรุนแรงเพิ่มขึ้น การพึ่งอำนาจของกระบวนการยุติธรรมก็อาจจำเป็นต้องทำในที่สุด

ปตท. ต้องตระหนักว่าการทำทุกอย่างให้ดี ให้ผู้คนยอมรับ 100% เป็นไปได้ยากมาก ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมแผนบริหารความเสี่ยงในด้านนี้ไว้ให้พร้อมตลอดเวลา รวมทั้งเตรียมทีมด้านกฎหมายด้วย

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประสบความสำเร็จ :

1. กรรมการบริษัท ผู้บริหารระดับสูง ตั้งแต่ผู้จัดการฝ่าย จนถึงกรรมการผู้จัดการใหญ่ ต้องถือว่าเรื่องนี้เป็นความสำคัญระดับความเป็ความตายของบริษัท หากมีคนชอบน้อยลง ภาพลักษณ์คือยลลง การลงทุนและความน่าเชื่อถือจะลดน้อยลง พนักงานทุกคนต้องร่วมมือกัน สามัคคีกัน และช่วยกันชี้แจงตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ทำเพื่อ ปตท. เพื่อประเทศไทย

2. พนักงานทุกระดับชั้นจะต้องตระหนักรู้ (Self-Awareness) ว่าหากคนรักชอบ ปตท. น้อยลงเรื่อยๆ การทำธุรกิจในอนาคตอาจต้องหยุดหรือชะงักลง ต้องร่วมมือกันสร้างผลงานที่มีผลดี มีธรรมาภิบาล

3. ต้องมีการตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ 3 ปี เพื่อสร้างระบบในการสร้างความเข้าใจ ภาพลักษณ์ใน ปตท. โดยมี

3.1 หัวหน้าทีมเป็นระดับผู้จัดการฝ่าย Stakeholder Proactive Team (SPT) สังกัดผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่สื่อสารองค์กร โดยมีทีมเฉพาะกิจขึ้นตรงต่อ SPT เช่น Spider Team, GEN E, Lobbyist Management, NGO/Politics/Academy/ Spokesman,

3.2 คณะกรรมการบริหารจัดการ Stakeholder อย่างมีกลยุทธ์ มีรองกรรมการผู้จัดการใหญ่กลยุทธ์องค์กร เป็นประธานฯ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่สายงานในกลุ่มธุรกิจบริษัทในเครือเป็นกรรมการ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่สื่อสารองค์กรและ ผู้จัดการฝ่าย SPT เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ปตท. ต้องเปิดรับฟังทุกฝ่ายอย่างจริงจัง และพยายามเข้าใจถึงเหตุผลในส่วนตัวของจิตใจที่ส่งผลถึงพฤติกรรมและการแสดงออก อย่างคิดวิเคราะห์มีสติรู้ตัว ทั้งนี้หากวิเคราะห์แล้วมีส่วนจริงก็นำมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ หากมีส่วนไม่จริงก็ควรชี้แจงอย่างวิญญูชน สื่อสารด้วยเนื้อหาและวิธีการให้เข้าถึงคนในแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจต้องใช้วิธีต่างกันดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ควรนำเสนอภาพการเพิ่มสัดส่วนความเป็นคนดีให้กับประเทศมากกว่าเน้นการมีความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเดียว เพราะสังคมไทยมีพื้นฐานจากสังคมเกษตรอุปถัมภ์ มีความเชื่อถือตัวบุคคลมากกว่าเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างจากสังคมอุตสาหกรรมที่เน้นประสิทธิภาพและการเป็นปัจเจกนิยม

2. สร้างกลไกให้ ปตท. หลุดจากภาพ “ปตท. คือกระทรวงพลังงาน กระทรวงพลังงานคือ ปตท.” รวมทั้งป้องกันการแทรกแซงจากรัฐกิจการเมืองที่จะชวนให้เข้ามาหาประโยชน์โดยสร้างระบบ Anti-Corruption และ Whistle Blower มีบทลงโทษอย่างรุนแรงรวดเร็วหากพบว่าทุจริตจริง แต่ต้องไม่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้ไม่กล้าทำสิ่งใหม่ๆ (Innovative Learning Solution)

3. ปตท.ต้องสร้างกลไก และระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น ระบบการจ้าง การประมูล การลงทุน การรับบุคลากร การประชาสัมพันธ์ การกุศล การบริจาค เป็นต้น

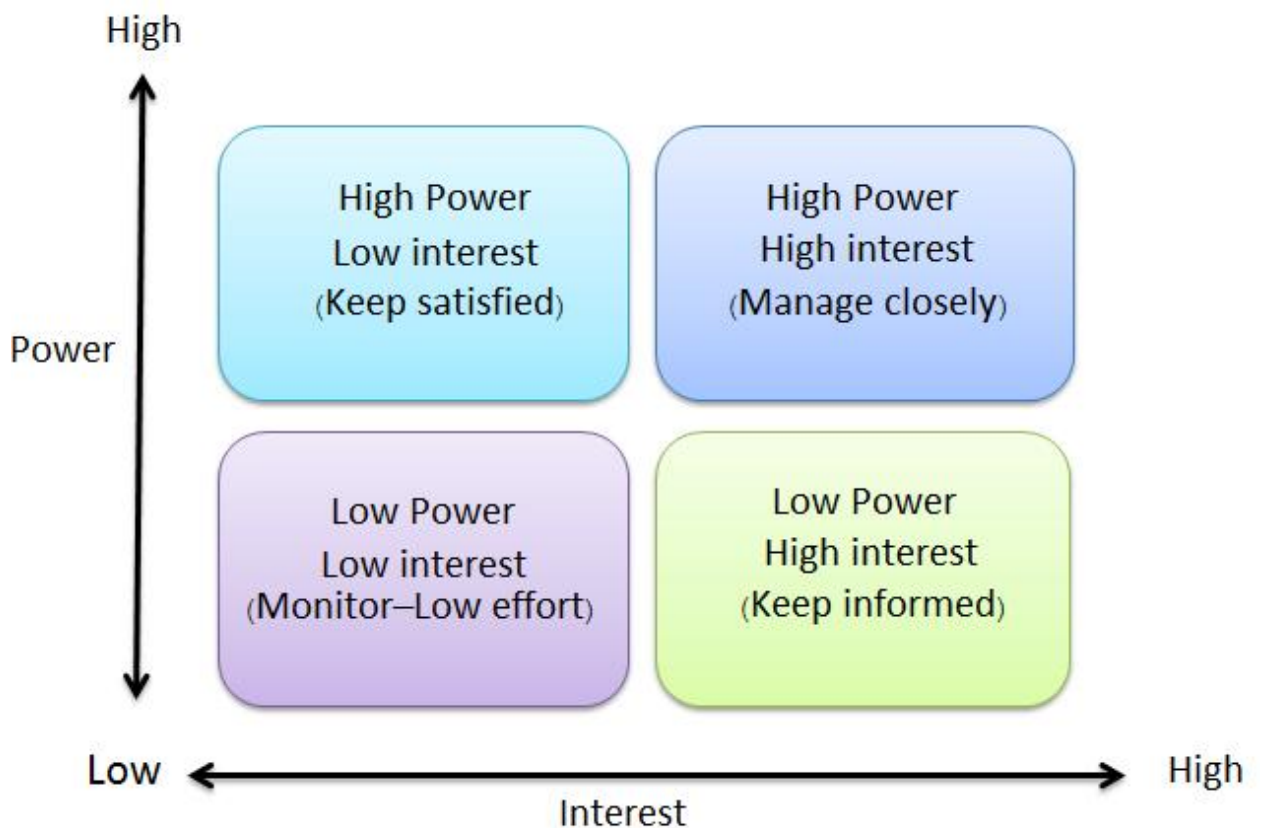
4. ควรมีกระบวนการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียที่มีความเชื่อมโยง เพื่อให้องค์กรสามารถระบุตัวผู้มีส่วนได้เสียและประเด็นที่ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้องค์กรสามารถเข้าใจและตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียอย่างเหมาะสม และนำไปสู่ความร่วมมือระหว่าง ปตท. และผู้มีส่วนได้เสียต่อไป ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวต้องเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ขององค์กรพร้อมบูรณาการเข้าสู่การดำเนินธุรกิจ การเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อเกิดปัญหา เพราะผู้มีส่วนได้เสียจะมีความมั่นใจว่า ปตท. จะสามารถจัดการปัญหานั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งกระบวนการหลักประกอบด้วย

4.1 การระบุผู้มีส่วนได้เสีย : ซึ่งเป็นการระบุผู้มีความสำคัญกับองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.2 การระบุประเด็นระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย : วิเคราะห์ว่า ปตท. และผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มมีประเด็นอะไรที่เป็นผลกระทบระหว่างกัน และมีประเด็นอะไรบ้างที่ ปตท. ต้องให้ความสำคัญ

4.3 การจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียและประเด็น : วิเคราะห์ว่าผู้มีส่วนได้เสียอยู่ตำแหน่งใด เพื่อให้ ปตท. สามารถปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มในกระบวนการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสีย

ตัวอย่างแผนภูมิเพื่อจัดลำดับความสำคัญ

ที่มา: James B. Gardner et. AI Handbook of Strategic Planning (1986)

4.4 การจัดทำแผนเพื่อตอบสนองประเด็นของผู้มีส่วนได้เสีย : ให้มีการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียในประเด็นสำคัญ กำหนดวิธีการและหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

4.5 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ : มีการนำแผนไปปฏิบัติอย่างเป็นทางการ และมีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนที่ชัดเจน

4.6 การทบทวนประเมินผลของแผน : ติดตามผลสำเร็จของแผนเพื่อใช้ในการทบทวนการดำเนินงานต่อไป

5. ควรมี Action Plan 2558 / 2559 หลังจากวิเคราะห์ภาคพลเมือง กับผู้มีส่วนได้เสีย ประเมินโอกาสที่จะเกิด และผลกระทบด้านบวกด้านลบ ดังตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4-1 ตารางวิเคราะห์ Stakeholder

ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	เนื้อหา	Confront Sponsor	ผู้นำ เสนอ	Master Mind
1	กลุ่มทวงคืน / กลุ่มกรกสิวัฒน์ / กลุ่ม ASTV	- สื่อที่เป็น กลาง - นักข่าว อิสระ - ศาล	- ตั้งคำถาม - บันทึก รายละเอียด - เตรียม ข้อมูล ราชการ - แยกแยะ ประเด็น	- SPT - PS - CS	- COOU - COOD - CFO	- Chairman - CEO
2	นักวิชาการชั้นนำ	Face To Face		- CS - SPT		- Minister - Permanent Secretary - TDRI
3	พุทธะอิสระ/เวที แจ้งวัฒนะ ผู้นำความคิด ปราชญ์ชาวบ้าน	- สัมมนา - เยี่ยมเยือน	- หน้าที่ ปตท. / พน. - ภารกิจ กิจกรรม - ตอบ Issue	- CS -SPT		- Chairman - CEO
4	วปอ./ พระปกเกล้า/ วตท./วิทยาลัย กองทัพ สถาบัน อบรมศึกษาพิเศษ ชั้นนำ	- บรรยาย	- หน้าที่ ปตท./ พน. - ภารกิจ กิจกรรม - ตอบ Issue	- SPT - PS/CS	- COOU - COOD	

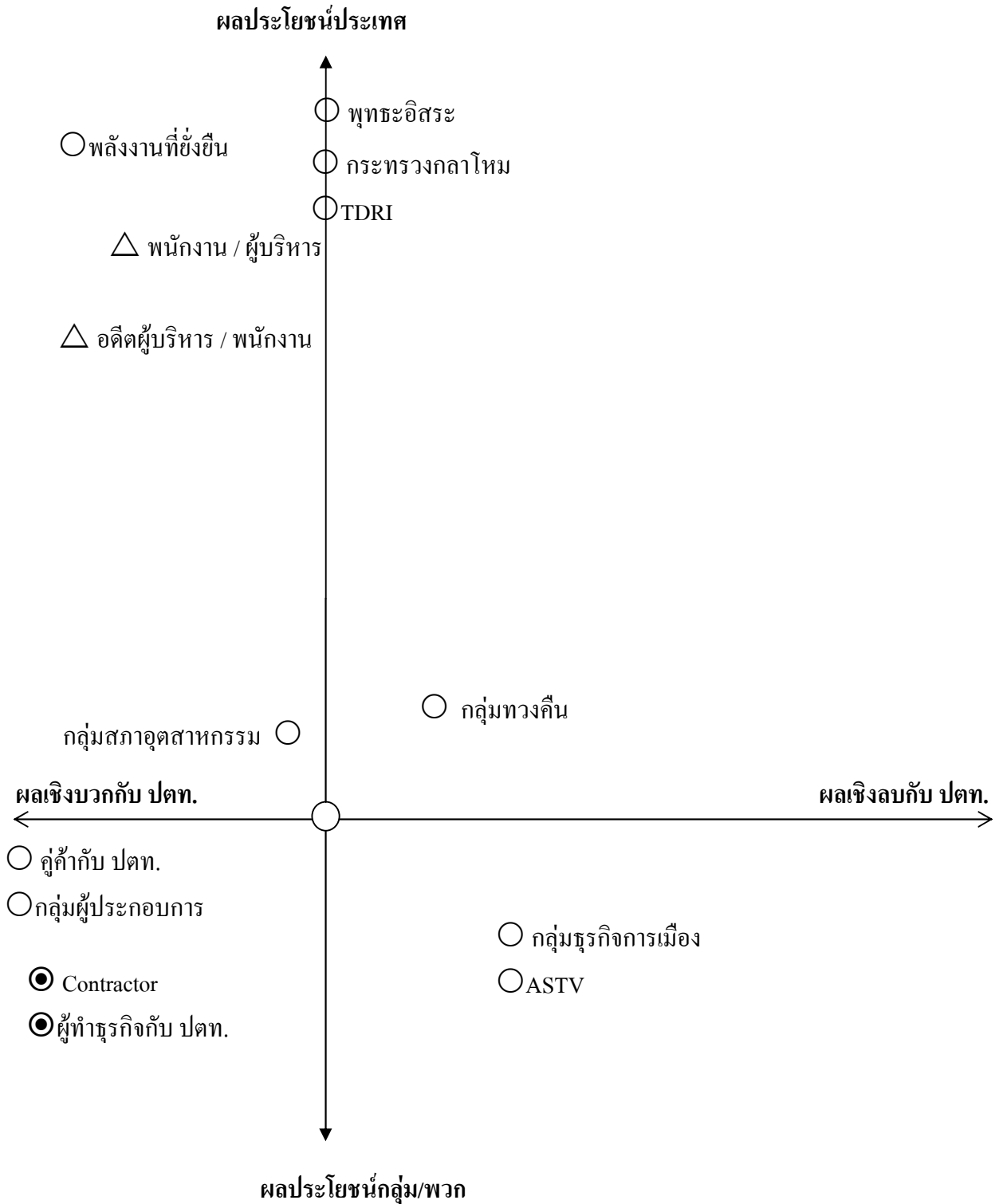
ตารางที่ 4-1 ตารางวิเคราะห์ Stakeholder (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	เนื้อหา	Confront Sponsor	ผู้นำ เสนอ	Master Mind
5	มหาวิทยาลัย (ศศินทร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย วิศวกรรมศาสตร์ มหิดล วิศวกรรมศาสตร์ จุฬา เกษตร รังสิต)	- เยี่ยมเยือน	- หน้าที่ ปตท./ พน. - ภารกิจ กิจกรรม - ตอบ Issue	- SPT - PS/CS	- COOU - COOD	
6	ประชาชน ผู้ให้บริการ	โทรทัศน์ วิทยุ เกมโชว์- แจกรางวัล ให้สาระ ควบคู่ความ บันเทิง	- ให้ความรู้ แบบง่ายๆ มีรางวัล และทำ ต่อเนื่อง	- SPT		
7	สังคม On line	Facebook Youtube LINE	อ่านง่าย ชัดเจน มีกิจกรรม	- SPT		
8	พรรคการเมือง	เชิญมาเยี่ยม กิจการหรือ ร่วมสัมมนา	กิจกรรมเชิง นโยบาย	- SPT		
9	3 เหล่าทัพ ตำรวจ	ไปเป็น วิทยากร หรือ เชิญมา ดูงาน	ความสำคัญ ของ ปตท. และบทบาท เกี่ยวกับ ความมั่นคง	- SPT		

ตารางที่ 4-1 ตารางวิเคราะห์ Stakeholder (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	เนื้อหา	Confront Sponsor	ผู้นำ เสนอ	Master Mind
10	คู่ค้าลูกค้า กลุ่ม ที่ทำธุรกิจกับ ปตท.	- Face to face Information - Package - Social Media	- เชื่อม เยือน - สัมมนา - ส่งผ่านทาง Social Media Related Statement	- Business Unit - Social Media & Marketing	- Gas - Oil - ปิโตร เคมี - สสนญ.	
11	พนักงานและ ครอบครัวญาติ มิตรพนักงาน	- Face to Face Information - Seminar - Social Media	- อาสาไป พุดตาม อดีตสถาบัน การศึกษา - ชี้แจงข้อ ขัดแย้ง	- ทุกคน		

แผนภาพที่ 4-2 ตำแหน่งของผู้มีส่วนได้เสียสัมพันธ์กับผลประโยชน์

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายใต้บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการถูกโจมตีของผู้ที่ไม่เข้าใจในธุรกิจแล้วเผยแพร่ข้อมูลที่สร้างความเข้าใจผิดอย่างกว้างขวางในสังคมยุคดิจิทัล ผู้วิจัยมุ่งหวังให้งานวิจัยนี้นำไปสู่การเสนอแนะแนวทาง และยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อที่ ปตท. จะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกของรัฐที่มีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และพลังงานให้กับประเทศชาติได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัยได้ศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของ ปตท. สิ่งที่ต้องนำไปปรับปรุงและดำเนินการโดยนำผลวิจัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาพิจารณาประกอบ รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิจากสื่อต่างๆ ในช่วงปี 2556 ถึง 2557 และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในปี 2557

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะ Multidisciplinary Approach โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานในเรื่อง บทบาทของ ปตท. ในฐานะองค์กรของรัฐที่สร้างความมั่นคงทางพลังงาน โดยเฉพาะตามนโยบายพลังงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และบทบาทในการเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงพลังงาน และกลไกการกำกับดูแลต่างๆ จากภาครัฐ เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ต้องการมีบทบาทในการดำเนินงานของ ปตท.

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust)

1.1 การไม่เปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอ (Information Disclosure)

1.2 สถานะขององค์กรที่มีสองสถานะ คือเป็นทั้งบริษัทน้ำมันแห่งชาติ มีภารกิจหน้าที่ในการสร้างเสถียรภาพทางพลังงานของประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นบริษัท

มหาชน ที่ต้องมีบทบาทในการทำอะไรให้แก่ผู้ถือหุ้น นอกจากนั้น ยังไม่เป็นอิสระจากภาคการเมือง จนทำให้เกิดประเด็นน่าสงสัยด้านความไว้วางใจในเรื่องของผลประโยชน์ ความโปร่งใส

1.3 การเข้าดำเนินการในกิจการต่างๆ ในวงจรรธุรกิจ จนมีภาพของการผูกขาดที่ไม่มีคู่แข่ง โดยเฉพาะการได้เปรียบด้านการแข่งขัน หรือสิทธิพิเศษจากการเป็นองค์กรของรัฐ ในขณะที่ผลตอบแทนที่คืนกลับสู่สังคมยังไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดเพียงพอที่จะลบภาพความไม่เข้าใจสงสัยต่างๆ ได้

1.4 ผลกำไรซึ่งตอบแทนคืนสู่ผู้มีส่วนได้เสีย ไม่เป็นธรรม มีความเชื่อว่าผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์มากกว่าที่ภาคประชาชนต้องสูญเสียจากการดำเนินธุรกิจของ ปตท.

2. บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ

2.1 ประชาชนบางกลุ่มยังไม่เชื่อมั่นในนโยบายพลังงาน เนื่องจากเชื่อมโยงไปสู่ความเกี่ยวข้องทางการเมือง ทำให้ ปตท. ซึ่งดำเนินการภายใต้นโยบายดังกล่าวได้รับผลกระทบและถูกต่อต้านไปด้วย

2.2 ปัญหาในการประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ยังมีผู้เข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่องการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ

2.3 ราคาพลังงานเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในการดำรงชีวิต ซึ่งผูกโยงถึงการดำเนินการของ ปตท. อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องราคา จึงมักส่งผลมาด้วยความไม่พอใจต่อ ปตท.

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะเป็นองค์กรที่การดำเนินธุรกิจบางส่วนอาจมีผลต่อสถานะแวดล้อม ซึ่งบางกรณีอาจมีปัญหาก่อเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อภาคสังคม เกี่ยวกับบทบาทของ ปตท. เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

1. ปตท.จะต้องพยายามแยกบทบาทภายใต้ นโยบายพลังงาน และบทบาทการดำเนินธุรกิจออกจากกันให้เด่นชัด โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงพลังงาน และบทบาทที่แท้จริงของ ปตท.

2. การดำเนินการจะต้องทบทวนกระบวนการด้านธรรมาภิบาลให้รัดกุม ไม่ให้มีส่วนที่ภาคการเมืองสามารถเข้าแทรกแซง ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาชน ในการดำเนินการต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยบุคลากรทุกระดับต้องให้ความร่วมมือและประพฤติปฏิบัติ

3. พัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยสื่อดิจิทัล จัดตั้งทีมงานเฉพาะ รวมถึง Lobbyist เพื่อดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลักษณะเฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยจัดทำแผนกลยุทธ์อย่างชัดเจน และ มุ่งสู่ภาพลักษณ์เป็นองค์กรที่ดีเด่นด้านธรรมาภิบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย และนำความสุขมาให้คนไทย

4. ไม่ใช้อภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การแข่งขันที่เสรี และมีความชอบธรรม

5. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเสถียรภาพทางพลังงานที่ถูกต้องออกสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจการดำเนินงานของ ปตท.

6. เมื่อการดำเนินงานเกิดผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อม ต้องดำเนินการมาตรการแก้ไข อย่างรวดเร็ว

7. จัดตั้งโครงสร้างเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการ สร้างความเข้าใจกับภาคพลเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีเป้าหมายในการสร้างให้ ปตท. เป็นที่รักและภูมิใจของคนไทย โครงสร้างดังกล่าวควรประกอบด้วยทีมงานจากหลากหลายสาขา ทั้งให้ข้อมูล และสร้างความเข้าใจ รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร Stakeholder in Process อย่างมีกลยุทธ์

8. ดำเนินการโดยหลักการเปิดรับฟังข้อมูล ความคิดเห็น และนำมาวิเคราะห์ด้วยความเป็นกลาง และกำหนดวิธีการ End, Way, Mean ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละประเด็น

9. กำหนดกระบวนการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียที่มีความเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์องค์กรพร้อมบูรณาการเข้าสู่การดำเนินธุรกิจ การเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อเกิดปัญหา เพราะผู้มีส่วนได้เสียจะมีความมั่นใจว่า ปตท. จะสามารถจัดการปัญหานั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

10. การจัดการผู้มีส่วนได้เสีย การประชาสัมพันธ์ รวมถึงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างมีธรรมาภิบาลที่รัดกุม ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

11. สนับสนุนให้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมและลงโทษผู้ที่สร้าง Hate Speech โดยตรงที่นอกเหนือไปจากการดำเนินการตามกฎหมายอาญาทั่วไป เนื่องจากการพิจารณาคดีตามระบบกฎหมายอาญาในปัจจุบันต้องใช้เวลานานพอสมควร ซึ่งจะไม่ทันกับความเสียหายที่เกิดขึ้นไปแล้ว และมีผลเสียกระทบต่อเนื่องไปในวงกว้าง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กองทุนคลังธรรมทาน. ยอดแห่งคำสอน 16 ข้อคิด ยอดคุณธรรมเพื่อความเป็ยสิริมงคลแห่งชีวิต.

กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันหนังสือธรรม, 2553.

กลุ่มทวงคืนพลังงานไทย. “หนังสือเรียกร้องให้ คสช. ดำเนินการ”. 24 กันยายน 2557.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน . แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554.

ฐิตินันท์ ชาญศิริ, พันเอก. “การบริหารราชการแบบกลุ่มงานในกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย

แคนาดา และสหราชอาณาจักร”, หลักเมือง (ฉบับที่ 155). กุมภาพันธ์ 2547.

หน้า 5-17.

ธิดา ชาญฤประเสริฐกุล, กานต์ยืนยง, ผู้แปล. วิถีแมนเดลา. กรุงเทพฯ : บริษัทโพสต์ พับลิชซิง

จำกัด, สิงหาคม 2553.

นฤภัทร อมรโฆษิต, “บทบาทหน้าที่และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกำกับกิจการ

พลังงาน”. เอกสารการบรรยาย ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 17 ตุลาคม 2557.

ปลัดกระทรวงกลาโหม, สำนัก. “กรอบความเห็นร่วมปฏิรูปประเทศไทย ด้านพลังงาน”. เอกสาร

สรุปการรับฟังความคิดเห็นของกระทรวงกลาโหม ณ กระทรวงกลาโหม, กรุงเทพฯ:

2557.

พิพัฒน์ ไทยอารี. หลักการแปรรูปรัฐวิสาหกิจกับรัฐวิสาหกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

พุทธะอิสระ “การปฏิรูปพลังงาน”. วัตถุประสงค์. 25 ตุลาคม 2557

ว.วัชรเมธี, วิกรม กรมดิษฐ์. ภาวชีวิต 2. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินท์ ซิตี จำกัด, 2557.

วิจักขณา, ผู้แปล. มนุษยชาติ อันเป็นที่รัก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมิต, 2545.

สิริทริชัย คล้ายอุดม. คติธรรม คำคมป้า พล.เปรม ตินสุลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ.

กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด. สำนักพิมพ์ระฆังทอง, 2545.

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. ประชาธิปไตยคนไทยไม่เท่ากัน. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มติชน, 2557.

ภาษาต่างประเทศ

Bob Everett and others. . Energy Systems and Sustainability. The Open University, Oxford University Press, 2012.

Mikael Krogerus and Roman Tschappeler . The Decision Book Fifty Models for Strategic Thinking. Profile Books Ltd, 2008.

Samuel A. DiPiazza Jr. and Robert G. Eccles. Building Public Trust: The Future of Corporate Reporting, John Wiley & Sons, Inc. 2002.

Thitinant Thanyasiri, Colonel. “Does diarchical structure help or hinder defence performance?”. Shedden Papers 2003. May 2004. pp. 17 – 23.

Electronic Data Base

“ประวัติกระทรวงพลังงาน” (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก <http://energy.go.th/?q=th/profile>. 2014.

ยรรยง พงษ์พานิช. “แฉ!! ความจริงแปรรูปรัฐวิสาหกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://thaipublica.org/2014/03/privatization-5/> . 2014.

BP. “BP ENERGY OUTLOOK 2035”. (Online). Available : http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/Energy-Outlook/Energy_Outlook_2035_booklet.pdf, 2014.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถาม

1. ทีมลูกศิษย์ หลวงปู่พุทธอิสระ

16/10/57 เวลา 16.00 – 17.00 น.

1.1 ความเห็นด้านการจัดการพลังงาน

1.1.1 ควรปฏิรูป เพราะทรัพยากรเป็นของประเทศ ประชาชน ผู้มีรายได้น้อยควรได้รับ ก๊าซ และน้ำมันในราคาถูกลงเพราะมีผลต่อค่าครองชีพ

1.1.2 ควรส่งเสริมพลังงานชุมชน ทดแทนพลังงานจาก Fossil ซึ่งใช้แล้วหมดไป เช่น พลังงานจากมูลสัตว์ ขยะ พืชพลังงาน เป็นต้น

1.2 ความเห็นด้านบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

1.2.1 กลุ่มทุนระบบทักษิณ ได้ครอบงำนโยบายและทำธุรกิจพลังงาน โดยผ่านนโยบาย ของกระทรวงพลังงาน เช่น ระบบก๊าซ LPG ระบบ NGV ระบบดีเซล เอื้อต่อธุรกิจของกลุ่ม ทหาร ตำรวจ นักธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับระบบทักษิณในระบบสายโซ่อุปทาน โดยเอาเงินกองทุนและ ภาษีที่ไม่ควรต้องเสียมมาเอื้อประโยชน์ตนเองมากกว่าประโยชน์ประเทศ

1.2.2 นโยบายทุกนโยบาย ควรชักชวนกลุ่มที่มีความเห็นต่าง เช่น กลุ่มคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่มผู้ใช้ กลุ่มผู้ผลิตให้บริโภค กลุ่มนโยบายด้านพลังงานอิสระ กลุ่มวิชาการ ก่อนนำไปสู่การ อนุมัติ และปฏิบัติเป็นนโยบาย

1.3 ความเห็นด้านข้อมูลข่าวสาร

1.3.1 เกิดจากการใช้ข้อมูลเพื่อบิดเบือนและป้ายสีฝั่งตรงข้ามเพื่อให้ตนเองและกลุ่ม โดดเด่นอยู่ในวงสังคมการเมืองโดยไม่สนใจว่าจะเกิดผลดีหรือผลเสียต่อประเทศชาติหรือไม่

1.3.1.1 มีการให้ข้อมูลด้านเดียวและเอาอารมณ์เป็นเป้าหมายที่จะปลุกกลุ่มตนโดย ใช้ Social Media ได้แพร่กระจายออกไปในกลุ่มคนที่ไม่มีข้อมูลที่แท้จริง เหมือน “หมาล่าเนื้อ”

1.3.1.2 ใช้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายที่อยู่ใน องค์กรอิสระ เช่น ศาลปกครอง สตง. เพื่อยับยั้งการฟ้องร้องข้าราชการ การปฏิบัติงานมีข้อจำกัดไม่สามารถทำตามแผนความ มั่นคงทางพลังงานได้

1.3.1.3 มีความคลุมเครือว่าความคิดความเห็นและการเคลื่อนไหวนั้น ทำเพื่อ ประโยชน์ประเทศชาติ หรือประโยชน์กลุ่มตน และได้รับทุนจากที่ใดมาดำเนินการ

1.3.1.4 กระทรวงพลังงาน ปตท. การไฟฟ้า ฯลฯ ควรมีนโยบายเชิงรุกในการ

เดินสายชี้แจงข้อเท็จจริง และใช้ Social Media สื่อข้อมูลต่างๆ ให้ทุกกลุ่มวิชาชีพเข้าใจข้อมูลและการดำเนินการ ให้กับประเทศ

1.4 ความคาดหวังต่อ ปตท.

1.4.1 ปตท. ควรใช้กำไรที่ได้จากการประกอบการ โดยใช้ทรัพยากรในประเทศ มาช่วยชุมชน ให้ความรู้เรื่องการประหยัดพลังงาน การฝึกอาชีพ เพื่อพัฒนาสร้างพลังงานทางเลือก

1.4.2 ปตท. ควรใช้ระบบธรรมาภิบาลให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายได้เข้าทำงาน เข้าทำธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วม อย่างเป็นธรรม ไม่ใช่ให้เฉพาะกลุ่มคน มีขั้นตอนและกระบวนการที่โปร่งใส รวมถึงคณะกรรมการต้องไม่มีผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น

- การจัดซื้อ จัดจ้าง
- การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การกุศล บริจาค
- การลงทุน
- การรับพนักงาน

1.4.3 ปตท. ต้องดูแลชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจอย่างยุติธรรม และดำเนินการอย่างรับผิดชอบ ด้วยมิตรไมตรีอย่างมีระบบ

1.5 ความเห็นต่อนโยบายพลังงาน

1.5.1 ควรมีแผนปฏิรูปพลังงานเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วประกาศให้เป็นรัฐธรรมนูญ โดยให้หน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลง ก็จะไม่หลุดไปจากกรอบนี้ เพราะการปฏิบัติตามนโยบายพลังงานจะต้องใช้เวลา มีเงินลงทุนสูง

1.5.2 แผนปฏิรูปพลังงาน ต้องมีสมดุล ระหว่าง

- การพึ่งพาพลังงานในประเทศ และพลังงานจากต่างประเทศ
- ระดับราคาต้องเป็นไปตามกลไกของตลาดโลก

1.5.3 หากคำนึงถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจของการผลิตพลังงานทดแทนในประเทศ ที่ใช้พลังงานหมุนเวียนได้ ควรประเมินมูลค่าอย่างครบถ้วน เพื่อกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และอยู่ได้อย่างสมดุลยั่งยืน

2. กลุ่มปฏิรูปพลังงาน เพื่อความยั่งยืน 15/10/57 เวลา 10.30 – 11.30 น.

2.1 ความเห็นด้านการจัดการพลังงาน

2.1.1 การผลิตน้ำมันดิบในประเทศ ควรเร่งรัดเปิดสัมปทานในการผลิตโดยเร็ว เพราะล่าช้ามานานกว่า 5 ปี จะทำให้ปริมาณสำรองก๊าซและน้ำมันลดลง จะต้องนำเข้าก๊าซและน้ำมันดิบ

สูงขึ้น ตามความต้องการที่สูงขึ้นและการผลิตในประเทศลดลง เพราะสัมปทานขยายการขุดเจาะ
หมดลง

2.1.2 ควรเข้าไปอยู่ในองค์กร Attractive Industries Transparency Initiative (EITI) หรือ
โครงการเพื่อความโปร่งใสในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากร

2.1.3 ควรรวมพื้นที่สำรวจภาคเหนือของกระทรวงกลาโหมเข้ามาอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.
ปิโตรเลียมและ พ.ร.บ. ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม

2.1.4 ตั้งคณะกรรมการเจรจากับกัมพูชา ในพื้นที่ที่ทั้งโซนไหลทวีป เพื่อความโปร่งใส โดย
ผ่านกรรมการของรัฐสภาและเป็นไปตามกรอบรัฐธรรมนูญ

2.1.5 เพิ่มการแข่งขันในธุรกิจโดยให้กิจการที่มีการแข่งขันของรัฐวิสาหกิจทุกแห่งเข้า
มาอยู่ในข้อบังคับของ พ.ร.บ. แข่งขันทางการค้า ยกเว้นในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะดูแลอยู่แล้ว

2.1.6 ลดการถือหุ้นของ ปตท. ในกิจการโรงกลั่นหลายโรง โดยให้ ปตท. ขายหุ้น
ทั้งหมด (Divest) ในโรงกลั่นบางจากและ SPRC ออกไป

2.2 ความเห็นด้านบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

2.2.1 ควรมีผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่หลากหลาย เข้ามามีส่วนช่วยในการเสนอ
นโยบายพลังงานให้มากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกัน รัฐควรคำนึงถึงมิติทางด้านพลังงานในการ
กำหนดนโยบายด้านอื่นๆ เช่น การส่งเสริมการลงทุน การพิจารณาการออกใบอนุญาตโรงงาน การ
อนุญาตด้านสิ่งแวดล้อม ภาษีต่างๆ

2.2.2 การแทรกแซงทางการเมืองและการแสวงหาประโยชน์จากปัจจัยภายนอกในธุรกิจ
พลังงานที่รัฐถือหุ้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างการลงทุน โครงการ การโยกย้ายแต่งตั้งผู้บริหาร
การรับบุคคลเข้าทำงาน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การกุศล การกีฬา ฯลฯ เป็นเหตุผลให้เกิดการ
จัดการที่ขาดความเป็นธรรม ขาดธรรมาภิบาล เกิดการรั่วไหลและทำให้องค์กรอ่อนแอลง ต้องคืน
อำนาจหน้าที่การผูกขาดและการดูแลผลประโยชน์ของรัฐในฐานะผู้ถือหุ้นออกจากการครอบงำ
และการแทรกแซงจากภายนอก ลดช่องทางที่จะนำไปสู่การเข้าแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบใน
กิจการพลังงานที่รัฐถือหุ้น ควบคู่กับการเพิ่มความโปร่งใสและจัดระบบอย่างเป็นธรรมในกิจการ
พลังงานที่รัฐถือหุ้น

2.2.3 ปรับปรุงระบบคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการ กกพ. มีกลไกกลั่นกรองคุณสมบัติ
และความรู้ประสบการณ์ของผู้สมัครให้มีความโปร่งใส

2.3 ความคาดหวังต่อ ปตท.

2.3.1 ปตท. ต้องแข่งขันกับผู้ที่ทำธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศได้โดยไม่มีสิทธิ
พิเศษใดๆ เช่น การมีอำนาจเหนือตลาดและมีสิทธิ์ในการปฏิบัติงานแทนราชการ รัฐวิสาหกิจ

2.3.2 ปตท. จะต้องลดการมีลักษณะผูกขาดในธุรกิจท่อส่งก๊าซโดยเปิดเป็น Open Access เพื่อให้บริการ Third Party Access เพื่อให้โอกาสเอกชนอื่นๆ เข้าทำธุรกิจ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานจากก๊าซธรรมชาติ และเกิดการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.3.3 ไม่ให้กรรมการที่มาจากราชการที่มีหน้าที่กำกับดูแลหรือมีอำนาจตามกฎหมาย ในการกำหนดนโยบายที่อาจให้คุณให้โทษต่อกิจการ มาเป็นกรรมการในบริษัทมหาชนที่รัฐถือหุ้น โดยเฉพาะกลุ่ม ปตท. ทั้งนี้ต้องแยกการกำกับดูแล การกำหนดนโยบาย และการดูแลผลประโยชน์ของรัฐในฐานะของผู้ถือหุ้นออกจากกันอย่างชัดเจน

2.4 ความเห็นต่อนโยบายพลังงาน

2.4.1 ปรับโครงสร้างราคาภาษีและเงินกองทุน เพื่อให้ราคาพลังงานสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง โดยคำนึงถึงผลกระทบทางอ้อม เช่น งบประมาณซ่อม สร้างถนน สภาพอากาศ และต้นทุนสินค้า รวมถึงค่าตอบรับ

2.4.2 ส่งเสริมพลังงานทดแทนแบบหมุนเวียนที่สร้างวงจรเศรษฐกิจ และสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศ โดยใช้ทุนเกษตร เช่น เอทานอล ไบโอดีเซล แสงอาทิตย์ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีองค์กรหรือทีมเฉพาะกิจด้านนี้ให้ครบทุกภาคส่วนตั้งแต่ปลายน้ำจนถึงต้นน้ำ เน้นความสามารถพึ่งพิงตนเอง และประชาชนชาวไทย ผลิตพลังงานจากผืนดินของไทย

2.4.3 ปรับราคา LPG และ NGV ในภาคขนส่งให้สะท้อนต้นทุนเก็บภาษีรวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ตามสถานะตลาดโดยเทียบเคียงกับเชื้อเพลิงที่ทดแทนได้ (Alternative Product Cost)

2.4.4 ขจัดการอุดหนุนราคา LPG โดยนำกองทุนจากพลังงานอื่นมาชดเชย (Cross Subsidy) กำหนดมาตรการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบเอา LPG ออกสู่นอกประเทศโดยหลบภาษี

2.4.5 ปรับราคา LPG ณ โรงแยกก๊าซให้เป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ทบทวนราคา LPG เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเคมี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเศรษฐกิจโดยรวมให้ความเป็นธรรม แก่ผู้ใช้พลังงานและอุตสาหกรรมปิโตรเคมี มีโครงสร้างราคาโปร่งใส ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุด และแบ่งปันในเวทีโลกได้

2.4.6 ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และพลังงานหมุนเวียน (ESCO Fund) เพื่อก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในการอนุรักษ์พลังงานและให้เกิดพลังงานทดแทน และหมุนเวียนต่อประเทศชาติอย่างมีนัยสำคัญ

3. กลุ่มผู้เข้าอบรมหลักสูตร Leadership Development Program (LDP3) รุ่นที่ 1 ของ กลุ่ม ปตท.

3.1 ความเห็นด้านการจัดการพลังงาน

- 3.1.1 ควรปล่อยให้เกิดการลอยตัวของราคาให้เป็นไปตามกลไกของตลาดโลก ขึ้นลงตามสถานะความต้องการและการผลิต
- 3.1.2 ควรมีการส่งเสริมพืชพลังงานที่ผลิตได้เองในประเทศเพื่อให้เกษตรกรและผู้อยู่ในระบบสายโซ่อุปทานในพืชพลังงานได้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม
- 3.1.3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนพืชพลังงาน โดยศึกษาความคุ้มค่าด้านเศรษฐกิจและสังคมที่หมุนเวียนในประเทศรวมถึงพิจารณาให้เกิดการลดการพึ่งพาพลังงานเชื้อเพลิงจาก Fossil
- 3.1.4 ควรลดการให้ LPG/LNG ในภาคการขนส่งโดยปรับราคาให้สอดคล้องกับต้นทุนและตามกลไกตลาดโลก
- 3.1.5 ควรเปิดให้มีการสำรวจจุดเจาะสัมปทานในประเทศเพื่อเป็นฐานของการผลิตเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและปล่อยให้เป็นกลไกตลาดเพื่อใช้พลังงานอย่างประหยัด

3.2 ความเห็นด้านข้อมูลข่าวสาร

- 3.2.1 มีกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างการลงทุนการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การกุศลบริจาค อย่างมีธรรมาภิบาลและมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างมืออาชีพ

3.3 ความคาดหวังต่อ ปตท.

- 3.3.1 บทบาทของกระทรวง กรรมการบริษัท กรรมการผู้จัดการ ฝ่ายบริหาร จะต้องกำหนดขอบเขตและหน้าที่อย่างเหมาะสมระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ผู้อนุญาต ผู้ดำเนินการ โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- 3.3.2 มีผู้แทนจากองค์การต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นกรรมการอิสระ และกรรมการตรวจสอบ
- 3.3.3 ห้ามข้าราชการที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและให้สิทธิพิเศษหรืออนุญาตให้สิทธิกับ ปตท. มาเป็นคณะกรรมการ ปตท.
- 3.3.4 ห้ามนักการเมืองส่งผู้มาดำรงตำแหน่งประธานหรือกรรมการบริษัท โดยที่ไม่เคยมีพื้นฐานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพลังงาน

3.4 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ปตท.

3.4.1 ผลการประกอบการ ปตท. ดีมาก ๆ เมื่อเทียบกับบริษัทอื่นๆ ในประเทศไทยในรูปจำนวนกำไรและมีภาพลักษณ์ในช่วง 10 ปี ไปเกี่ยวข้องกับระบบทักษิณ ทั้งๆที่ต้องทำตามหน้าที่เพื่อองค์กรอยู่รอดเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ

3.4.2 ภาคประชาชนและสื่อที่ต่อต้านระบบทักษิณ จึงต่อต้าน ปตท. ด้วย ทั้งๆที่เกิดความสับสนระหว่างหน้าที่ของ ปตท. กับกระทรวงพลังงาน และคณะกรรมการ กกพ., กบง., กพช., ที่มีระบบควบคุมและ REGULATOR ซึ่ง ปตท. เป็นเพียงผู้ค้าผู้ผลิตรายใหญ่รายหนึ่งในประเทศไทยเช่นเดียวกับ Shell, Chevron, ESSO แต่ผูกขาดหรือดำเนินการในระบบกึ่งราชการชาติเพียงรายเดียวเพราะเป็นภาระที่รัฐมอบให้ เพื่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดในเบื้องต้น ปตท. จึงถูกมองว่าผูกขาดและคิดราคาก๊าซแพง พลอยทำให้ราคาไฟฟ้าแพง

3.4.3 รัฐควรมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงไปยังสาธารณะชนผู้มีส่วนได้เสีย NGO ภาคประชาชน ภาควิชาการ เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่ไม่ทำให้เกิดความได้เปรียบทางการค้า

ปตท. จะต้องชี้แจงข้อมูลโดยเฉพาะขอบเขตของภารกิจตนเองหากไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของตนเองก็ต้องแจ้งสังคมว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของใคร หน่วยงานใด “ไม่ใช่ ปตท. ก็คือพลังงานของประเทศไทย ต้องรับผิดชอบพลังงานทั้งหมด”

3.4.4 ปตท. จะต้องเตรียมข้อเท็จจริงทั้งหมดโดย

3.4.4.1 ชี้แจงอย่างเป็นทางการด้วยทีมโฆษกทุกสัปดาห์หรืออาจถี่กว่านั้นถ้าจำเป็น ทีมโฆษกจะต้องเป็นผู้แทนระดับฝ่ายขึ้นไปจนถึง รองฯ ในแต่ละสายธุรกิจ

3.4.4.2 มีทีมงาน GEN E ที่จะชี้แจงใน Social Network ประจำทุกวัน

3.4.4.3 การรับเชิญหรือการเสนอตัวของ ผู้จัดการฝ่ายขึ้นไปเดินสายอธิบายคุณค่าที่ ปตท. ทำให้ประเทศเพื่อให้นักและเข้าใจ ปตท.

3.4.4.4 มีผู้คิดหวังมากกว่าผู้ที่สมหวังกับ ปตท. ทั้งในรูปผู้ที่มาทำธุรกิจด้วย, ผู้ที่ต้องการค่าโฆษณาและบริจาค, ผู้ที่ต้องการมาทำงานกับ ปตท., ผู้ที่ไม่ชนะการประมูลโครงการกับ ปตท. ฯลฯ จะทำอย่างไร ปตท. ถึงจะทำให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใกล้ชิดเหล่านี้ เข้าใจ ปตท. และไม่โกรธ ปตท.

3.4.4.5 จัดทำแผนกลยุทธ์ “ปตท. พลังที่ยั่งยืนเพื่อชาวไทยเป็นสุขทุกคน” เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ สัตถภาพลักษณ์ “คนเก่ง ที่คนหมั่นไส้” เป็น “คนดี คนเก่ง แล้วมีคนรัก” “ปตท. จะเติบโต คู่กับประเทศไทยเจริญ”

3.4.4.6 แผนกลยุทธ์ในการสื่อความแบบ Proactive และ Total Football คือ ยังเข้าประตูได้ทุกคน โดยใช้ Content และระบบ ICT มาช่วย

3.4.4.7 ปตท. ควรเป็นผู้นำในการไปหาแหล่งพลังงานทั้งจากภายในประเทศ และจากภายนอกประเทศ เพื่อมาพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ ทำธุรกิจตั้งแต่ Upstream สู่ Downstream

3.4.4.8 ปตท. ควรใช้ประสบการณ์และทีมงานขยายการตลาดการลงทุนปิโตรเลียม ปิโตรเคมี ในประเทศ AEC ที่เป็น Continental

3.4.4.9 การพัฒนาระบบสำรวจ & ผลิต รับเก็บ จ่าย พลังงานเชื้อเพลิงให้เกิดความพอใจในราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม สอดคล้องกับระดับโลกและราคาต้องสะท้อนกับต้นทุน

3.4.4.10 ควรทำให้คนไทยรักโดยใช้หลักกับทุกฝ่าย Unofficial ในการขอไปพบเราต้องสร้างความประทับใจและ Goodwill Account กับทุก Stakeholder

3.4.4.11 ปตท. ต้องทำให้คนไทยเชื่อว่าพลังงานที่ใช้แล้วหมดไปมีจำกัด ต้องส่งเสริมการประหยัด การใช้ โดยใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด อีกทั้งร่วมและเร่งพัฒนาพลังงานที่เป็นพีชหมุนเวียนโดยเร็วที่สุด และมีความต่อเนื่องมั่นคงบนฐานการผลิตของไทยเอง

3.5 ความเห็นต่อนโยบายพลังงาน

3.5.1 แบ่งแยกการกำกับ การอนุญาต กับผู้ดำเนินธุรกิจให้ชัดเจน โดยใช้ระบบคุณธรรมและธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้

3.5.2 มีรัฐธรรมนูญพลังงานที่ระบุแผนพัฒนาพลังงานเป็นแผนพัฒนาของชาติและถูกบรรจุให้เป็นกฎหมายลูกประกอบรัฐธรรมนูญ โดยระบุชัดเจนที่จะให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพลังงาน

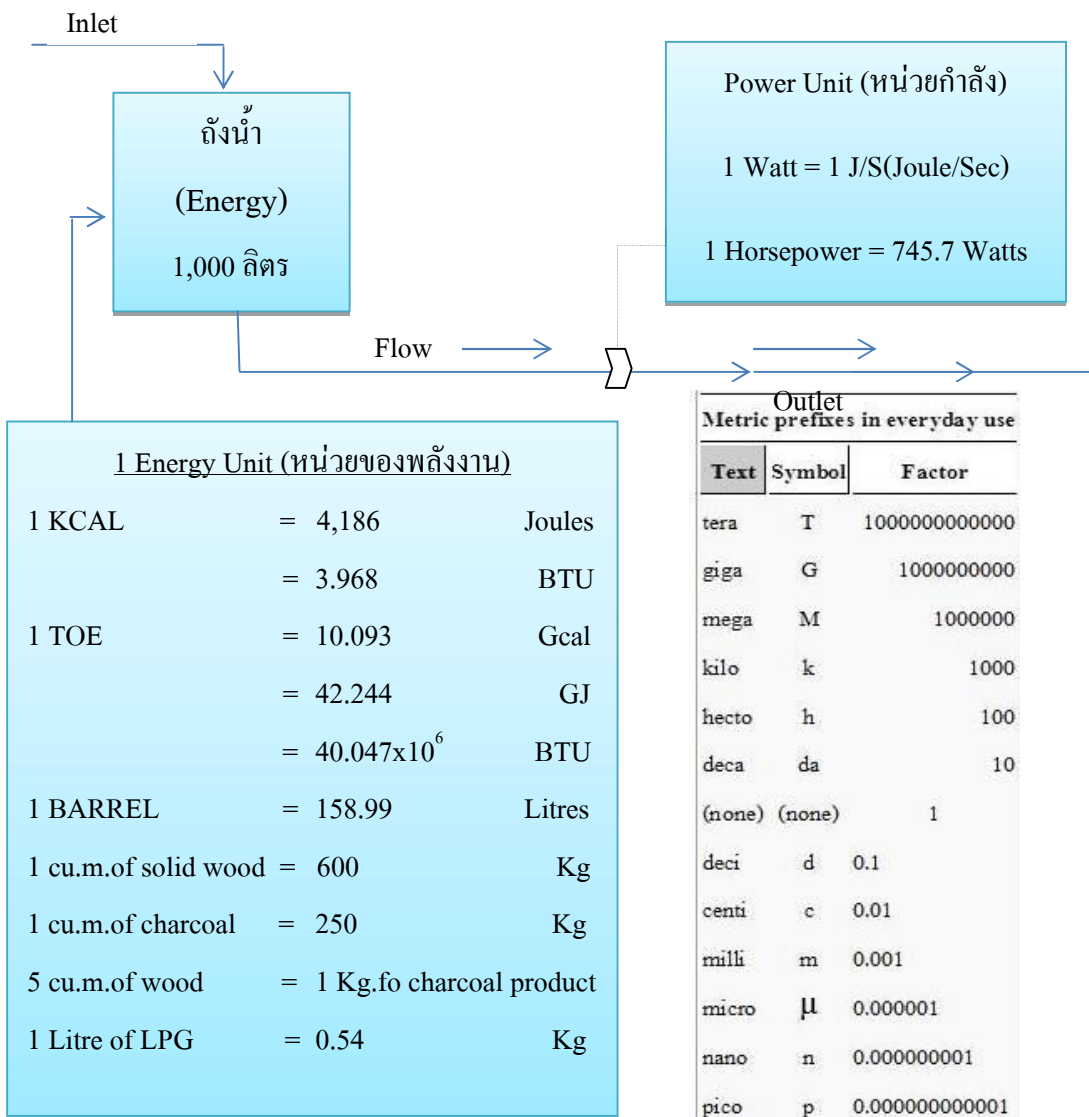
3.5.3 ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ประหยัด และแสวงหาพลังงานทดแทนทุกรูปแบบที่มีในประเทศไทยเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนทำเองได้ไม่ยาก สามารถพึ่งตนเองได้ในยามที่เกิดสภาวะขาดแคลนพลังงาน

3.5.4 ส่งเสริมการใช้พลังงานของตนเองโดยสร้าง Smart City ที่ทำให้คนอยู่ได้อย่างมีความสุข ประหยัดพลังงานสูงสุดด้วยเทคโนโลยี ICT และการใช้พลังงานต่อหัวต่ำสุด

ภาคผนวก ข.

Energy and Power Unit Comparison

หากอธิบาย คำว่า พลังงาน (Energy) คือ พลังที่ยังสะสมในสารนั้นๆ ก็เหมือนกับน้ำที่ยังอยู่ในถัง 1,000 ลิตร แต่จะดูว่าน้ำนั้นให้กำลังเท่าไร ต้องดูว่าหน่วยกำลัง (Power Unit) จะไหลเป็นกี่ลิตร ต่อเวลา ดังนั้นพอสรุปได้ดังภาพ

- LNG 5 ล้านตันต่อปี เท่ากับ 700 ล้านลูกบาศก์ฟุต/วัน
- ค่าไฟฟ้า 1 หน่วย ประมาณ 4 บาท
- คนไทยใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นปีละ 1,000 – 1,500 MW (หรือเทียบเท่ากับ 1 โรงไฟฟ้า)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร
วัน เดือน ปีเกิด 13 พฤษภาคม 2503
การศึกษา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการฝึกอบรม

- 2537 หลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ผู้บริหาร รุ่นที่ 1 กรมกิจการพลเรือน ทหารบก
- 2543 วิทยาลัยกองทัพอากาศ รุ่นที่ 35
- 2553 Advance Senior Executive Program (ASAP 5), Sasin & Kellogg USA
- 2556 Leadership Excellence through Awareness and Practice (LEAP), INSEAD, Singapore&France

ประวัติการทำงานโดยย่อ ที่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

- 2544 ผู้จัดการฝ่ายตลาดอากาศยานและเรือขนส่ง
- 2550 ผู้จัดการฝ่ายธุรกิจค้าปลีกในสถานีบริการ
- 2551 รักษาการกรรมการผู้จัดการ บริษัท PTTGE (บริษัทในเครือ ปตท.)
- 2552 ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่สายงานแผน บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
กรรมการผู้จัดการบริษัท IRPC Oil และ กรรมการผู้จัดการบริษัท Thai ABS
- 2554 รองกรรมการผู้จัดการใหญ่กลุ่มธุรกิจท่าเรือและบริหารจัดการทรัพย์สิน และ
รักษาการรองกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายแผนธุรกิจองค์กร
บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
- 2556 รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายพาณิชย์กิจ และการตลาด
บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

ประวัติการเป็นกรรมการ

- มี.ย. 2555 กรรมการบริษัท พีทีที โพลีเมอร์ โลจิสติกส์ จำกัด
- มี.ย. 2555 กรรมการบริษัท พีทีที กรีน เอนเนอร์ยี จำกัด
- ต.ค. 2557 กรรมการบริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)

ตำแหน่งปัจจุบัน : รองกรรมการผู้จัดการใหญ่กลยุทธ์องค์กร บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

การพลังงานและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง บทบาทของ ปตท. ในด้านการสร้างความเข้าใจด้านพลังงานต่อสังคมยุคดิจิทัล

เพื่อความมั่นคงด้านพลังงาน

ผู้วิจัย นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร

หลักสูตร วปอ.๕๖

ตำแหน่ง รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ กลยุทธ์องค์กร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ปตท.) รัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของรัฐก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 โดยมีภารกิจสำคัญในการเป็นกลไกของรัฐ ดำเนินยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน ทำให้ประเทศไทยมีพลังงานรูปแบบต่างๆ ใช้เพียงพอสำหรับการขนส่ง อุตสาหกรรม และการอุปโภค มีการจัดหา น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นพลังงานในการผลิตกระแสไฟฟ้า และใช้ในอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ที่ช่วยสร้างพื้นฐานให้กับธุรกิจ อุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ กระตุ้นให้เกิดการค้า การลงทุนต่างๆ โดยได้สร้างผลกระทบเป็นลูกโซ่แบบทวีคูณ (Multiplier) เป็นพลังอำนาจแห่งชาติในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สภาวะทางการเมืองทำให้ประชาชนแบ่งขั้วทางความคิด และเกิดความขัดแย้งชัดเจน ไม่ว่าจะพรรคใดได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้บริหารประเทศ ก็จะถูกอีกพรรคหนึ่งโจมตีอย่างรุนแรง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่สังคมไทยก็ขยับเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วด้วยความช่วยเหลือจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสื่อสาร ทั้งโทรศัพท์มือถือ Smart Phone สื่อ Online เช่น Facebook, Line, Internet

ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับ ปตท. ใช้ Social Media แขนงต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือน จนก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาพพจน์ บทบาททางธุรกิจของ ปตท. และเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจ

จากกระแสใน Social Media ข้อมูลบิดเบือนของ ปตท. ได้ขยายตัวไปสู่สื่อพื้นฐาน อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จนกระทั่งถึง วิทยุชุมชน และเคเบิลทีวี โดยได้มีการต่อยอดข้อมูลเพียงด้านเดียวและมีการใช้การตลาดการเมืองเพื่อทำให้เกิดความนิยมกลุ่มและส่วนตัว โดยไม่ใส่ใจต่อรายละเอียดข้อเท็จจริง ความถูกต้อง และกฎหมายของประเทศ

ถึงแม้ ปตท. จะเป็นบริษัทที่มียอดขายสูงที่สุดในประเทศไทย คิดเป็น 10% ของ GDP ของประเทศ สร้างความมั่นคงทางพลังงานมายาวนาน ก่อประโยชน์ให้กับประเทศทั้งในรูปภาษี เงินปันผล และการสนับสนุนทางด้านสังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อมมากมาย แต่การที่ ปตท. ถูกกล่าวหาในหลายๆ ด้าน โดยใช้ข้อมูลเพียงบางมุม เพื่อให้คนเชื่อว่าผู้ที่ให้ข่าวเหมือนเป็นสาวก เชื่อโดยปราศจากการไตร่ตรอง และแพร่กระจายไปในกลุ่มเพื่อนอย่างรวดเร็ว จนส่งผลให้มีคนจำนวนหนึ่งมีทัศนคติที่จะไม่เชื่อถือ และไม่ชอบ ปตท. ไปแล้ว

การเผยแพร่ข่าวบิดเบือนดังกล่าว ได้สร้างกระแสความไม่พอใจต่อองค์กรด้านพลังงานอย่างรุนแรง และนำไปสู่การรวมตัว ตั้งเวทีอภิปรายโจมตีที่หน้าอาคาร ปตท. และการประท้วงหน้ากระทรวงพลังงาน จนกระทั่งสุดท้ายได้มีพลังมวลชนเข้ามายึดครองพื้นที่และค้ำแรมในพื้นที่สำนักงานใหญ่ และกระทรวงพลังงาน

เมื่อสังคมเกิดความไม่เข้าใจ ไม่ไว้วางใจ การดำเนินบทบาทตามภารกิจสำคัญของ ปตท. ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การดำเนินธุรกิจของ ปตท. ไม่ราบรื่น ไม่ว่าจะในด้าน การขยายการลงทุน ทางธุรกิจ การค้า และการผลิต ที่จะคอยถูกจ้องจับผิดตลอดเวลา จากประเด็นเล็กน้อย จนกลายเป็นประเด็นใหญ่ จากไม่มีประเด็นก็ถูกถามจนกลายเป็นเรื่องราวได้

เนื่องจาก ปตท. เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่สร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศ ไปพร้อมกับการทำธุรกิจ การดำเนินงานที่ไม่ราบรื่น และไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนจึงมีผลกระทบต่อ การดำเนินกลยุทธ์เพื่อสร้างเสถียรภาพด้านพลังงานในอนาคตให้กับประเทศโดยตรง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ (Public Trust) รวมถึงปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของบริษัทพลังงานแห่งชาติ (NOC'S)
2. ศึกษาบทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการสร้างความน่าเชื่อถือต่อการดำเนินงานด้านสาธารณะของ ปตท.
3. เสนอแนะยุทธศาสตร์ ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับภาคสังคม เพื่อให้ ปตท. สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางพลังงานและเศรษฐกิจของประเทศไทย
4. เสนอแนะบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมที่อาจมีส่วนร่วมสนับสนุน อาทิ หน่วยราชการ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์พลังงานของประเทศ และต่อบทบาทของบริษัทพลังงานแห่งชาติ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือสาธารณะ (Public Trust) ที่เกี่ยวข้องกับ ปตท. จากที่มีการแปรรูปเป็นบริษัทมหาชน เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่จะชี้แจงและทำความเข้าใจแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่นดังกล่าว และเป็นข้อมูลนำไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานในประเทศอย่างยั่งยืน
2. นำเสนอประเด็นปัญหาคอร์รัปชั่นต่อการดำเนินงานของบริษัทพลังงานแห่งชาติ จากการที่สาธารณชนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และ สิ่งที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต
3. เน้นวิเคราะห์ผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียกับ ปตท. ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทเอกชน
4. เน้นวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ทั้งสื่อและหนังสือพิมพ์ ในช่วงปี 2556 ถึง 2557
5. เน้นการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิในช่วงปี 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะที่เกี่ยวกับบริษัทพลังงานของรัฐ โดยเชื่อมโยงกับ บทบาทภารกิจของ ปตท. สถานการณ์พลังงานของประเทศ นโยบายรัฐที่เกี่ยวข้อง การเทียบเคียงกับบริษัทพลังงานแห่งชาติอื่นๆ ในโลก และวิวัฒนาการต่างๆ ของประเด็นปัญหา การดำเนินงานมีลักษณะเป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)
2. ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้เสีย ที่มีผลกับการดำเนินธุรกิจของ ปตท. ทั้งในรูปธุรกิจ สังคม และการเมือง อีกทั้งยังมีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงโอกาสที่จะเกิดผลกระทบมากหรือน้อยกับ ปตท.
3. ศึกษาวิเคราะห์เชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ในการเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหา และการสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะอย่างยั่งยืนของ ปตท. ในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับตอบกลับมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะได้แก่

1. การไม่เปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอ (Information Disclosure)

2. สถานะขององค์กรที่มีสองสถานะ คือเป็นทั้งบริษัทน้ำมันแห่งชาติ มีภารกิจหน้าที่ในการสร้างเสถียรภาพทางพลังงานของประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นบริษัทมหาชนที่ต้องมีบทบาทในการทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ ยังไม่เป็นอิสระจากภาคการเมือง จนทำให้เกิดประเด็นน่าสงสัยด้านความไว้วางใจในเรื่องของผลประโยชน์ ความโปร่งใส

3. การเข้าดำเนินการในกิจการต่างๆ ในวงจรรธุรกิจ จนมีภาพของการผูกขาดที่ไม่มีคู่แข่ง โดยเฉพาะการได้เปรียบด้านการแข่งขัน หรือสิทธิพิเศษจากการเป็นองค์กรของรัฐ ในขณะที่ผลตอบแทนที่คืนกลับสู่สังคมยังไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดเพียงพอที่จะลบภาพความไม่เข้าใจ สงสัยต่าง ๆ ได้

4. ผลกำไรซึ่งตอบแทนคืนสู่ผู้มีส่วนได้เสีย ไม่เป็นธรรม มีความเชื่อว่าผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์มากกว่าที่ภาคประชาชนต้องสูญเสียจากการดำเนินธุรกิจของ ปตท.

ทั้งนี้ บทบาทของ ปตท. ในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ ได้แก่

1. ประชาชนบางกลุ่มยังไม่เชื่อมั่นในนโยบายพลังงาน เนื่องจากเชื่อมโยงไปสู่ความเกี่ยวข้องทางการเมือง ทำให้ ปตท. ซึ่งดำเนินการภายใต้นโยบายดังกล่าวได้รับผลกระทบและถูกต่อต้านไปด้วย

2. ปัญหาในการประชาสัมพันธ์ทำให้ยังมีผู้เข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่องการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ

3. ราคาพลังงานเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในการดำรงชีวิต ซึ่งผูกโยงถึงการดำเนินการของ ปตท. อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องราคา จึงมักส่งผลมายังความไม่พอใจต่อ ปตท.

4. ความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะเป็นองค์กรที่การดำเนินธุรกิจบางส่วนอาจมีผลกระทบต่อภาวะแวดล้อม ซึ่งบางกรณีอาจมีปัญหากเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อภาคสังคม เกี่ยวกับบทบาทของ ปตท. เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

1. ปตท. จะต้องพยายามแยกบทบาทภายใต้ นโยบายพลังงาน และบทบาทการดำเนินธุรกิจออกจากกันให้เด่นชัด โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงพลังงาน และบทบาทที่แท้จริงของ ปตท.

2. การดำเนินการจะต้องทบทวนกระบวนการด้านธรรมาภิบาลให้รัดกุม ไม่ให้มีส่วนที่ภาคการเมืองสามารถเข้าแทรกแซง ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการดำเนินการต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยบุคลากรทุกระดับต้องให้ความร่วมมือและประพฤติปฏิบัติ

3. พัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยสื่อดิจิทัล จัดตั้งทีมงานเฉพาะ รวมถึง Lobbyist เพื่อดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในลักษณะเฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยจัดทำแผนกลยุทธ์อย่างชัดเจน และมุ่งสู่ภาพลักษณ์เป็นองค์กรที่ดีเด่นด้านธรรมาภิบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย และนำความสุขมาให้คนไทย

4. ไม่ใช้อิทธิพลหรือสิทธิพิเศษต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การแข่งขันที่เสรี และมีความชอบธรรม

5. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเสถียรภาพทางพลังงานที่ถูกต้องออกสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจการดำเนินงานของ ปตท.

6. เมื่อการดำเนินงานเกิดผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อม ต้องดำเนินมาตรการแก้ไขอย่างรวดเร็ว

7. จัดตั้งโครงสร้างเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการ สร้างความเข้าใจกับภาคพลเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีเป้าหมายในการสร้างให้ ปตท. เป็นที่รักและภูมิใจของคนไทย โครงสร้างดังกล่าวควรประกอบด้วยทีมงานจากหลากหลายสาขา ทั้งให้ข้อมูล และสร้างความเข้าใจ รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร Stakeholder in Process อย่างมีกลยุทธ์

8. ดำเนินการโดยหลักการเปิดรับฟังข้อมูล ความคิดเห็น และนำมาวิเคราะห์ด้วยความเป็นกลาง และกำหนดวิธีการ End, Way, Mean ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละประเด็น

9. กำหนดกระบวนการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียที่มีความเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์องค์กรพร้อมบูรณาการเข้าสู่การดำเนินธุรกิจ การเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อเกิดปัญหา เพราะผู้มีส่วนได้เสียจะมีความมั่นใจว่า ปตท. จะสามารถจัดการปัญหานั้นๆ ได้เป็นอย่างดี